

Uradni list

Evropske unije

C 311

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 63

18. september 2020

Vsebina

I Resolucije, priporočila in mnenja

RESOLUCIJE

Evropski ekonomsko-socialni odbor

552. plenarno zasedanje EESO (+ videokonferenca – Interactio), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

2020/C 311/01

Resolucija o predlogih EESO za obnovo in okrevanje po krizi zaradi COVID-19: „EU mora temeljiti na načelu, da jo je treba obravnavati kot skupnost s skupno usodo“, pripravljena na podlagi dela pododbora za okrevanje in obnovo po COVID-19

1

MNENJA

Evropski ekonomsko-socialni odbor

552. plenarno zasedanje EESO (+ videokonferenca – Interactio), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

2020/C 311/02

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Enotni trg za vse (raziskovalno mnenje)

19

2020/C 311/03

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Učinki kampanj na udeležbo v političnem odločanju (raziskovalno mnenje na zaprosilo hrvaškega predsedstva)

26

2020/C 311/04

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Financiranje prehoda na nizkoogljično gospodarstvo in izzivi pri financiranju prilagajanja podnebnim spremembam (raziskovalno mnenje)

36

SL

III Pripravljalni akti

Evropski ekonomsko-socialni odbor

552. plenarno zasedanje EESO (+ videokonferenca – Interactio), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

2020/C 311/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Letni program dela Unije za evropsko standardizacijo za leto 2020 (COM(2019) 486 final)	45
2020/C 311/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru nabave in posedovanja orožja (kodificirano besedilo) (COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))	52
2020/C 311/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2016/1628 glede prehodnih določb za obravnavo posledic krize zaradi COVID-19 (COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))	53
2020/C 311/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za pravični prehod (COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD)) – in Spremenjeni predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume (COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))	55
2020/C 311/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Naložbeni načrt za trajnostno Evropo – Naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor (COM(2020) 21 final)	63
2020/C 311/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 575/2013 in (EU) 2019/876 glede prilagoditev zaradi pandemije COVID-19 (COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))	71
2020/C 311/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU zaradi nujne potrebe po odložitvi nekaterih rokov za predložitev in izmenjavo podatkov na področju obdavčevanja zaradi pandemije COVID-19 (COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)) – Predlog sklepa Sveta o spremembi direktiv (EU) 2017/2455 in (EU) 2019/1995 glede datumov prenosa in začetka uporabe zaradi krize, ki je posledica izbruha COVID-19 (COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)) – Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2017/2454 glede datumov začetka uporabe zaradi krize, ki jo je povzročil izbruh COVID-19 (COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))	76
2020/C 311/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1305/2013 glede posebnih ukrepov za zagotovitev izredne začasne podpore v okviru EKSRP kot odziv na izbruh COVID-19 (COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))	79
2020/C 311/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Sveta o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja (kodificirano besedilo) (COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))	81

2020/C 311/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 223/2014 glede uvedbe posebnih ukrepov za reševanje krize zaradi COVID-19 (COM(2020) 223 <i>final</i> – 2020/0105 (COD))	82
2020/C 311/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1303/2013 glede virov za posebno dodelitev za pobudo za zaposlovanje mladih (COM(2020) 206 <i>final</i> – 2020/0086 (COD))	83

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

552. PLENARNO ZASEDANJE EESO (+ VIDEOKONFERENCA – INTERACTIO), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

Resolucija o predlogih EESO za obnovo in okrevanje po krizi zaradi COVID-19: „EU mora temeljiti na načelu, da jo je treba obravnavati kot skupnost s skupno usodo“, pripravljena na podlagi dela pododbora za okrevanje in obnovo po COVID-19

(2020/C 311/01)

Poročevalci: **Petr ZAHRADNIK (I. skupina)**

Stefano PALMIERI (II. skupina)

Jan DIRX (III. skupina)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 10. in 11. junija 2020 (na seji 11. junija) s 221 glasovi za, brez glasov proti in šestimi vzdržanimi glasovi sprejel naslednjo resolucijo:

1. Uvod

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) toplo pozdravlja in podpira predloge, ki jih je Evropska komisija vključila v načrt „Next Generation EU“ in splošni proračun EU za obdobje 2021–2027. V tej izjavi želimo predstaviti, kaj bi bilo treba po našem mnenju doseči s predlogi za okrevanje in obnovo po krizi zaradi koronavirusa. Za nas so osrednjega pomena štiri točke, obravnavane v nadaljevanju.

1.2 EESO je prepričan, da bo okrevanje in odpravljanje posledic krize zaradi koronavirusa uspešno samo ob hkratnem prestrukturiranju naše družbe: poleg okrevanja se moramo torej osredotočiti tudi na obnovo. Ne moremo zgolj obnoviti, kar je obstajalo v preteklosti: poskrbeti moramo za prestrukturiranje in izboljšanje. Po mnenju EESO morata prestrukturiranje in izboljšanje temeljiti na načelih, ki so podlaga za vse naše delo: varstvo človekovih in socialnih pravic, demokratičnih vrednot in pravne države, uresničitev celotnega potenciala enotnega trga, doseganje ciljev trajnostnega razvoja, vzpostavitev krožnega gospodarstva in doseganje podnebne nevtralnosti v EU najpozneje do leta 2050. Zagotoviti je treba tudi dobro upravljanje in demokratično odgovornost. Prav tako je nujno razumeti, zakaj so bile nekatere družbene skupine med krizo bolj ranljive, tako zaradi nezadostne zaščite pred okužbo kot izgube sredstev za preživetje. Prizadevati si moramo, da se takšna ranljivost v prihodnje omeji.

1.3 Proces evropskega semestra bo imel vse pomembnejšo vlogo pri spremljanju in ocenjevanju ukrepov, določenih v okviru „Next Generation EU“. Po mnenju EESO bi morale biti očitno, da imajo gospodarski in socialni partnerji ter organizacije civilne družbe pomembno vlogo v tem procesu.

1.4 EESO upa, da bo v tem novem procesu okrevanja in obnove prihodnja konferenca o prihodnosti Evrope priložnost za okrepitev in poglobitev institucionalne strukture EU in za resnično prenovitev projekta EU, da se bo Unija zmogla soočiti z izzivi naslednjih desetletij.

1.5 Učinek naložb, izvedenih v okviru kratkoročnih gospodarskih spodbud, na strukturno preoblikovanje evropskega gospodarstva v smeri ničelnega onesnaževanja, obnove biotske raznovrstnosti in podnebne nevtralnosti do leta 2050 bi moral biti nevtralen ali pa pospeševalen.

1.6 Reformo gospodarstva in družbe bo omogočilo sodelovanje vseh državljanov prek organizacij socialnih partnerjev in civilne družbe. Države članice in EU morajo zato zagotoviti, da v tem zapletenem procesu nihče ne bo zapostavljen.

1.7 Najpomembnejše pa je eno glavnih spoznanj v zvezi s krizo zaradi koronavirusa, in sicer da je treba z oblikovanjem „zdravstvene unije EU“ okrepiti zdravstvene sisteme v skoraj vseh evropskih državah.

2. Kriza zaradi COVID-19: zunanji simetrični šok za EU, ki je imel v državah članicah EU različne posledice

2.1 Kriza zaradi COVID-19 in njene posledice za EU

2.1.1 Poskus ocenjevanja celotnega učinka pandemije COVID-19 bi bil v času priprave te resolucije prenapet, vendar je že jasno, da je to najhujši gospodarski šok, s katerim so se soočila evropska gospodarstva po drugi svetovni vojni. Pot do okrevanja bo verjetno dolga in težavna. Napovedi Mednarodnega denarnega sklada (MDS) in Evropske komisije potrjujejo, da je kriza prizadela vse države članice EU, a z različno močjo ⁽¹⁾, in vplivala ne samo na naše vedenjske vzorce, temveč tudi na naše vzorce proizvodnje, potrošnje in zaposlitve.

2.1.2 To je resna kriza, saj je EU ujela v času, ko se v njej kažejo velike gospodarske in politične slabosti. V nekaterih državah še niso bili odpravljeni negativni učinki prejšnje gospodarske in finančne krize (2008–2010), zato so njihova gospodarstva še vedno precej občutljiva, krhka in ranljiva za pretrese. Prav tako si nekatere družbene skupine, celo v bogatejših državah članicah, še niso opomogle od posledic prejšnje gospodarske krize. To na primer velja za invalide ⁽²⁾. Kriza je poleg tega izbruhnila v ključnem trenutku za EU: v fazi prehoda na digitalno gospodarstvo, ki spoštuje gospodarsko, okoljsko in družbeno trajnostnost.

2.1.3 Kriza ima negativen vpliv z gospodarskega in družbenega vidika, prva prednostna naloga pa mora biti celoten sklop dejavnosti in politik usmeriti tako, da se naša življenja, naši gospodarski, družbeni in okoljski sistemi ter naše organizacije vrnejo v „novo normalnost“.

2.1.4 Kriza bo resen obremenitveni test za Evropsko unijo kot celoto, za naš gospodarski sistem in socialne modele, vrednote in demokracijo.

2.2 Posledice za gospodarstvo

2.2.1 V nasprotju s prejšnjo krizo smo bili tokrat pahnjeni v takojšnjo popolno ustavitev številnih dejavnosti, kar je povzročilo strm upad proizvodnje, hitro povečevanje brezposelnosti, slabšanje življenjskega standarda (zmanjšanje realnega dohodka, zaposlitvena negotovost, omejena mobilnost), občutno zmanjšanje prihodka iz zunanje trgovine tako znotraj EU kot tudi s tretjimi državami, pa tudi močno poslabšanje kazalnikov javnih financ.

⁽¹⁾ Georgieva, C., 2020, *The Great Lockdown: Worst Economic Downturn Since the Great Depression*. MDS, sporočilo za javnost št. 20/98.

⁽²⁾ Statistični podatki EU o dohodku in življenjskih pogojih (EU-SILC) razkrivajo povečanje revščine in socialne izključenosti invalidov med letoma 2010 in 2018 v Estoniji, Luksemburgu, Nemčiji, na Švedskem, Irskem, Češkem, v Litvi, Italiji, na Nizozemskem, Malti in v Španiji.

2.2.2 Na podlagi razpoložljive analize učinka krize zaradi COVID-19 na gospodarsko rast, ki kaže na zmanjšanje rasti BDP za približno 8 % ⁽³⁾, se bo svetovna brezposelnost povečala za 24,7 milijona, negotovih pa bo postalo od 13 milijonov do 36 milijonov delovnih mest ⁽⁴⁾. V EU naj bi se stopnja brezposelnosti zvišala s 6,7 % (2019) na 9,0 % (2020) ⁽⁵⁾. Kriza resno ogroža tudi i) sistem malih in srednjih podjetij, ki so hrbtenica evropskega proizvodnega sistema, ii) konkurenčnost sistema velikih evropskih podjetij, iii) sam obstoj nekaterih gospodarskih panog, kot so gostinstvo in hotelirstvo, turizem, prevoz in kultura.

2.2.3 Napovedi za leto 2021 ⁽⁶⁾ so veliko bolj optimistične, saj se napoveduje pogojno okrevanje, ki pa bo odvisno od izpolnitve naslednjih pogojev: da so omejevalni ukrepi že odpravljeni, pandemija ostaja pod nadzorom, monetarni, fiskalni in regulativni ukrepi brez primere, ki so jih sprejele države članice in EU, pa so učinkovito omilili neposredni gospodarski in družbeni učinek krize ter ublažili dolgotrajno škodo gospodarskim in socialnim odnosom in verigam.

2.2.4 Z vidika EU je bil enotni trg praktično paraliziran. Države članice so poleg tega sprejele krizne ukrepe, ki ogrožajo enakost konkurenčnih pogojev, kar je treba nujno odpraviti. Drastično se je povečala negotovost glede prihodnjih naložb in vodilni kazalniki, kot so indeks vodij nabave ter zaupanje podjetij in potrošnikov, so dosegli rekordno nizko raven.

2.2.5 Največji gospodarski in socialni učinek bo zato najverjetneje zabeležen v drugem četrtletju tega leta, odvisno od intenzivnosti posledic v različnih sektorjih. V drugi polovici leta 2020 lahko pričakujemo delno okrevanje gospodarstva, čeprav bo to od države do države najbrž različno.

2.2.6 Resneje je to, da so bili zaradi šoka povsem prekinjeni in spremenjeni naši običajni modeli in načini življenja. V okviru okrevanja in ponovnega zagona se je treba osredotočiti ne le na to, da se znova doseže gospodarska uspešnost – morda bolj nujno in pomembno bo dati upanje in možnost, da življenje prilagodimo „novi normalnosti“, vključno s popolnim spoštovanjem načel trajnostnega razvoja.

2.3 Posledice za družbo

2.3.1 Učinki COVID-19 na rezultate na trgu dela bodo daljnosežni. Pandemija je sprožila nujna vprašanja glede zdravja delavcev in njihovih družin. Virus in gospodarski šoki, ki mu sledijo, pa bodo imeli tudi pomembne posledice za svet dela na treh bistvenih področjih. Vplivali bodo na 1) število delovnih mest (brezposelnost in podzaposlenost), 2) kakovost dela in 3) posebne skupine, ki so bolj občutljive za negativne rezultate na trgu dela. Nekatere kategorije delavcev so bolj prizadete, ker nimajo socialne varnostne mreže: mladi s prekarnimi zaposlitvami, starejši delavci, invalidi, ženske, saj so premočno zastopane v bolj prizadetih panogah ali pa doma skrbijo za družinske člane, samozaposleni in platformni delavci, zaposleni z nizkimi dohodki, delavci migranti in ljudje, ki jih opisujejo kot „nevidne delavce“, tj. neprijavljeni delavci. Znatno se bo verjetno povečala tudi revščina zaposlenih ⁽⁷⁾.

2.3.2 Ohranjanje delovnih mest in dohodka za vse delavce je prednostna naloga, zato moramo današnje politike oblikovati dolgoročno. EU potrebuje močno evropsko strategijo za družbeno okrevanje in obnovo na ravni EU in nacionalni ravni, v katero bodo dejavno vključeni socialni partnerji. Tako bomo ponovno oživili gospodarstvo, zaščitili pravice delavcev in zagotovili dobrobit vseh. Potrebne so globlje institucionalne reforme in reforme politike, da bi okrevanje in odpornost okrepili z zanesljivimi in univerzalnimi sistemi socialne zaščite, ki lahko ob krizah delujejo kot samodejni ekonomski in socialni stabilizatorji. To bo pripomoglo tudi k povrnitvi zaupanja v institucije in vlade.

⁽³⁾ Evropska komisija, generalni direktorat za gospodarske in finančne zadeve (GD ECFIN).

⁽⁴⁾ Mednarodna organizacija dela, marec 2020, *COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses*.

⁽⁵⁾ Evropska komisija, pomlad 2020, *Evropska gospodarska napoved*, Institutional Paper 125, maj 2020.

⁽⁶⁾ Evropska komisija, generalni direktorat za gospodarske in finančne zadeve (GD ECFIN).

⁽⁷⁾ Eurofound, *Living, Working and COVID-19: First Findings* (Delo, življenje in COVID-19: Prve ugotovitve), april 2020. Raziskava razkriva, da ima zaradi gospodarskih posledic krize zaradi pandemije COVID-19 več gospodinjstev finančne težave kot pred krizo. Skoraj polovica vseh anketirancev (47 %) je navedla, da ima njihovo gospodinjstvo težave s preživetjem. [...] Od tistih, ki so med krizo trajno izgubili zaposlitev, jih je 90 % poročalo, da se je finančni položaj njihovega gospodinjstva poslabšal, 44 % jih nima prihrankov, 35 % pa jih ima ravno dovolj prihrankov za ohranitev trenutnega življenjskega standarda za tri mesece.

2.3.3 Dvostranski in tristranski socialni dialog med vladami in organizacijami delojemalcev in delodajalcev je ključno orodje za razvoj in izvajanje trajnostnih rešitev, od ravni skupnosti do svetovne ravni. Pri tem so potrebne močne, neodvisne in demokratične organizacije socialnih partnerjev.

2.3.4 S posebno pozornostjo je treba zagotoviti, da okrevanje po tej krizi ne bo potekalo v dveh hitrostih, kar smo videli v prejšnji krizi. Podpreti je treba vse skupine, da bodo lahko okrevale skupaj in ranljivejšim družbenim skupinam ne bo treba potrpežljivo čakati na izboljšanje v zaposlovanju in življenjskih standardih, ki ga je že bila deležna ostala družba. To velja zlasti za mlade, invalide, pripadnike etničnih manjšin, migrante in begunce.

2.3.5 Posebno pozornost in ukrepe je treba nameniti tudi skupinam zunaj trgov dela, ki se že soočajo z revščino, in novim skupinam revnih, ki se bodo predvidoma povečale. Tem skupinam grozi nadaljnja marginalizacija, ki jo spremlja veliko socialnih in zdravstvenih težav.

2.3.6 Med žrtvami neenakosti in pomanjkljivosti sistema so tudi organizacije civilne družbe. Pogosto pomanjkanje in nihanje sredstev ogroža njihovo trenutno in prihodnjo sposobnost odzivanja. To je treba obravnavati z zagotovitvijo mehanizmov financiranja zanje.

3. Ocena odziva EU na krizo zaradi COVID-19

3.1 Izredni ukrepi

3.1.1 Pandemija koronavirusa trenutno v Evropi (in podobno po vsem svetu) določa vse parametre našega življenja, vključno z gospodarsko dejavnostjo, organizacijo in sistemi. Instrumenti gospodarstva in gospodarske politike so v celoti podrejeni uspešnemu reševanju krize in se skuša z njimi občutno prispevati k njeni odpravi. Vendar je tudi v tem kritičnem obdobju primerno zagotoviti:

- da se mobilizirani finančni viri učinkovito uporabljajo in so ustrezno ciljno usmerjeni glede na potrebe,
- da pravično nadomestilo prejmejo vsi upravičenci (fizične osebe, podjetja, neprofitne organizacije, izvajalci javnih storitev itd.), ki jih je prizadela pandemija,
- da bo gospodarstvo pripravljeno na ponovni zagon po koncu pandemije, hkrati pa bomo upoštevali poduk iz sedanje pandemije glede socialnih vprašanj, ki jih je treba nujno obravnavati.

3.1.2 Čeprav trg in gospodarstvo ne moreta prevzeti vloge diagnostika in presojevalca neznanega zdravstvenega problema, bi bilo problem pandemije praktično nemogoče rešiti brez ustreznega upoštevanja nastalih gospodarskih in finančnih stroškov ter posledic.

3.1.3 Doslej so države članice in pristojne institucije EU sprejele niz izrednih, preventivnih, stabilizacijskih in kompenzacijskih ukrepov za odziv na krizo. Te ukrepe lahko razdelimo v več kategorij glede na njihovo vrsto, npr.: monetarni in stabilizacijski ukrepi, fiskalni ukrepi, ukrepi na podlagi jamstev in posojil ter regulativni in postopkovni ukrepi. Ukrepi so osredotočeni na vsa področja življenja, čeprav v glavnem obravnavajo gospodarstvo in podjetništvo ter socialna vprašanja (glej Prilogo I).

3.1.4 Ukrepi so obsežna mešanica ekonomskih politik, ki vključuje: odzive monetarne politike, zlasti nov val kvantitativnega rahljanja, ki ga dopolnjuje nova shema nakupa vrednostnih papirjev v podporo likvidnosti na finančnem trgu v okviru pristojnosti Evropske centralne banke (ECB), funkcijo makroekonomske stabilizacije v okviru evropskega mehanizma za stabilnost (ESM), sklop fiskalnih ukrepov, začeti s začasnim sprejetjem prožnih fiskalnih pravil in pravil o državni pomoči, z obsežnimi fiskalnimi injekcijami v podporo podjetjem in posameznikom, ki jih je prizadela pandemija, odlog obveznosti odplačevanja in množično prerazporeditev proračunskih tokov EU. Zelo pomemben je tudi sveženj regulativnih in postopkovnih ukrepov različnih vrst.

3.1.5 Ocenjuje se, da je obseg finančnih virov, povezanih z ukrepi za podporo evropski družbi, skoraj 3 000 milijard EUR (16 % BDP EU v letu 2019). Doslej je šlo za mešanico ekonomskih politik, ki se izvajajo na ravni EU in večinoma na ravni držav članic. V okviru prvotnega načrta EU za ekonomski odziv na koronavirus je bilo zgolj 165 milijard EUR neposredno povezanih z običajnimi viri financiranja EU v obliki subvencij in finančnih instrumentov. Druge poteze, ki jih je predlagala EU, vključujejo ukrepe v podporo likvidnosti, za bolj prožno izvajanje pravil ali za uvedbo finančnih instrumentov na podlagi jamstev. Vsi drugi neposredni fiskalni ukrepi so bili sprejeti ali izvajani s strani držav članic. Delež ukrepov, ki jih je pripravila EU, se je nato povečal.

3.1.6 Najnovejši sveženj Evropske komisije o prihodnjem financiranju EU vključuje predlog za začasni izredni evropski instrument za okrevanje (imenovan „Next Generation EU“) in znatno prilagoditev prvotnega predloga večletnega finančnega okvira EU za obdobje 2021–2027 ter dejansko pomeni revolucijo na tem področju.

3.1.7 Ta celoviti sveženj, ki je bil predstavljen konec maja, nenazadnje predstavlja pomemben prispevek Evropske komisije k reševanju trenutnih razmer. Povezan je z zanesljivim in smiselno usmerjenim novim instrumentom, osredotočenim izključno na izhod iz krize zaradi COVID-19, ponovni zagon in okrevanje. Poskuša se osredotočiti na dejanske potrebe, da bi enotni trg ostal homogen in operativen. Model financiranja se zdi dokaj razumen, z inovativnostjo in solidarnostjo do držav članic. Delovanje prihodnjega instrumenta „Next Generation EU“ mora dopolnjevati novi večletni finančni okvir, v katerem je treba v zadostni meri upoštevati tudi druge prednostne naloge EU, ki niso nujno povezane s pandemijo (npr. evropski zeleni dogovor, izboljšanje enotnega trga in pogojev za konkurenčnost EU, evropski steber socialnih pravic in postopno prilagajanje načelom trajnostnega razvoja, pa tudi vse mednarodne sporazume in konvencije, ki so jih EU in države članice podpisale in ratificirale).

3.2 Analiza in ugotovitve glede ustreznosti oziroma (ne)zadostnosti ukrepov

3.2.1 Kot že omenjeno, je to vprašanje tako obsežno, da je prava rešitev mogoča le z dobro usklajeno mešanico politik in jasnimi pristojnostmi posameznih akterjev ter ustreznimi cilji in časovnim razporedom ukrepanja. V sklopu sprejetih ukrepov najdemo več novih inovativnih pristopov, ki so uporabni tudi v naslednjem obdobju.

3.2.2 Novi evropski mehanizem za stabilnost ima zdaj prvič po prejšnji krizi in njenih posledicah priložnost, da stabilizira makroekonomsko okolje euroobmočja. Izjemno pomemben je tudi odziv monetarne politike, da bi finančni sektor lahko ostal funkcionalen in učinkovit, z ustrežno likvidnostjo. Zelo pomembni so tudi ukrepi, s katerimi se uvajajo prožnejša pravila za državno pomoč in fiskalno disciplino, kar omogoča, da finančna sredstva ostanejo v obtoku, ko se poveča tveganje za zmanjšano skupno povpraševanje. Nujno je, da so vsi subjekti, ki jih je prizadela kriza, – posamezniki, podjetja in neprofitne organizacije – čim prej deležni kompenzacije v smislu odložitve njihovih obveznosti in zagotovitve nadomestila za škodo, ki so jo utrpeli v obdobju omejitve gibanja.

3.2.3 Zelo primerni so bili tudi izredni ukrepi. Realnost na terenu je pokazala, da v času izredne nevarnosti države članice še vedno raje odločajo same. Nekaj usklajenega ukrepanja, povezanega z dobavo bistvenih medicinskih izdelkov in opreme, bi bilo potrebnega ne samo iz praktičnih razlogov, temveč tudi zato, da se ne izgubi pomen vrednot enotnega trga EU. To je tudi navdih za uvedbo ukrepov izhodne strategije in odpravo omejitev, kar je treba skrbno uskladiti. Te izredne razmere odpirajo tudi veliko prostora za uporabo instrumentov na podlagi jamstev in posojil, ki jih v glavnem izvaja Evropska investicijska banka s svojimi orodji. S tem se odraža potreba po pritegnitvi več zasebnega kapitala v okviru pravil za dodeljevanje v javnem interesu. Ko dejanske potrebe tako močno presegajo omejene vire javnih financ, je to edina rešitev, ki se lahko dodatno izoblikuje v času „nove normalnosti“.

3.2.4 Tako kot med krizo pred desetimi leti je tudi sedanje obdobje razkrilo resne omejitve proračuna EU glede odziva na nepričakovane šoke, zlasti ko do njih pride ob koncu tekočega finančnega okvira. Prožnost proračuna EU se je že večkrat izkazala za eno glavnih pomanjkljivosti finančne strukture EU. V primeru potrebe po mobilizaciji resnično velikih zneskov finančnih sredstev bo treba ustvariti nov instrument (kot je „Next Generation EU“) ali pa to prepustiti državam članicam. Razmere jasno kažejo, da je treba finančni sistem EU še izboljšati, zlasti za primer nepričakovanih šokov. Sedanji model namreč ne daje zadostne skupne finančne podlage EU, s katero bi se lahko podprla makroekonomska stabilnost EU in euroobmočja.

3.3 Ocena pristojnosti institucij EU za sprejemanje ukrepov

3.3.1 Glede na zgornji opis in analizo zelo cenimo ustrezen in pravočasen odziv Evropske centralne banke in Euroskupine, ki sta aktivirali evropski mehanizem za stabilnost. Izjemno pomemben je bil tudi odziv Evropske komisije, zlasti s sprejetjem prožnejših pravil in izrednih ukrepov v podporo dobavnim verigam blaga in opreme, ki so bili bistvenega pomena za odzivanje na začetek in širjenje pandemije. Komisija je po določenem času začela prevzemati vodilno vlogo ter v maju predstavila in začela izvajati celovit sveženj, vključno s prilagojenim novim predlogom večletnega finančnega okvira in novim instrumentom „Next Generation EU“. Zdaj je pomembna podpora držav članic, da se doseže soglasje o svežnju in se ga čim prej začne izvajati v praksi. Največje spoznanje, ki ga še moramo usvojiti, ostaja dejstvo, da je EU kot celota še vedno precej ranljiva v primeru velikih zunanjih šokov in kljub nenehnemu izboljševanju še vedno nekako slabo pripravljena na njihovo reševanje. Najnazornejši primer tega je zelo omejena prožnost in pripravljenost proračuna EU za odzivanje.

3.3.2 Poleg tega so institucije EU in države članice šele po določenem času začele sprejemati ukrepe za zaščito celovitosti, homogenosti in učinkovitosti enotnega trga, ki je najpomembnejši gospodarski dosežek procesa povezovanja EU.

3.4 Scenariji in izzivi v prihodnosti

3.4.1 Najverjetnejši scenarij za prihodnost je, da bo dno gospodarskega cikla doseženo v drugem četrtletju leta 2020, v drugi polovici tega leta pa se bodo začeli kazati znaki okrevanja. Če ne bo drugega vala pandemije, izhodni ukrepi in strategija za okrevanje pa ustrezni in učinkoviti, lahko v letu 2021 pričakujemo nadaljnje izboljšanje: gospodarska proizvodnja bi raven iz obdobja pred COVID-19 dosegla leta 2022, naložbene dejavnosti pa leta 2023. Ta scenarij bi lahko veljal za realističnega, čeprav je nekoliko optimističen. Ker pa je negotovost še vedno zelo velika, bi morala biti EU pripravljena tudi na manj pozitiven razvoj dogodkov, morda tudi na ponovno uvedbo omejevalnih ukrepov, več nujnih ukrepov, večje sodelovanje pri blažitvi posledic in bolj ciljno usmerjena nadomestila za podjetja in posameznike v stiski.

3.4.2 Sedanje stanje ni le faza cikličnega gospodarskega razvoja, temveč tudi pomemben in odločilen trenutek v smislu strukturnih sprememb in reform v evropskih gospodarskih in socialnih sistemih in organizaciji. Cilj trenutnega obdobja ni le ponovno zagnati gospodarstvo v praksi (in cikel vrniti nazaj na raven pred COVID-19), temveč je morda še pomembnejše oblikovati in izvesti večje kvantitativne in kvalitativne spremembe. Celostno je treba oceniti naš socialno-ekonomsko-okoljski model in opredeliti njegove prednosti in slabosti. Korenito prestrukturiranje se mora odraziti ne le v novih ali prilagojenih politikah, temveč tudi v novih pristojnostih vseh akterjev (tako v odnosih med državami članicami in institucijami EU kot tudi interno med institucijami EU) v skladu z načelom subsidiarnosti. Prav tako je napočil čas, da ocenimo, zakaj je v naših socialnih in gospodarskih strukturah toliko ljudi izpostavljeno tveganjem zaradi takšnih pretresov. Sedanja pandemija je razkrila posebno ranljivost tistih, ki zaradi negotovega zaposlitvenega statusa niso deležni socialne zaščite in možnosti, da so v času, ko je to potrebno, na čakanju na delo, pa tudi tistih, ki so ločeni od svojih skupnosti in njihovih podpornih mrež.

3.4.3 Med glavnimi področji procesa okrevanja in obnove so:

- omogočanje celotnega potenciala enotnega trga, da bi ostal integriran, funkcionalen in učinkovit ter da bi ponovno vzpostavili njegovo konkurenčnost,
- dopolnitev enotnega trga z ambiciozno socialno agendo, zlasti s polnim izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic, da se zagotovi socialna konvergenca navzgor,
- nadaljevanje potrebnih strukturnih sprememb in povezanih naložbenih dejavnosti, predvsem v zvezi z digitalnimi, pametnimi in socialnimi inovacijami ter zelenim prehodom,
- stalno izboljševanje konkurenčnosti EU,
- ustvarjanje pogojev za krepitev samozadostnosti in odpornosti EU pri odzivanju na svetovne vplive,
- ustvarjanje pogojev za ohranitev nadzora nad strateškimi sredstvi in industrijskimi panogami EU,

- podpiranje dostopa do trga dela za vse, da se vzpostavi vključujoča in odporna delovna sila,
- vlaganje v vključevanje določenih obrobni skupnosti, da se zagotovi njihova polna socialna in gospodarska udeležba,
- bistveno izboljšanje dobavnih verig EU v primeru tveganj in izrednih razmer.

4. Kriza po COVID-19: priložnost in nujne spremembe Evropske unije

4.1 „Črni labod“

4.1.1 Številni opazovalci so krizo zaradi COVID-19 povezali z izrazom „črni labod“, kot je libanonski matematik Nassim Nicholas Taleb označil „redke in nepredvidljive dogodke, ki leži zunaj območja običajnih človeških pričakovanj. To je zelo razdiralen dogodek, saj lahko na glavo obrne človeška življenja, spremeni dojemanja in za vedno preoblikuje skupnosti, ki jih prizadene“⁽⁸⁾. Pa se pri reševanju izrednih razmer v zvezi s COVID-19 res spopadamo s črnim labodom? Ali je to res tako nepričakovan dogodek? Ali pa smo z vrsto napačnih odločitev oslabili svoje zdravstvene sisteme, strateško proizvodnjo in družbene strukture? Pristop „kot da se ni nič zgodilo“ ne more več biti politična možnost za odpravljanje posledic krize. Evropa ima možnost in priložnost za oblikovanje drugačnega sveta, EU pa mora pri tem imeti pomembno vlogo.

4.1.2 Za okrevanje po krizi je zato potreben drugačen sklop odzivov politike in njihova drugačna časovna naravnost. Ob pravilnem ukrepanju bomo lahko krizo skupaj prebrodili, rešili življenja in družbeno blaginjo, preoblikovali svoje socialno-ekonomske modele tako, da bodo še bolj osredotočeni na ljudi in naravo, ter spodbujali svetovno partnerstvo za trajnostni razvoj.

4.1.3 Zato se moramo zdaj osredotočiti na to, kar je najbolj pomembno za vse: podpora podjetjem pri premagovanju krize, da bi lahko ponudila dostojno delo, dobri življenjski in delovni pogoji, enak dostop do zdravstvenega varstva, čista voda in zrak, varna hrana in potrošniški izdelki, zdravo naravno okolje, varno podnebje za naslednjo generacijo, družba, ki je vse bolj vključujoča in dostopna vsem, ter močne in delujoče demokracije, ki nas bodo še naprej varovale v težkih časih. Da bi to dosegli, moramo biti ambiciozni in pravočasno sprejeti pravilne odločitve, kot je načrt EU za obnovo in okrevanje.

4.1.4 Evropska komisija mora sprejeti konkretne ukrepe, da vlade ne bi več razglašale „stanja pripravljenosti“, s katerim se kratijo človekove pravice in spodkopava pravna država. Vlade ne bi smele zlorabljati krize zaradi koronavirusa in uvajati ukrepov, ki presegajo nujen odziv nanjo, npr. ukrepov, ki kršijo zasebnost, dolžno pravno postopanje, pooblastila in vlogo sodstva ter pravice državljanov in civilne družbe. Vsak sprejet ukrep mora biti sorazmeren in namenjen zagotavljanju javne varnosti. Varovati je treba zlasti svobodo izražanja tistih, ki opozarjajo na izzive, ki jih prinaša sedanje stanje.

4.2 Smernice za načrt EU za okrevanje in obnovo

4.2.1 EESO je prepričan, da bo okrevanje in odpravljanje posledic krize zaradi koronavirusa uspešno samo ob hkratnem prestrukturiranju naše družbe: poleg okrevanja se moramo torej osredotočiti tudi na prestrukturiranje. Ne moremo zgolj obnoviti, kar je obstajalo v preteklosti, temveč moramo poskrbeti za prestrukturiranje in izboljšanje. Po mnenju EESO morata prestrukturiranje in izboljšanje temeljiti na načelih, ki so podlaga za vse naše delo: popolno delovanje notranjega trga, varstvo človekovih pravic, demokratičnih vrednot in pravne države, doseganje ciljev trajnostnega razvoja, oblikovanje krožnega gospodarstva in doseganje podnebne nevtralnosti v EU najpozneje do leta 2050. Zagotoviti je treba tudi dobro upravljanje in demokratično odgovornost.

4.2.2 Ne glede na to, kako dobri in obsežni bodo sprejeti ukrepi, bodo učinkoviti in se bodo lahko podprli le, če bodo uspešni na terenu in dosegli ljudi, katerim so namenjeni. Zato je zelo pomembno, da si bodo institucije EU in države članice na vso moč prizadevale za učinkovito izvajanje.

⁽⁸⁾ Nassim Nicholas Taleb (2007), Črni labod: vpliv malo verjetnih dogodkov (*The Black Swan: the impact of the highly improbable*)

4.2.3 Bistvenega pomena je, da se naučimo iz družbenega neuspeha, zaradi katerega je med pandemijo umrlo nesorazmerno veliko ljudi. V mislih imamo nastanitvene ustanove za oskrbo starejših in invalidnih oseb, ki so postale žarišče okužb in smrtnih žrtev. To mora privedi do spoznanja, da se denar EU ne sme nikoli vlagati v ustanove, ki ljudem ne le odrekajo pravico do svobodne izbire, kako bodo živeli, ampak so tudi strukturno neprimerne za njihovo zaščito v primerih višje sile.

4.2.4 Kriza zaradi koronavirusa je žal tudi jasno pokazala, da je nujno okrepiti intenzivno pedagoško delo v EU za ozaveščanje državljanov o kulturi spoštovanja človekovih pravic in demokratičnega sobivanja na podlagi načel in vrednot iz člena 2 PDEU. Ponavljamo našo trdno in trajno zvestobo temeljnim vrednotam človekovih pravic, demokracije in pravne države, navedenih v ustanovnih pogodbah EU.

4.2.5 Solidarnost je ključna pri reševanju krize: solidarnost z izvajalci zdravstvene dejavnosti v bolnišnicah in negovalnih domovih; solidarnost z delavci, ki ne prejemajo plače, in delodajalci, ki so se odpovedali plači in dodatkom, da bi rešili svoja podjetja; solidarnost vlad z gospodarskimi, pa tudi kulturnimi in drugimi sektorji družbe, ki ne morejo delovati brez pomoči, in predvsem solidarnost med državami, zlasti znotraj EU, saj so države članice EU gospodarsko tako tesno povezane, da bo učinkovit le skupen in solidaren pristop k premagovanju posledic krize.

4.2.6 Načrt za zelo obsežne zelene naložbe bo zagotovil potrebne gospodarske spodbude in okrepil odpornost na prihodnje pretrese. Tako ambiciozno preobrazbeno nalogo bo mogoče uresničiti zgolj v nekaterih posebnih pogojih, ki jih je treba izrecno priznati. Zato morajo biti v načrtu EU za okrevanje po krizi zaradi koronavirusa gospodarske in okoljske ambicije tesno povezane, kar bo prineslo obojestranske koristi. Skrbno bo treba izbrati naložbene programe, ki bodo usmerjeni v sektorje z velikim potencialom za spodbujanje gospodarske rasti, ustvarjanje delovnih mest in okoljsko preobrazbo (zelena spodbuda).

4.2.7 V ta namen bi bilo treba evropsko zeleno spodbudo oblikovati tako, da bi lahko uresničili dva splošna cilja: prvič, spodbujati gospodarsko rast in ustvarjati delovna mesta ter pri tem zaščititi ogrožene osebe, in drugič, podpirati preoblikovanje evropskega gospodarstva za čisto in odporno prihodnost. Ali kot je Frans Timmermans objavil v tvitu: „Okrevanje, ki ga predlagamo, nam bo omogočilo, da bomo ustvarili družbo, ki jo potrebujejo sedanja in naslednje generacije, tj. družbo, ki bo čista, cvetoča in odporna in v kateri nihče ne bo zapostavljen.“

4.2.8 Vzajemnost mora postati obvezna. Kadar se javna sredstva uporabijo za zagotavljanje prihodnosti zasebnega sektorja, lahko družba upravičeno pričakuje, da ji bo to prineslo novo vrednost. Pomislimo na sporazume o plačilu davkov, skrb delodajalcev za dobre socialne pogoje, neizplačevanje dividend in bonusov ter na obveznost zmanjšanja emisij CO₂, spoštovanja okoljskega prava in oblikovanja bolj trajnostne politike mobilnosti podjetij.

4.2.9 V sedanjem gospodarskem modelu je referenčno merilo BDP. To je merilo, s katerim ni bilo nikoli mogoče izračunati, kaj je resnično pomembno za ljudi. Ko danes razmišljamo o novem modelu gospodarskega in družbenega razvoja, je treba po mnenju EESO ta pomemben gospodarski kazalnik povezati z enako pomembnim, tj. kazalnikom dobrobiti družbe.

4.2.10 EESO meni, da je treba v središče načrta za obnovo in okrevanje postaviti človeka in prihodnost našega planeta. V tem pogledu je bistvenega pomena kratkoročno ohraniti čim več neto delovnih mest, hkrati pa pogled usmeriti v prihodnost. Takšno gospodarstvo bo kos izzivom prihodnosti in bo izpolnjevalo potrebe družbe ter ne bo prispevalo k podnebnim spremembam, poskrbljeno bo za pametno uporabo virov, evropske zmogljivosti za ustvarjanje dobička pa bodo dopolnjene z zdravim življenjskim okoljem in kakovostnimi delovnimi mesti. Težiti moramo k temu, da bi ustvarili trajnostno prihodnost. Gospodarstvo, primerno za prihodnost, mora biti tudi čim bolj dostopno vsem vrstam delavcev in omogočati vsem, da prispevajo k svojim skupnostim in celotni družbi. Naučiti se moramo iz izkušenj z novo prožnostjo, s katero so se delodajalci med krizo prilagodili potrebam tistih, ki so najbolj oddaljeni od trga dela (invalidom, dolgotrajno brezposelnim, starejšim delavcem), in jim olajšali sodelovanje v novem bolj zelenem gospodarstvu. Zavzemimo se za to in ustvarimo trajnostno prihodnost.

4.2.11 EU in njene države članice bi morale zagotoviti, da bodo imela nova podjetja v čistem gospodarstvu, zlasti zagonska ter mala in srednja podjetja, dostop do kapitala, ki ga potrebujejo za nadaljnji razvoj prihodnjih rešitev.

4.2.12 Pri oblikovanju in krepitvi podpornih ukrepov za nadomestitev izpada gospodarske dejavnosti v številnih sektorjih morajo sodelovati tudi socialni partnerji, da bi zaščitili vse vrste delavcev in malih podjetij. Zagotoviti je treba ustrezna in vzdržna denarna nadomestila za brezposelnost in druge oblike pomoči, med drugim tudi evropske minimalne standarde za neto nadomestitveno stopnjo, trajanje upravičenosti do denarnega nadomestila za brezposelnost in njegov obseg. V sektorjih, kjer je to izvedljivo, se lahko v posvetovanju s socialnimi partnerji uvedejo sheme skrajšanega delovnega časa. V nekaterih državah članicah lahko delavci, ki so v karanteni, prejmejo nadomestilo za odsotnost zaradi bolezni. Položaj podjetij ter delavcev in samozaposlenih oseb je mogoče olajšati tudi tako, da se v posvetovanju s socialnimi partnerji olajša dostop do dela na daljavo. Poleg tega bi lahko vlade zagotovile finančno pomoč in tehnično podporo malim in srednjim podjetjem, da bi lahko hitro razvila zmogljivosti za delo na daljavo.

4.2.13 Reformo gospodarstva in družbe bo omogočilo sodelovanje vseh državljanov prek organizacij socialnih partnerjev in civilne družbe. Države članice in EU morajo zato zagotoviti, da v tem zapletenem procesu nihče ne bo zapostavljen, zlasti najbolj prekamni delavci, osebe pred upokojitvijo, invalidi, ženske na nizko cenjenih delovnih mestih in mladi, še posebej tisti, ki pripadajo vidnim manjšinam, in tisti z migrantskim ozadjem, ter zlasti tisti, ki pripadajo več kot eni od teh skupin.

5. Načrt za okrevanje

EESO poziva k **zelenemu okrevanju in močnemu socialnemu okrevanju ter močnemu okrevanju gospodarstva**, pri čemer meni, da je mogoče tako ambiciozen preobrazbeni program doseči, če bo temeljil na šestih načelih: solidarnosti, konkurenčnosti, trajnostnosti, ohranjanju delovnih mest, ohranjanju dohodka in udeležbi. Močnejši kot bodo ukrepi za oživitve gospodarstva in bolj kot bodo prilagojeni razmeram v državah članicah in njihovem prebivalstvu, bolj verodostojna bo Evropa in bolj bo sposobna dokazati, da je kos izzivom, s katerimi se soočamo v tej krizi in kakršnih doslej še ni bilo.

5.1 Enotni trg

5.1.1 Strategija za enotni trg je v središču evropskega projekta in omogoča svobodnejši pretok ljudi, storitev, blaga in kapitala ter ponuja priložnosti evropskim podjetjem, potrošnikom in delavcem. Potrebni so ukrepi, s katerimi bomo odpravili ovire enotnemu trgu in v celoti sprostili njegov potencial. Poleg tega se bo moral enotni trg v obdobju po krizi in ob upoštevanju drugih vidikov spremenljivega okolja, kot je digitalizacija, popolnoma prilagoditi novim zamislim in poslovnim modelom. Naš cilj je torej ponovno oživiti, okrepiti in obnoviti enotni trg kot instrument za okrevanje. Eden od kratkoročnih ukrepov je takojšnje odprtje mej. Poleg tega je treba kratkoročno ukrepati na dveh področjih:

Odpravljanje napetosti. Neenaki konkurenčni pogoji, ki se danes pojavljajo, so zelo zaskrbljujoči. Svežnji spodbud držav članic so izredno raznoliki in so povzročili (čeprav so bili sprejeti za ublažitev šoka povpraševanja) neenake konkurenčne pogoje med državami članicami. Poleg tega je treba državno pomoč obravnavati in analizirati s sektorskega vidika ter pri tem preučiti, kako bodo ti ukrepi kratko- in dolgoročno izkrivljali konkurenco in enake konkurenčne pogoje.

Zagon gospodarstva in produktivnosti. Poskrbeti moramo za produktivnost v realnem gospodarstvu (to pomeni delovna mesta, kupno moč ter osnovne proizvode in storitve). Produktivnost ima lahko različne oblike in se lahko zagotavlja z raznolikimi poslovnimi modeli, pomembno pa je, da na tem področju ukrepamo in preprečimo nadaljnje povečevanje neenakosti. Zagon pomeni sprejetje podpornih svežnjev in vzpostavitev ugodnega okolja za mala in srednja podjetja ter industrijo. Znano je, da so mala in srednja podjetja hrbtenica evropskega gospodarstva in potrebujejo posebno podporo, vendar brez dodatnih bremen ali birokracije. Okrevala bodo lahko le, če bodo prejela finančno podporo na ravni EU in nacionalni ravni. Pri tem bodo ključnega pomena subvencije, posojila, zagotavljanje likvidnosti, davčne spodbude, ugodni pogoji za ohranjanje zaposlenih in zaposlovanje, pregled stečajne zakonodaje in druga podpora. Glede stečajne zakonodaje bi morala EU sprejeti zakonodajne ukrepe, s katerimi bi omogočila malim podjetjem, ki so šla v stečaj zaradi COVID-19, da bi hitro začela znova delovati. Ti ukrepi bi morali biti časovno omejeni.

5.2 Industrijska strategija

5.2.1 Evropska industrijska politika mora biti dobro usklajena ter upoštevati sedanje izzive zaradi pandemije COVID-19 in razmere po njej, pa tudi vidika digitalizacije in trajnostnosti. Podpreti jo je treba z obsežnimi naložbami v trajnostne gospodarske strukture in strukture podjetij ter ustvarjanjem visokokakovostnih delovnih mest s standardnimi pogodbami

za nedoločen čas. Uresničitev inovacijskega potenciala malih in srednjih podjetij ter prehod na vključujoče krožno in podnebno nevtralno gospodarstvo bi lahko zagotovila dolgoročno zanesljivo oskrbo z viri in kratkoročno oskrbo, ki je pomembna za prihodnje izzive.

5.2.2 Opredeliti in podpirati je treba glavne industrijske panoge in sektorje, od človeških virov do raziskav, kar bo privedlo do evropske industrijske politike, ki bo štela te strateške sektorje na trgu in zagotavljala zanesljivo oskrbo s ključnimi proizvodi med pandemijo, kot so respiratorji, maske in drugo. Pri tem je treba podpreti podjetja, ki selijo proizvodne zmogljivosti v Evropo, kar bo EU omogočilo, da bo ponovno prevzela nadzor nad proizvodnjo in si zagotovila neodvisnost na svetovnem trgu, vedno v skladu s pravičnim okoljskim prehodom. Te družbe in podjetja morajo biti trajnostni, z močno udeležbo delavcev, ter sodelovati pri zelenem dogovoru kot okvirom za načrte za okrevanje in obnovo.

5.2.3 Vizija podjetja kot storitve pomeni spodbujanje podjetij, ki največ prispevajo k skupni blaginji, na področjih, kot so zdravstvo, socialno varstvo, izobraževanje, obnova, kultura, obrt in ustvarjalnost, ter imajo koristi od poštenega, konkurenčnega in trajnostnega poslovnega okolja in k njemu prispevajo. Nujno socialno in ekološko ukrepanje je seveda tesno povezano, bolj kot kdaj koli prej pa bo moral okoljski vidik prežemati vse naše ukrepe in politike pri preprečevanju uničevanja našega (eko)sistema. V zvezi s tem je treba na primer finančno podporo, dodeljeno podjetjem v sektorjih, ki onesnažujejo okolje, določiti na podlagi resničnega prehoda na socialni in okolju prijazen način proizvodnje.

5.2.4 Evropa mora financirati dejavnosti, ki izpolnjujejo dve merili: vračanje strateške proizvodnje za zagotovitev neodvisnosti Evrope, zlasti kar zadeva varovanje zdravja in zdravstveno pomoč, ter zagotavljanje kakovostnih delovnih mest, pa tudi osredotočanje na trajnostne naložbe, ki so družbeno odgovorne in okolju prijazne. Mala in srednja podjetja bi lahko imela tako kot velika in socialna podjetja ključno vlogo pri prestrukturiranju evropskega proizvodnega sistema.

5.3 Zeleni dogovor

5.3.1 Pri spodbujanju prehoda k bolj trajnostnemu in odpornemu evropskemu gospodarstvu je treba z zelenimi spodbudami zagotoviti vključujoče okrevanje, pri katerem ne bo zapostavljen noben Evropejec.

5.3.2 V skladu z načelom neškodovanja bi moral biti učinek naložb, izvedenih v okviru kratkoročnih gospodarskih spodbud, na strukturno preoblikovanje evropskega gospodarstva v smeri ničelnega onesnaževanja, obnovitve biotske raznovrstnosti in podnebne nevtralnosti do leta 2050 nevtralen ali pa pospeševalen. V ta namen bi morale biti zelene spodbude usmerjene predvsem v ukrepe, ki pozitivno vplivajo na povečanje učinkovite rabe virov, spoštovanje našega naravnega kapitala ter srednje- in dolgoročno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v skladu z načelom podnebne nevtralnosti.

5.3.3 Bistvenega pomena je, da bodo te zelene spodbude ciljno usmerjene ter bodo zagotavljale gospodarsko podporo in spodbude sektorjem, ki imajo največji pozitivni učinek na skupno povpraševanje. Da bi dosegli največji možni gospodarski učinek, bi morale biti zelene spodbude usmerjene v sektorje, ki imajo velik potencial za ustvarjanje delovnih mest, pod pogojem, da so na voljo ustrezna znanja in spretnosti. Pri tem je treba upoštevati asimetrični učinek krize zaradi koronavirusa, ki nesorazmerno vpliva na gospodarstva južnih držav članic EU.

5.3.4 Evropska unija je z evropskim zelenim dogovorom začela prehod na trajnostno gospodarstvo. Zato je smiselno, da se ukrepi gospodarske podpore kombinirajo z nadaljnjim spodbujanjem tega prehoda. Javna sredstva je treba uporabiti s pozitivnim socialnim in okoljskim učinkom. Pri zaposlovanju to ne pomeni nujno, da je treba ohraniti ali rešiti ista delovna mesta ali iste gospodarske dejavnosti. Če podjetje ali sektor nima razumnih možnosti za preživetje v trajnostnem gospodarstvu, se lahko sveženj pomoči koristno uporabi za spremembe znotraj sektorjev ali za prehod med njimi.

5.3.5 Za uresničevanje zelenega dogovora so potrebne odporne poslovne sile v prihodnosti, ki bodo predane uspehu. Evropska podjetja, ki delujejo prek meja, so relevantni in pomembni družbeni akterji. Njihovo poslovanje bi moralo temeljiti na političnem konceptu „pravičnega prehoda“. „Trajnostno podjetje“, v katerem imajo delavci pomembno besedo, je ključni politični akter, ki zagotavlja zavezujočo pravico do obveščenosti in posvetovanja ter udeležbo v upravnih odborih in povezuje makroekonomsko politiko s kolektivnimi pogodbami. Omogočanje zaposlenim, sindikatom in svetom delavcev, da dejavno sodelujejo pri izvajanju načrta o politiki podjetja, ki temelji na konceptu „trajnostnega podjetja za pravični prehod“, ustvarja možnosti za dostojna delovna mesta, dostojne delovne razmere v zdravih okoljih in regijah, v katerih je vredno živeti.

5.3.6 V podpornih svežnjih je treba predvideti več faz, saj nihče ne more predvideti, kako se bo gospodarstvo razvijalo po krizi, ki jo je povzročil koronavirus. Zato zagovarjamo, da se podporni ukrepi izvajajo postopoma, tako da se lahko prilagodijo glede na napredek in oceno posameznega sektorja, deloma na podlagi pozitivnega vpliva na podnebje in naravo.

5.3.7 V okviru zelenega dogovora bo treba ohraniti evropski model kmetijstva, ki temelji na kakovosti in trajnostnosti. Načrt za okrevanje bo moral spodbujati:

- bolj trajnostne prehranske sisteme, tako na ravni proizvodnje kot potrošnje, v skladu z nameni Komisije v zvezi s strategijo „od vil do vilic“ za trajnostno prehrano,
- prehransko neodvisnost EU v duhu solidarnosti med različnimi oblikami evropskega kmetijstva in z vključevanjem gospodarskih, socialnih in okoljskih vidikov,
- ambiciozen predlog nove strategije EU za biotsko raznovrstnost: strategija za biotsko raznovrstnost mora biti ključni element vseh prizadevanj za obnovo. Ambiciozna strategija bi bila močno in usklajeno sporočilo na področju okolja, podnebja, javnega zdravja in socialnih ukrepov. Koristna bi bila za SKP in evropski prehranski sistem, ki bi tako lahko postala vse bolj trajnostna.

5.4 Prednostne naložbe

5.4.1 Trajnostne naložbe v skupnosti, dostopne javne prostore, zdravstveno varstvo, vključujoče izobraževanje, socialne storitve, brezogljivi stanovanjski in infrastrukturo, varstvo in obnovo biotske raznovrstnosti ter decentralizacijo proizvodnje energije bodo bistvene za zagotavljanje ekonomije blaginje. Eno od teh področij, ki bi jim bilo treba nameniti prednost, je energijska prenova stavb. Ta val prenove bi moral biti tudi priložnost za prilagoditev stavb spremembam v prihodnosti, tako da bi bile lažje dostopne za starajoče se prebivalstvo in vse večje število invalidov.

5.4.2 Gradbeništvo je pomembna panoga: z energijsko in trajnostno prenovo več milijonov hiš bo ponovno zaživel in prispevalo k doseganju podnebne nevtralnosti. Gradbeništvo je delovno intenzivno, energijska poraba v stavbah (razsvetljava, ogrevanje) pa ustvari tretjino emisij CO₂ v Evropi. Gre za ogromno nalogo, saj je bilo 75 % stanovanjskih in poslovnih zgradb zgrajenih še pred uvedbo pravil EU o porabi energije. S prenovo domov energijsko revnih ljudi v EU bi znatno zmanjšali izdatke za javno zdravje, pri čemer prejšnje študije kažejo, da bodo v povprečju stroški zaradi energijske revščine v sodobnem sistemu zdravstvenega varstva verjetno trikrat višji od stroškov ukrepov za prenovo stanovanj⁽⁹⁾.

5.4.3 Glede na staranje stanovanjske, arhitekturne in infrastrukturne dediščine EESO opozarja, da je treba poskrbeti za ustrezen obseg naložb, s katerimi bomo zaščitili (na potresnih območjih) in prenovili stanovanja, umetniško dediščino (metropolitanska območja, mesta, vasi) ter prometno infrastrukturo (pristanišča, mostovi, avtoceste itd.).

5.4.4 Za povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov in nizkoogljivih virov je treba poleg vzpostavitve ustreznih zmogljivosti posodobiti celotno evropsko elektroenergetsko omrežje in možnosti skladiščenja.

5.4.5 Načrt za okrevanje je priložnost za naložbe v prepotreben javni prevoz in za zagotovitev resničnega prehoda na druge oblike prevoza, zmanjšanje onesnaženosti zraka in prispevanje k podnebnim ukrepom. To pomeni več tramvajev, več rednih in brezemisijev avtobusov in resnične intermodalnosti v naših mestih. Sprejeti je treba akcijski načrt EU in obsežno finančno podporo za nadgradnjo, širitev in vzdrževanje železnic ter naložbe v vlake, nočne vlake, čezmejne železniške povezave in druge inovacije, povezane z železniškim prometom. Zagotoviti bi bilo treba usklajevanje na ravni EU, da bi lete na kratke razdalje nadomestili z drugimi trajnostnimi možnostmi. Za zmanjšanje cestnega prometa bi bilo treba več tovora prevažati po železnici, celinskih plovniških poteh in morju (npr. trajnostni pomorski prevoz na kratke razdalje).

5.4.6 Vzpostavljane temeljev evropske brezemisijске industrije mobilnosti lahko zadovolji vse večje povpraševanje po nadomestnih možnostih za motorje z notranjim izgorevanjem ter infrastrukturo za polnjenje osebnih in kombiniranih vozil, avtobusov in tovornjakov, poveča pa lahko tudi oskrbo železniškega sektorja. To vključuje tudi obsežno mrežo

⁽⁹⁾ Host S., Grange D., Mettetal L., Dubois U., 2014, *Précarité énergétique et santé: état des connaissances et situation en Île-de-France* (Energijska revščina in zdravje: spoznanja in stanje v regiji Île-de-France), Observatoire régional de santé Île-de-France, Pariz, str. 14.

električnih polnilnih postaj po vsej Evropi ter razvoj trajnostnih in učinkovitejših baterij. Pri tem bodo potrebni programi preusposabljanja, da se bodo delavcem, ki ne bodo več mogli delati v prometnem sektorju, temelječem na fosilnih gorivih, ponudile nove poklicne možnosti.

5.4.7 Kot je moč opaziti v več mestih, so omejitve gibanja ustvarile izziv tradicionalni uporabi mestnega okolja in mobilnosti ter spodbudile eksperimentiranje. Okrevanju lahko koristi tudi razmah kolesarjenja, saj lahko podpre fizično distanciranje, zmanjša gnečo v javnem prevozu ter zagotovi več prostora in lažji dostop do lokalnih trgovin. Naložbe v izboljšanje kolesarske infrastrukture lahko hitro dosežejo učinek v mestih in med mesti ter spodbujajo kolesarski ekosistem.

5.4.8 Preoblikovanje gospodarstva v krožno gospodarstvo je bistveno za uspeh zelenega dogovora. Zato je treba na primer drugače organizirati jeklarstvo in cementno industrijo (velika odjemalca energije) ter kemijski sektor.

5.4.9 Sveženj ukrepov za okrevanje gospodarstva, katerega jedro je prehod na krožno gospodarstvo, lahko bistveno pospeši potreben razvoj infrastrukture ter spodbudi inovacije na področju alternativnih materialov in novih tehnologij. Na prvem mestu bi morala EU za preprečevanje nastajanja odpadkov podpreti pobude za ustanavljanje zagonskih podjetij in podjetij socialnega gospodarstva na področju popravil in ponovne uporabe ter podpreti ustrezno (pre)usposabljanje tistih, ki so izgubili delovna mesta v času gospodarske recesije. Osredotočili bi se lahko zlasti na „območja pravičnega prehoda“, da bi premogovniškim regijam omogočili preoblikovanje v regije „urbanega rudarstva“.

5.4.10 Kot drugič je ločeno zbiranje komunalnih odpadkov ključni pogoj za vzdržno ustvarjanje vrednosti iz odpadkov z recikliranjem. EU bi zato morala podpreti lokalne organe pri premoščanju vrzeli v naložbah v infrastrukturo za zbiranje, ločevanje in recikliranje komunalnih odpadkov v naslednjih petih letih.

5.4.11 Kriza zaradi COVID-19 je pokazala, da digitalna revolucija pomembno prispeva k povečevanju odpornosti naših družb v primeru krize. Nujno je vlaganje v digitalizacijo osnovnih storitev in povečanje zmogljivosti vlad, zakonodajalcev in javnih ustanov, da bodo lahko zagotavljali storitve med krizo. Hkrati se moramo zavedati, da so digitalne tehnologije le orodje, in ne končni cilj. Poskrbeti moramo za javno lastništvo okvira, ki obdaja digitalne tehnologije, in ga približati visokim trajnostnim standardom, med drugim z močnimi demokratičnimi in tehnološkimi zaščitnimi ukrepi, ki jih bodo spremljali ukrepi za podporo stroškom in znanju, pri čemer nihče ne bo zapostavljen. To pomeni, da moramo v skladu z aktom EU o dostopnosti poskrbeti za to, da bo digitalna revolucija zagotovila dostopnost več kot 100 milijonom invalidov v EU.

5.4.12 Strategija od vil do vilic bi morala nuditi jasno usmeritev glede prehranskega sistema EU po sedanji zdravstveni krizi ter spodbujati ukrepe za izgradnjo bolj trajnostnih, odpornih in pravičnih verig preskrbe s hrano. Potrebni so kratkoročni ukrepi za odpravo pomanjkanja sezonskih delavcev in preprečitev motenj v dobavni verigi. Dolgoročno morata strategija od vil do vilic in skupna kmetijska politika povečati odpornost in trajnostnost našega prehranskega sistema s ponovno vzpostavitvijo bolj raznovrstnih kmetijskih modelov, spodbujanjem lokaliziranih vozlišč za razdeljevanje hrane in krajših dobavnih verig ter izboljšanjem dostopa do trga za male kmete, male ribiče in proizvajalce v akvakulturi.

5.4.13 Vlagati je treba v programe preusposabljanja za sektorje, ki se verjetno ne bodo obdržali v prihodnosti (med drugim zato, ker so zelo odvisni od fosilnih goriv). To pomeni, da morajo iskati možnosti za zmanjšanje fosilnih goriv in postati okolji prijaznejši. Zavzemamo se za ciljno usmerjeno naložbeno politiko, ki tiste, ki so izgubili delo, brez težav usmerja v sektorje, ki se soočajo s pomanjkanjem delavcev, in sicer v socialni in zeleni sektor.

5.4.14 Države članice morajo več vlagati v javne storitve, saj je kriza pokazala, da imajo te storitve ključno vlogo pri reševanju življenj in spopadanju s pandemijo. Zato bi morali evropski voditelji pri uporabi fiskalnih pravil EU upoštevati tako imenovano „zlatο pravilo“, po katerem bi morali javne naložbe izvzeti iz izračunov primanjkljaja in upoštevati vzdržnost obstoječe ravni dolga. EU bi morala izvesti temeljito oceno liberalizacije strateških javnih storitev na podlagi pravil konkurence, dostop do javnih storitev pa bi bilo treba izboljšati.

5.5 Socialni ukrepi

5.5.1 Izvajanje evropskega stebra socialnih pravic na evropski ravni in v vseh državah članicah je pomemben korak na poti k proaktivnemu procesu socialne konvergence. Evropski steber socialnih pravic je orodje za oblikovanje novega in nadgrajenega pregleda socialnih kazalnikov.

5.5.2 Delovna mesta moramo postaviti v središče strategije EU ter okrepiti pomen strokovnega znanja in njegovo stalno širjenje v okviru sistema izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja. To bi evropski delovni sili omogočilo, da se prilagodi spremembam v proizvodnem sistemu po prehodu na digitalno in zeleno gospodarstvo.

5.5.3 Preoblikovanje dela je v obdobju okrevanja po krizi zaradi COVID-19 bistvenega pomena. V zasebnem in javnem zdravstvenem sektorju ter sektorju oskrbe je bilo sledenje rasti produktivnosti v nasprotju s kakovostjo storitev in je zanemarilo delovne izkušnje, kar je imelo dramatične posledice med zdravstveno krizo v večini držav EU. Prehod na dejavnosti na podlagi storitev bi vodil v oblikovanje bolj delovno intenzivnega gospodarstva, s čimer bi se izravnala prekarost delovnih mest v teh sektorjih in podprla višja stopnja zaposlenosti ter bi se delovna mesta preselila nazaj v realno gospodarstvo. Zato so nujne politike v podporo kakovostnemu delu v delovno intenzivnih sektorjih, ki zagotavljajo visokokakovostne storitve.

5.5.4 EESO pozdravlja posodobljeni delovni program Evropske komisije za leto 2020⁽¹⁰⁾ kot kompromis za ohranjanje socialne razsežnosti v strategiji za okrevanje gospodarstva. Nekaterih zakonodajnih in nezakonodajnih pobud ni mogoče odložiti, saj so stebri socialne agende. Med njimi je prenos sprejetih direktiv v skladu z že dogovorjenim časovnim razporedom (direktiva o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja, direktiva o napotitvi delavcev, direktiva o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih). Komisija je potrdila tudi vse pobude, ki bi spodbudile pravično in socialno trajnostno okrevanje, tudi tiste o preglednosti plačil, minimalnih plačah, pravični obdavčitvi, zaposlovanju mladih, evropskem sistemu pozavarovanja za primer brezposelnosti, programu znanj in spretnosti ter digitalnem izobraževanju, platformnem delu in pravilih EU o gospodarskem upravljanju. V delovnem programu manjka posodabljanje na področju zdravja in varnosti pri delu z učinkovitimi preventivnimi ukrepi na delovnih mestih.

5.5.5 Trdno socialno okrevanje zajema tudi boljši dostop do sindikatov in boljšo zaščito. Podpirati moramo kolektivna pogajanja in demokracijo na delovnem mestu. EU in države članice morajo podpirati socialne partnerje pri znatnem povečanju obsega kolektivnih pogajanj.

5.5.6 Obravnavati bi bilo treba vlogo enakosti spolov. Gospodarska recesija, ki jo je povzročil sedanj izbruh COVID-19, bo imela znatne posledice za enakost spolov, tako med sedanjim upadom gospodarske rasti kot tudi v obdobju okrevanja. V primerjavi z „rednimi“ recesijami, ki bolj kot na zaposlovanje žensk vplivajo na zaposlovanje moških, je zmanjšanje zaposlenosti, povezano z ukrepi omejevanja socialnih stikov, znatno vplivalo na sektorje z visokim deležem zaposlenih žensk. Poleg tega so se zaradi zaprtja šol in centrov za dnevno varstvo močno povečale potrebe po varstvu otrok, kar še posebej pomembno vpliva na zaposlene matere. Zaradi dragocenosti njihovih izkušenj na trgu dela bodo učinki krize na zaposlene matere verjetno dolgotrajni.

5.6 Zdravstveni sistemi

5.6.1 Kot najpomembnejše je eno glavnih spoznanj v zvezi s krizo zaradi COVID-19, da je treba okrepiti zdravstvene sisteme v skoraj vseh evropskih državah, pri čemer se je treba prednostno osredotočiti na preprečevanje. Zaradi učinka COVID-19 so zdravstveni sistemi po Evropi zelo obremenjeni. Nekatere države so bolj prizadete kot druge, saj imajo različno število osebja (zdravnikov in medicinskih sester), visoko usposobljenih strokovnjakov in medicinskih pripomočkov, prav tako pa se razlikujejo zmogljivosti bolnišnic. Četudi je odgovornost za zdravstveno varstvo v nacionalni pristojnosti, širjenje virusa ni vezano na meje. To vpliva na celotno Evropo, tako znotraj kot zunaj njenih meja, ter ima sanitarne, socialne in gospodarske posledice, na katere se je treba skupaj odzivati na evropski ravni.

5.6.2 Kriza zaradi COVID-19 je razkrila odvisnost EU od uvoza medicinskih proizvodov iz držav, ki niso članice EU. V okviru pristopa življenjskega cikla so potrebne naložbe v zdravstveno varstvo, oskrbo in storitve dolgotrajne oskrbe, preventivne politike zdravstvenega varstva ter politike za varnost in zdravje pri delu. Podpreti jih morajo tudi institucije EU.

5.6.3 Kriza zaradi COVID-19 je jasno pokazala, da imajo farmacevtska multinacionalna podjetja izredno moč. Da bi povečali neodvisnost farmacevtske industrije, je treba ustanoviti obsežen evropski raziskovalni sklad za razvoj novih zdravil in cepiv. Institucije EU bi morale biti pristojne za usklajevanje ponudbe, distribucije in cen nujne medicinske in zaščitne opreme na enotnem trgu.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_sl.

5.7 Mednarodni odnosi

5.7.1 Evropska unija temelji na skupnih evropskih vrednotah, tj. spoštovanju človekovega dostojanstva in človekovih pravic, svobodi, demokraciji, enakosti in pravni državi, o katerih se nikakor ni mogoče pogajati ⁽¹¹⁾. Teh vrednot ni mogoče spregledati, ko se EU in njene države članice spopadajo z izrednimi razmerami ter njihovimi gospodarskimi in družbenimi izzivi. Odziv na sedanjo krizo mora biti hiter in upravičuje nekatere izjemne in časovno omejene ukrepe, vseeno pa ti ne smejo biti v nasprotju s pravno državo ter ne smejo ogroziti demokracije, delitve oblasti in temeljnih pravic evropskih državljanov. EESO vztraja, da morajo biti vsi politični ukrepi v zvezi s tem popolnoma skladni z našimi skupnimi vrednotami, določenimi v členu 2 PEU.

5.7.2 Kriza zaradi COVID-19 je pokazala, da mednarodna prosta trgovina ne jamči zanesljive oskrbe, tudi ne v primeru obstoječih živil, zdravstvenih proizvodov in industrijskih zalog. K temu je treba dodati še pomanjkanje preglednosti in sledljivosti.

5.7.3 Nekatere evropske družbe, ki so razvile industrijske zmogljivosti na ozemlju tretjih držav, bi bilo treba spodbujati, naj te zmogljivosti preselijo v EU. Premestitev dejavnosti v industriji, kmetijstvu in storitvenem sektorju bi morala omogočiti večjo avtonomnost v odnosu do mednarodnih trgov, ponovno pridobitev nadzora nad proizvodnimi metodami ter uvedbo dejavnosti za okoljski in socialni prehod. Tovrstne dejavnosti bi lahko prejele finančno podporo vlad držav članic, ne da bi se uporabljali predpisi o državni pomoči.

5.7.4 Kriza je izpostavila tudi veliko tveganje, povezano z odvisnostjo EU od Kitajske, kar zadeva večji del proizvodnje, zlasti na medicinskem področju (na primer zaščitna oprema). Za okrepitev zdravstvenih sistemov v skoraj vseh evropskih državah je treba zmanjšati omenjeno odvisnost v zvezi s ključnimi proizvodi. To je mogoče doseči z razširitvijo proizvodnje v EU (produkcijaska/dobavna veriga EU) in razvojem proizvodnih zmogljivosti v sodelovanju z drugimi državami, na primer v Afriki (produkcijaska/dobavna veriga EU-Afrika). To bi imelo dodano vrednost, saj bi najmanj razvite države lahko na ta način razvile nove gospodarske dejavnosti in okrepile svojo zdravstveno varstvo.

5.7.5 Svet po pandemiji bi moral ustvariti nov sistem mednarodnih odnosov, svetovnega gospodarstva in solidarnosti ter se zavezati delitvi svetovnega bogastva, reševanju življenj ter varovanju zdravstvenih, znanstvenih, intelektualnih in industrijskih dosežkov. EU bi morala imeti vodilno vlogo v novem sistemu mednarodnih odnosov, ki bo temeljil na solidarnosti in razvojnem sodelovanju. Poleg tega bi morala ohraniti in po možnosti zvišati ravni svojih zavez na področju razvojnega sodelovanja.

5.7.6 Z zagotavljanjem enakih konkurenčnih pogojev za svetovno gospodarstvo bi lahko odpravili izkoriščanje delavcev na eni strani ter neupravičene in pretirane koristi za podjetja na drugi strani. Vključitev standardov Mednarodne organizacije dela in trajnostnega razvoja v pravila STO in drugih agencij, povezanih z OZN, bi lahko znatno prispevala k izgradnji nove, pravične gospodarske ureditve ter pravične in pametne globalizacije. Pravila bi bilo treba ustrezno prilagoditi in v prihodnje bolj dosledno uporabljati, da bodo vsi viri in razpoložljivo osebje usmerjeni v zagotavljanje pomoči, kjer je ta najbolj potrebna.

5.7.7 Poseganje v temeljne pravice mora biti objektivno upravičeno, v zakonodajo pa je treba vključiti tudi samoderegacijske klavzule. Bistveno je zagotoviti, da po vsem svetu čimprej znova vladajo normalne razmere in vsa osnovna demokratična načela. Omejevanje človekovih pravic, kot so pravica do zbiranja, svobode tiska in zasebnosti, ne sme nikoli postati „novo normalno stanje“.

5.7.8 Pri spodbujanju svetovnih mirovnih procesov je treba ponovno vzpostaviti geopolitično strateško vlogo EU, da bi oživili priložnosti za gospodarski razvoj v sosedstvu EU: na Zahodnem Balkanu, v vzhodnih partnericah in članicah evro-sredozemskega partnerstva ter na drugih območjih, kjer vladajo konflikti.

5.7.8.1 V tem pogledu morata evro-sredozemska regija in Zahodni Balkan znova postati območji razvojnih možnosti, kot je bilo v preteklosti, ko sta bili središče prepletanja ljudi ter izmenjave blaga in idej. Ti regiji morata biti v središču evropske strateške politike integracije in povezovanja v prometu ter trgovinskih in kulturnih izmenjavah, kar naj vključuje posebno in usmerjeno makroregionalno strategijo. Za spodbujanje tega je treba dati nov zagon makroregionalnim strategijam v Sredozemlju in evropski strategiji za mesta.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO SC/052 *Prihodnost EU: koristi za državljane in spoštovanje evropskih vrednot*.

5.8 Migracija in obdobje po COVID-19

5.8.1 Zaradi izbruha pandemije COVID-19 in posledične ogromne tragedije v nacionalnih zdravstvenih sistemih ter zrušitve gospodarstva v vseh državah se zdi, da je vprašanje migracij izginilo iz dnevnega reda in se skrilo v ozadje, v javnem mnenju pa je mogoče zaznati ravnodušnost. Vendar se ob sedanji krizi ne sme pozabiti na prosilce za azil. Osnovne pravice do zaščite so temeljne evropske vrednote in jih ni mogoče zavreči tudi, če jih je neugodno upoštevati. Ponovno je treba vzpostaviti naslednje ukrepe:

- nadaljevanje postopkov za pridobitev dovoljenj za prebivanje in priznanje pravice do azila v skoraj vseh evropskih državah,
- reševanje zdravstvenih razmer zaradi prenatrpanosti v sprejemnih centrih za migrante,
- odpravljanje negotovosti glede zaposlitve (ki je že privedla do zmanjšanja, če ne celo popolne prekinitve „nakazil“, ki so pogosto edini vir preživetja za družine migrantov, ki so ostale v državah izvora),
- ureditev statusa migrantov, ki delajo na področju osebne nege ali v kmetijskem sektorju,
- razvoj skupnega evropskega azilnega sistema za takojšnjo delitev skupnih odgovornosti vseh držav EU, ki bo obvezen, varen in učinkovit,
- oblikovanje in razvijanje stvarnih, zakonitih, varnih in izvedljivih poti za migracije delovne sile v EU,
- vzpostavitev stalnega in učinkovitega dialoga z državami izvora migrantov za razvoj struktur in komunikacijskih okvirov,
- povečanje finančne in tehnične podpore agenciji Frontex,
- kratkoročna zaveza, da se zajamči ocena premestitev vseh virov znotraj večletnega proračunskega okvira EU za obdobje 2021–2027.

6. Načrt obnove

6.1 Zaradi vseh zgoraj navedenih ukrepov bo treba oblikovati nov sistem gospodarskega upravljanja s strateškimi industrijskimi, socialnimi, okoljskimi in trgovskimi politikami ter politiko glede konkurenčnosti.

6.2 Spodbujati je treba reformo gospodarskega upravljanja Evropske unije, v okviru katere bi bil revidiran Pakt za stabilnost in rast, da bi se hkrati zagotovila stabilnost in rast.

6.3 Na podlagi instrumenta EU za okrevanje (Next Generation EU) bo treba zagotoviti postopno povečanje lastnih sredstev EU z uvedbo ustreznih prihodkov, na primer s sistemi EU za trgovanje z emisijami, skupno konsolidirano osnovo za davek od dohodkov pravnih oseb, digitalnim davkom, davkom na finančne transakcije, davkom na emisije CO₂ ali prihodkom od izdajanja denarja.

6.4 EU mora nujno aktivirati mehanizem za usklajevanje, s katerim bo mogoče nevtralizirati agresivno davčno načrtovanje in se boriti proti pojavu davčnih utaj v 27 državah članicah. Zaradi tega pojava so države članice v obdobju 2001–2016 letno povprečno izgubile davčne prihodke v višini 46 milijard EUR (0,46 % BDP) ⁽¹²⁾. Hkrati mora EU aktivirati učinkovito strategijo za zatiranje pranja denarja, saj lahko to povzroči zastrupitev njenega proizvodnega sistema in izkrivljanje konkurence na enotnem trgu zaradi izkrivljanja enakih konkurenčnih pogojev.

⁽¹²⁾ Evropska komisija, 2019, *Estimating International Tax Evasion by Individuals* (Ocena mednarodnih davčnih utaj posameznikov). Delovni dokument št. 76–2019.

6.5 Ohraniti je treba evropski model pravic, standardov in potrošniških politik, saj je EU zaradi njih edinstvena. Na področju digitalizacije EU v skladu s svojim etičnim kodeksom o umetni inteligenci zagovarja stališče „nadzor v rokah uporabnika“, kar se razlikuje od stališč drugih delov sveta. Ta pristop, ki temelji na temeljnih pravicah in svoboščinah, je del modela EU in bi ga bilo treba ohraniti ne glede na naraščajoče konkurenčne pogoje.

6.6 V celoti bi bilo treba izkoristiti nove, bolj trajnostne poslovne modele, ki se pojavljajo (krožno, sodelovalno, socialno gospodarstvo itd.). Ti poslovni modeli so značilni tudi za družbeni model EU. Ustvarjajo dvojno vrednost – ekonomsko in socialno – ter so instrumenti za uresničitev evropskega zelenega dogovora in ciljev trajnostnega razvoja. Pomagajo lahko tudi pri okrevanju gospodarstva in hkratnem reševanju družbenih vprašanj. Pri tem bosta imela bistveno vlogo akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo in obljubljeni akcijski načrt EU za socialno gospodarstvo (pomlad 2021). Izmenjati bi bilo treba navdihujoče primere, kot je Evropska zveza grozdov.

6.7 Digitalizacija za okrevanje predstavlja tako priložnost kot tveganje. Področje inovacij lahko postavi EU v ospredje, kot na primer področje blokovne verige, kjer je EU vodilna. Blokovna veriga kot tehnologija (ki ni bitcoin) prinaša demokratične vrednote, saj zagotavlja preglednost in boljše strukture upravljanja. Vendar je treba obvladovati tveganja, povezana z digitalizacijo, kot so nadaljnja brezposelnost, digitalna marginalizacija in socialna izključenost. Najti je treba tudi načine, kako izkoristiti priložnosti in hkrati uravnotežiti tveganja. Ob vsem tem si EU prizadeva ostati konkurenčna na svetovni ravni.

6.8 Ponuja se priložnost za spodbujanje socialnih inovacij kot modela za okrevanje prek soustvarjanja, sooblikovanja in skupne proizvodnje. V kompleksnem socialnem okolju z velikimi družbenimi izzivi je edina rešitev mobilizirati vse vire v družbi ter pri iskanju rešitev delovati na medsektorski in večdisciplinarni način. Organizirana civilna družba je katalizator socialnih inovacij in je gibanje, ki je prispevalo k oblikovanju sistemov socialnega varstva, ki so privedli do novih politik, struktur, proizvodov, storitev in delovnih metod. Sodelovanje civilne družbe je nujno bolj kot kdajkoli prej, vendar se resnične socialne inovacije lahko uvedejo le, če je vanje vključena organizirana civilna družba.

6.9 Nastanek novega družbenega modela? Okrevanje gospodarstva bo mogoča le ob produktivnosti, fiskalnih spodbudah in porazdelitvi bogastva. Morda je znova čas za ponovno oživitev koncepta „svežnja o socialnih naložbah“, da bi izvajali proaktivne in preventivne ukrepe za zmanjšanje prihodnjih družbenih stroškov. EU bi morala spodbuditi naložbe v socialno infrastrukturo na naslednji način: i) izobraževanje in vseživljenjsko učenje; ii) zdravstveno varstvo, dolgotrajna oskrba in socialno varstvo; iii) cenovno dostopna stanovanja⁽¹³⁾. Vse to je povezano z izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic na vseh ravneh, sistema spremljanja evropskega semestra, ki temelji na ciljih trajnostnega razvoja, evropskega zelenega dogovora in pravičnega digitalnega prehoda, ki temelji na vrednotah EU, ki bi lahko tvorila osnovo za nov družbeni model EU.

V Bruslju, 11. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ Poročilo delovne skupine na visoki ravni o naložbah v socialno infrastrukturo v Evropi: *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe* (Spodbujanje naložb v socialno infrastrukturo v Evropi). European Economy Discussion Paper, št. 74, januar 2018.

PRILOGA I

Sledi strukturiran pregled ukrepov EU, ki so bili za obravnavo pandemije COVID-19 sprejeti v zadnjih treh mesecih.

Vrsta ukrepov			
Monetarni in stabilizacijski	Fiskalni	Jamstveni in posojilni	Regulativni in postopkovni
Evropski mehanizem za stabilnost: podpora zaradi pandemične krize: 240 milijard EUR; posojilo državam v euroobmočju za makroekonomske stabilnost za odpravo makroekonomskih neravnotežij; v vrednosti 2 % BDP euroobmočja	naložbena pobuda; naložbena pobuda plus: v prvi fazi 37 milijard EUR; prerazporeditev sredstev kohezijske politike s poudarkom na reševanju posledic širjenja virusa; dodatnih 28 milijard EUR, ki doslej ni bilo dodeljenih v okviru skladov ESI	evropski instrument za začasno podporo zmanjšanju tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah: 100 milijard evrov; uvedba ugodnih posojil za podporo delavcem in samozaposlenim osebam; prvi del podpornega svežnja	pravila o državni pomoči; možnost prilagoditve ukrepov, povezanih z vsemi podjetji in družbami (subvencije za sklade za plače, odlog davkov od dohodkov pravnih oseb in plačil DDV ter prispevkov za socialno varnost); neposredna finančna podpora uporabnikom (nadomestilo za izdatke za preklicane storitve, dogodke); možnost neposrednih fiskalnih ukrepov za podjetja, ki jim grozi stečaj zaradi pandemije, nadomestilo za škodo, ki je dokazano nastala zaradi pandemije (v tem primeru je potrebna prigrasitev pri Evropski komisiji); možnost drugih nadomestil iz javnih virov za države, ki so še posebej prizadete; možnost neposredne podpore v višini do 800 000 EUR na podjetje
Evropska centralna banka: program izrednega nakupa v odziv na pandemijo: 750 milijard EUR; ekspanzivni monetarni program za nakup vrednostnih papirjev za podporo likvidnosti finančnega sistema	Solidarnostni sklad Evropske unije: 800 milijonov EUR	vseevropski jamstveni sklad: 200 milijard EUR; ugodna posojila Evropske investicijske banke, prednostno namenjena malim in srednjim podjetjem; drugi del podpornega svežnja	prožnost meril za javne finance: prožnejša razlaga meril za disciplino javnih financ v okviru meril Pakta za stabilnost in rast ter evropskega semestra;
	Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji: 179 milijonov EUR	finančni instrument za podporo najbolj prizadetim malim in srednjim podjetjem: 8 milijard EUR, ustvarjenih na podlagi proračunskega jamstva EU za Evropski investicijski sklad iz Evropskega sklada za strateške naložbe	začasna ukinitve tarif in DDV za uvoz medicinskih instrumentov in opreme iz tretjih držav

Vrsta ukrepov			
Monetarni in stabilizacijski	Fiskalni	Jamstveni in posojilni	Regulativni in postopkovni
	večja prožnost, ki omogoča mobilizacijo vseh sredstev iz skladov ESI, ki še niso izkoriščena; omogočanje prenosov med ESRR, ESS in Kohezijskim skladom; 100-odstotno kritje stroškov projekta iz virov EU; prožnost pri obrazložitvi tematske osredotočenosti itd.		preverjanje in zaščita ključnih evropskih sredstev in tehnologij

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

552. PLENARNO ZASEDANJE EESO (+ VIDEOKONFERENCA – INTERACTIO), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Enotni trg za vse

(raziskovalno mnenje)

(2020/C 311/02)

Glavni poročevalec: **Antonio LONGO**

Zaprosilo	dopis hrvaškega predsedstva Sveta EU, 10. 9. 2019
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Sklep predsedstva	24. 9. 2019
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	224/1/2

1. Sklepi in priporočila ⁽¹⁾

1.1 Po mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO) je evropski enotni trg v vseh svojih razsežnostih – ekonomski, socialni in okoljski – eden od temeljev socialnega tržnega gospodarstva. Je ključni element skladnega in uravnoteženega evropskega povezovanja z namenom ponovne vzpostavitve zaupanja javnosti v EU, ustvarjanja novih delovnih mest, oblikovanja bolj konkurenčnega gospodarstva in okrepitve vloge Evrope v svetu.

1.2 EESO meni, da bi lahko doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora bistveno prispevalo k razvoju prihodnjega enotnega trga.

1.3 Po mnenju EESO je mogoče prihodnost enotnega trga zasnovati le na trdnih gospodarskih temeljih z močno socialno razsežnostjo. Poudarja, da sta potrebni navzgor usmerjena konvergenca in učinkovitejša socialna politika tako na ravni EU kot držav članic.

1.4 Po mnenju EESO se mora nov, celostni in v prihodnost usmerjen pristop k enotnemu trgu v vseh ustreznih politikah – ob odpravljanju preostalih neupravičenih ovir, ne da bi pri tem nastale nove – nujno osredotočiti na državljane, potrošnike, delavce in podjetja kot ključne akterje pri oblikovanju, preverjanju in spremljanju celotnega procesa.

⁽¹⁾ Komisija je 10. marca 2020 objavila sporočili „Dolgoročni akcijski načrt za boljše izvajanje in uveljavljanje pravil enotnega trga“ in „Prepoznavanje in odprava ovir za enotni trg“.

1.5 EESO meni, da so potrebna odločna prizadevanja za dvig ravni digitalne pismenosti ter za boljše razumevanje tveganj in priložnosti upravljanja podatkov, kar bo državljanom omogočilo udeležbo v procesih odločanja, usmerjenih v prihodnost, ter razumevanje njihovega potenciala in omejitev.

1.6 Izogibati bi se bilo treba čezmernemu prenašanju predpisov, kakor tudi pomanjkanju prenosa in izvajanja direktiv EU na ključnih področjih ureditve poslovanja, saj to zlasti malim podjetjem in mikropodjetjem preprečuje, da bi v celoti izkoristila prednosti enotnega trga. To bi bilo potrebno tudi v smislu pobude za mala podjetja (*Small Business Act*).

1.7 EESO meni, da je treba infrastrukturo upravljanja enotnega trga okrepiti s proaktivnim vključevanjem organizacij, ki zastopajo državljane, potrošnike in podjetja – s posebnim poudarkom na državljanih, ki so ranljivi ali izpostavljeni tveganju diskriminacije, socialnem gospodarstvu ter mikropodjetjih in malih podjetjih – za spodbujanje poenostavljenih, uporabnikom prijaznih pristopov ter pravočasnega, preglednega in učinkovitega izvajanja in uporabe.

1.8 Po mnenju EESO je treba kot del evropskega zelenega dogovora okrepiti mednarodno razsežnost enotnega trga. Okrepiti je treba tržni nadzor, da zaradi povečanja elektronskega trgovanja na evropski trg ne bodo vstopali nezakoniti ali ponarejeni izdelki ali izdelki, ki ne izpolnjujejo okoljskih, socialnih in varnostnih standardov, iz tretjih držav. S tem bi preprečili neloyalno konkurenco.

1.9 EESO odločno poziva k okrepitvi evropskega sistema tehnične standardizacije, ki je bistvenega pomena za enotni trg ter zlasti za tehnične, socialne, okoljske in varnostne standarde, saj državljanom, potrošnikom in podjetjem, zlasti malim podjetjem in mikropodjetjem, zagotavlja jasen pregled pravil in postopkov ter jim omogoča uravnoteženo in učinkovito sodelovanje v postopku standardizacije.

1.10 EESO poziva, naj se v okviru programa REFIT, v digitalnem svetu in pri zagotavljanju varnosti izdelkov in storitev upoštevajo interesi potrošnikov ter okrepijo ukrepi za zmanjšanje energijske revščine in revščine glede potrošnje, da se zajamči dostop vseh Evropejcev do hrane, zdravil in osnovnih storitev. Nove paradigme ciljev trajnostnega razvoja je treba podpreti s pobudami na evropski, nacionalni in lokalni ravni.

1.11 EESO poudarja, kako pomembno je, da se v sodelovanju z mrežo pomembnih vozlišč za razširjanje informacij začne izvajati obsežna evropska kampanja na lokalni ravni na področju objavljanja in ponujanja interaktivnih informacij.

1.12 EESO meni, da je treba ustvariti pravične pogoje za delavce, da se jim dejansko omogočijo pravice do svobodnega gibanja, ustanavljanja in dela na celotnem enotnem trgu, zlasti v obmejnih regijah. V večji meri je treba izvajati direktivo o priznavanju poklicnih kvalifikacij⁽²⁾ in si skupaj odločno prizadevati v smislu finančnih in strukturnih virov na evropski ravni za vseživljenjsko učenje in usposabljanje človeških virov na področju novih spretnosti in kvalifikacij.

2. Ozadje mnenja

2.1 **Enotni trg v vseh svojih razsežnostih – ekonomski, socialni in okoljski – je v središču evropskega povezovanja** ter je eden od temeljev evropskega socialnega tržnega gospodarstva in nove strategije trajnostne rasti v okviru novega evropskega zelenega dogovora⁽³⁾.

2.2 Zato so potrebna **stalna prizadevanja za nadaljnjo krepitev enotnega trga**. Le z dokončno vzpostavitev enotnega trga bo mogoče povrniti zaupanje državljanov v evropski projekt, ustvariti nova delovna mesta in bolj konkurenčno gospodarstvo ter okrepiti vlogo Evrope v svetu.

⁽²⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES (UL L 255, 30.9.2005, str. 22).

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

2.3 Pri procesu dokončne vzpostavitve enotnega trga je potreben celosten pristop, s katerim je mogoče upravljati proces povezovanja vseh pomembnih politik in razsežnosti v okviru skladne dolgoročne vizije za obravnavanje trenutnih in novih svetovnih tehnoloških, varnostnih in trajnostnih izzivov⁽⁴⁾. Pri tem bo odločilen *naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor*⁽⁵⁾.

2.4 **Podjetja – zlasti mala podjetja in mikropodjetja – ter državljani morajo biti v središču tega procesa** ter dejavno vključeni v vzpostavitev **enotnega trga, ki bo kos izzivom prihodnosti**, s pristopom, ki bo bolj usmerjen v uporabnika in bo temeljil predvsem na poglobljeni analizi dejstev in potreb. Odpraviti je treba odvisnost od tretjih držav glede nekaterih osnovnih dobrin in zdravil.

3. Ovire za dokončno vzpostavitev enotnega trga

3.1 V nadaljevanju so navedeni predpogoji in ovire, ki so še vedno nerešeni problemi v procesu dokončne vzpostavitve enotnega trga:

3.2 Predpogoji

Da bi lahko do enotnega trga dostopali vsi in ga uporabljali pod enakimi pogoji, morajo biti izpolnjeni naslednji **predpogoji**:

- (a) popoln in pravočasen prenos zakonodaje o enotnem trgu ter odprava zaostankov pri prenosu, enotna in dosledna uporaba pravil EU skupaj s preprostim, preglednim in uporabnikom prijaznim dostopom za vse, brez čezmernega prenašanja;
- (b) učinkovita vzpostavitev enotnega trga v sektorjih plina, električne energije, digitalne infrastrukture in prometa;
- (c) popolna dostopnost enotnega trga za vse, zagotavljanje dostopnosti storitev in blaga za vse ranljive in prikrajšane državljane, kot so invalidi in tisti, ki jih ogroža revščina;
- (d) usklajeni mehanizmi nadzora trga (npr. za varnost kemičnih izdelkov, energijsko učinkovitost ter okoljsko učinkovitost izdelkov); polno delovanje mehanizmov vzajemnega priznavanja;
- (e) dobro delujoč in harmoniziran trg za sekundarne surovine in krožne izdelke, ki bi olajšal pretok dotrajanih izdelkov;
- (f) v celoti vzpostavljen okvir visokih tehničnih in regulativnih standardov, zlasti za okoljske in socialne standarde. Javni naročniki in zainteresirana podjetja potrebujejo usposabljanje o uporabi novih pravil v okviru programa enotnega trga, potrebno pa je tudi ozaveščanje o lokalnem kupovanju (nič kilometrov), da bi se utrdila regionalna gospodarstva in zmanjšal vpliv na okolje;
- (g) skupni standardi in skladna merila za zeleno in socialno vključujoče javno naročanje po celotni EU;
- (h) celosten digitalni ekosistem na ravni EU z novimi modeli poslovanja, distribucije in potrošnje ter novimi odnosi z e-upravo;
- (i) celostni in razviti kapitalski trgi s finančnimi storitvami, ki so na voljo vsem;
- (j) pošteno podatkovno gospodarstvo, ki je sposobno zagotoviti razpoložljivost, dostopnost in mobilnost podatkov na enotnem trgu ter hkrati varovati varnost in zasebnost državljanov, potrošnikov in podjetij;
- (k) evropski raziskovalni oblak, ki bi uporabljal podatke javnih in zasebnih raziskovalnih centrov, ki prejemajo podporo iz evropskih skladov;
- (l) popolnoma integriran trg storitev, vključno z logističnimi in omrežnimi storitvami;

⁽⁴⁾ 9743/19 COMPET 437 MI 487.

⁽⁵⁾ EESC-2020-00463 – ECO/505 (poročevalec: Carlos Trias Pintó) (glej stran 63 tega Uradnega lista).

- (m) učinkoviti zaščitni ukrepi za preprečevanje socialnega in davčnega dampinga;
- (n) institucije EU morajo skupaj s tistimi, ki jih to neposredno zadeva, skrbno preučiti in pregledati vpliv uredb na podjetja, preden predlagajo nove predpise ali spremenijo veljavne;
- (o) spodbujanje vseh vrst podjetništva s politiko in zakonodajo EU za krepitev gospodarstev držav članic, vključno z zaščito za mala podjetja in mikropodjetja ter podjetja socialne ekonomije.

3.3 Ovire ⁽⁶⁾

3.3.1 Izpostavljene so bile **pomembne ovire** pri delovanju sedanjega enotnega trga, ki jih zaznavajo državljani, potrošniki in podjetja, in sicer:

- (a) **Zapleteni upravni postopki:** zakonodaja o enotnem trgu pogosto vsebuje pravila in postopke, ki jih končni uporabniki težko razumejo ali upoštevajo.
- (b) **Različni nacionalni tehnični standardi:** povečuje se število nacionalnih tehničnih predpisov, kar je razvidno iz vse večjega števila regulativnih obvestil – približno 700 vsako leto v zvezi z blagom.
- (c) **Težave pri dostopu do informacij o pravilih in zahtevah:** enotni digitalni portal je korak v pravo smer, ki podjetjem – zlasti malim in srednjim podjetjem (MSP) in mikropodjetjem – ponuja pomoč pri dostopu do pravih informacij, čeprav obstaja več kontaktnih točk. **Enotna kontaktna točka v vsaki državi članici** bi lahko zagotovila boljše smernice o pravilih, postopkih in zahtevanih dokumentih ter o organih, s katerimi je treba vzpostaviti stik.
- (d) **Pomanjkanje usklajevanja med ravnmi tržnega nadzora:** nadzor, ki je v pristojnosti držav članic in regij, lahko zajema različne stopnje nadzora, kar lahko povzroči izkrivljanje konkurence med izdelki na enotnem trgu in izdelki, ki vstopajo na trg.
- (e) **Čezmerno prenašanje ali pomanjkanje prenosa in izvajanja direktiv EU na ključnih področjih ureditve poslovanja,** kar ustvarja zapleten regulativni mozaik na enotnem trgu in zlasti MSP in mikropodjetjem preprečuje, da bi v celoti izkoristila prednosti celotnega enotnega trga.
- (f) **Pomanjkanje mehanizmov za usposabljanje in sodelovanje,** s katerimi bi zagotovili, da so ustrezni javni organi, posamezniki, potrošniki in zainteresirana podjetja dobro in usklajeno seznanjeni s standardi, ki se (lahko) uporabljajo.
- (g) **Pomanjkljivosti pri zagotavljanju enotnega trga** v ključnih sektorjih, kot so plin, električna energija, digitalna infrastruktura in promet.

4. Enotni trg je ključna točka nove strateške agende EU

4.1 EESO je prepričan, da je enotni trg, od katerega imajo koristi vsi, ključni element evropskega povezovanja za ponovno vzpostavitev zaupanja javnosti v EU, ustvarjanje delovnih mest, oblikovanje konkurenčnega gospodarstva in ohranitev vpliva Evrope v svetu.

4.2 EESO meni, da lahko uresničevanje ciljev evropskega zelenega dogovora, vključno na primer z novim akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo ⁽⁷⁾ in strategijo za ničelno onesnaževanje, bistveno prispeva k razvoju prihodnjega enotnega trga.

⁽⁶⁾ Komisija je 10. marca 2020 objavila sporočilo z naslovom „Prepoznavanje in odprava ovir za enotni trg“ (COM(2020) 93 final).

⁽⁷⁾ Sporočilo COM(2020) 98 final, objavljeno 11. marca 2020.

4.3 EESO pozdravlja dejstvo, da je ta proces **ena od štirih poglavitnih prednostnih nalog strateške agende za obdobje 2019–2024** ⁽⁸⁾ in da je bilo to „prvič vključeno v semestrski cikel“ ⁽⁹⁾.

4.4 EESO meni, da morajo biti cilji novega, celostnega in v prihodnost usmerjenega pristopa k enotnemu trgu v vseh ustreznih politikah **osredotočeni na državljane, potrošnike, delavce in podjetja**, ki morajo biti tudi ključni akterji pri oblikovanju, preverjanju in spremljanju tega procesa. Proces mora temeljiti na njihovih dejanskih potrebah, biti mora poenostavljen, preprosto dostopen in enostaven za uporabo.

4.5 EESO opozarja, da je potrebna **temeljita upravna poenostavitev**, in poudarja problem sorazmernosti. Zlasti MSP in mikropodjetja imajo visoke stroške, hkrati pa nimajo zagotovil, da poslušajo v skladu z zakonodajo. Načela pobude *Small Business Act* in „najprej pomisli na male“ morajo biti prednostna naloga in prek strategije za MSP in mikropodjetja kmalu uvrščena v program politik. V okviru zakonodajnega procesa bi bilo treba konkretno predvideti analizo skupnega vpliva vrste predpisov, ki se nanašajo na podjetja.

4.6 Začeti bi bilo treba proces podpore digitalizaciji in intenzivne krepitve zmogljivosti za vse deležnike, prav tako pa bi bilo treba pošteno in pregledno odpreti enotni trg za storitve.

4.7 Za vzpostavitev v prihodnost usmerjenega enotnega trga si je treba močno prizadevati za zvišanje ravni digitalne pismenosti ter boljše razumevanje podatkov in upravljanje z njimi, kar bi državljanom in malim podjetjem omogočilo sodelovanje v teh procesih. Priznati je treba, da so razmere negotove in zapletene, ter razviti individualno in družbeno odpornost za spopadanje s temi izzivi ter za boljše razumevanje potenciala in omejitev digitalnih platform ter njihovih poslovnih modelov in upravljanja, da se prepreči manipulacija.

4.8 Poleg tega je treba **infrastrukturo za upravljanje enotnega trga, ki sicer temelji na obstoječih orodjih upravljanja EU (npr. SOLVIT, informacijski sistem za notranji trg, Tvoja Evropa – nasveti, pregled enotnega trga)**, okrepiti na ravni EU in nacionalni ravni, in sicer s proaktivnim vključevanjem organizacij, ki zastopajo državljane, potrošnike in podjetja, da bi razvili poenostavljene in uporabnikom prijazne pristope. Pravočasno, pregledno in učinkovito izvajanje in uporaba standardov enotnega trga bi pripomogla k uspešnemu prehodu na digitalno zasnovano, učinkovito, skladno, uravnoteženo in trajnostno Evropo.

4.9 Da bi zavrla nelojalno konkurenco in se izognili tveganjem za varnost in zdravje potrošnikov, je treba **okrepiti nadzor trga** in preprečiti vstop nezakonitih in ponarejenih izdelkov na evropski trg iz tretjih držav prek e-trgovanja. Nujno je treba začeti ozaveščati potrošnike.

5. Enotni trg in državljani

5.1 **Državljani morajo biti v središču celotnega procesa vzpostavitve prihodnjega enotnega trga**, ne le kot tisti, ki imajo največ koristi od njegovih dosežkov, temveč tudi kot proaktivni akterji v tem procesu na podlagi njihovih potreb in pričakovanj.

5.2 EESO je v svojem prejšnjem mnenju ⁽¹⁰⁾ poudaril nujnost spodbujanja „**načrta za digitalno izobraževanje in usposabljanje**, da bi vsi državljani pridobili ustrezno znanje za lažji prehod“.

5.3 Na vseh stopnjah bi bilo treba zagotoviti udeležbo vseh državljanov EU, zlasti ranljivih ali tistih, ki so izpostavljeni tveganju diskriminacije. Invalidom in tistim, ki jih ogroža revščina, je treba zagotoviti dostop do storitev in proizvodov v skladu z Direktivo (EU) 2019/882 ⁽¹¹⁾ in drugimi zakonskimi obveznostmi, npr. Konvencijo OZN o pravicah invalidov.

5.4 EESO poudarja, kako pomembno je, da se začne izvajati obsežna evropska kampanja objavljanja in ponujanja interaktivnih informacij z mrežo pomembnih platform za razširjanje informacij, ki se nahajajo v intermodalnih vozliščih v središču ali na obrobju enotnega trga, da bi spodbudili proaktivno udeležbo javnosti, pri čemer se bodo upoštevali njihovi pozivi, težave in rešitve z aktivno podporo organizirane civilne družbe.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>.

⁽⁹⁾ IP/19/6770, 17. december 2019.

⁽¹⁰⁾ UL C 81, 2.3.2018, str. 102.

⁽¹¹⁾ UL L 151, 7.6.2019, str. 70.

6. Enotni trg in delavci

6.1 EESO je prepričan, da lahko prihodnji enotni trg temelji le na **trdnih gospodarskih temeljih z močno socialno razsežnostjo** ⁽¹²⁾ in „se vztrajno zavzema za navzgor usmerjeno konvergenco in učinkovitejšo socialno politiko tako na ravni EU kot držav članic“ ⁽¹³⁾ ter „jasen in usklajen načrt, v katerem bi bile določene prednostne naloge za izvajanje stebra, in izvrševanje veljavnih socialnih pravic in standardov“.

6.2 EESO ponovno poudarja, da bi moral „[n]ov proces evropskega semestra [...] doseči socialne cilje v okviru spremljanja socialnih neravnovesij, uvesti pa bi bilo treba tudi **nove, merljive kazalnike** skupaj s ciljno usmerjenimi priporočili za posamezne države na socialnem področju“ ⁽¹⁴⁾ in da se je treba izogibati čezmernim razlikam: čeprav odražajo posebne nacionalne razmere, lahko povzročijo socialni damping in izkrivijo enake konkurenčne pogoje za celotni evropski enotni trg.

6.3 EESO meni, da je treba ustvariti pravične pogoje za delavce, da se jim omogoči dejansko svobodno gibanje na celotnem enotnem trgu, zlasti v obmejnih regijah. V večji meri je treba izvajati direktivo o priznavanju poklicnih kvalifikacij ⁽¹⁵⁾ in si skupaj odločno prizadevati v smislu finančnih in strukturnih virov na evropski ravni za vseživljenjsko učenje in usposabljanje človeških virov na področju novih spretnosti in kvalifikacij.

6.4 EESO ponovno poudarja, da se bo „[z]aradi sprememb proizvodnih procesov in gospodarstva na splošno, ki jih povzročajo nove tehnologije, umetna inteligenca in masovni podatki, [...] korenito spremenil tudi trg dela“ in da je pomembno, da „ti procesi sprememb potekajo v okviru konstruktivnega **socialnega dialoga**, ob spoštovanju **pravic delavcev in kakovosti njihovega življenja**“ ⁽¹⁶⁾, pri čemer se je treba izogniti pastem, ki povzročajo revščino in negotovost.

6.5 EESO meni, da so za trajnostni razvoj potrebna velika **skupna prizadevanja v smislu finančnih in strukturnih virov na evropski, nacionalni in lokalni ravni za vseživljenjsko učenje in usposabljanje človeških virov na področju novih zelenih in digitalnih spretnosti in kvalifikacij, ki ustrezajo** spreminjajočim se trgom dela v skladu z novim evropskim zelenim dogovorom.

7. Enotni trg in potrošniki

7.1 **Potrošniška politika je bistveni sestavni del procesa dokončne vzpostavitve enotnega trga**, ki bo osredotočen na interese javnosti in bo sposoben spodbuditi zavezanost ljudi procesu evropskega povezovanja. EESO meni, da je treba storiti več za učinkovito varstvo potrošnikov, kadar izvajalci ne spoštujejo pravil in če se trenutna razdrobljena uporaba in vztrajne razlike med državami članicami ne zmanjšujejo.

7.2 EESO poziva, naj se v okviru **programa REFIT**, v digitalnem svetu in pri zagotavljanju varnosti izdelkov in storitev upoštevajo interesi potrošnikov ter okrepijo ukrepi za zmanjšanje energijske revščine in revščine glede potrošnje, da se poveča dostop vseh Evropejcev do hrane, zdravil in osnovnih storitev.

7.3 Odpraviti je treba težavo **različne obravnave** potrošnikov med državami pri neposrednih nakupih ali elektronskem trgovanju v smislu cen ter prodajnih in dobavnih pogojev. Vprašanje geografskega blokiranja ostaja posebej pomembno.

7.4 EESO pozdravlja informacije o rezultatih na področju varstva potrošnikov, doseženih s **platformo za spletno reševanje sporov** ⁽¹⁷⁾, vendar „si zlasti prizadeva za okrepitev instrumentov za izvensodno reševanje sporov, predvsem čezmejno“.

7.5 EESO je prepričan, da sta **preglednost in primerljivost informacij** bistvenega pomena za to, da lahko potrošniki sprejemajo pametne odločitve tudi z vidika vpliva na okolje in trajnosti.

⁽¹²⁾ UL C 353, 18.10.2019, str. 23.

⁽¹³⁾ UL C 13, 15.1.2016, str. 40; UL C 81, 2.3.2018, str. 145 in UL C 440, 6.12.2018, str. 135.

⁽¹⁴⁾ UL C 14, 15.1.2020, str. 1.

⁽¹⁵⁾ Glej opombo 2.

⁽¹⁶⁾ UL C 353, 18.10.2019, str. 6.

⁽¹⁷⁾ Po podatkih komisarke Věre Jourove je bilo v prvem letu rešenih več kot 24 000 sporov.

8. Enotni trg in podjetja

8.1 Po mnenju EESO je za izpolnitev potreb podjetij za polno izvajanje enotnega trga potrebno naslednje:

8.1.1 nadaljnje **odpiranje in povezovanje trgov z blagom in storitvami**, vključno z logističnimi in omrežnimi storitvami, da bi se sprostil celotni gospodarski potencial EU in vzpostavila trdna podlaga za dolgoročno svetovno konkurenco. Varovati in spodbujati je treba raznolikost in pluralizem v maloprodajnem sektorju ⁽¹⁸⁾;

8.1.2 močnejše spodbujanje digitalizacije kot ključnega dejavnika evropske konkurenčnosti, torej okvir za lažje uvajanje digitalnih tehnologij. Programi, usmerjeni v MSP in mikropodjetja, morajo spoštovati kulturo teh podjetij in vključevati lokalne predstavniške organizacije;

8.1.3 uvedba več ukrepov, ki malim podjetjem in mikropodjetjem zagotavljajo digitalna znanja na osnovni in srednji ravni, pa tudi različne tehnološke rešitve, ter določitev poštenih pravil o dostopu do podatkov, prostem pretoku podatkov in dolžnostih v okviru celovitega političnega pristopa;

8.1.4 vzpostavitev **regulativnega in finančnega okvira, ki bo pripomogel k naložbam** v infrastrukturo, da bi se fizična in digitalna infrastruktura znatno izboljšali in postali interoperabilni; inovacije in prožnost za podjetja, da se prilagodijo svetu, ki se hitro spreminja, s spodbujanjem novih poslovnih modelov; tehnološka nevtralnost z zakonodajo o enotnem trgu, ki olajšuje vstop na trg z zmanjševanjem ovir;

8.1.5 prednostno obravnavanje načel **boljše pravne ureditve** in izvajanja v praksi, da bi enotni trg postal najboljši kraj za poslovanje in delo.

8.2 Posebno pozornost je treba nameniti **razlikam med nacionalnimi davčnimi sistemi**. EESO meni, da se je treba spoprijeti s socialnim in davčnim dampingom na enotnem trgu, saj izkrivlja konkurenco in je razlog za sicer neupravičene selitve.

8.3 Prav tako je pomembno **premostiti infrastrukturne in regulativne vrzeli** v medsebojni povezanosti lokalnih trgov na enotnem trgu, zlasti v ključnih sektorjih, kot so plin, električna energija in promet, saj predstavljajo ovire za pošteno in pregledno konkurenco.

8.4 EESO poudarja, da je treba okrepiti evropski sistem standardizacije, zlasti na področju tehničnih, socialnih, okoljskih in varnostnih standardov, s čimer bo podjetjem, zlasti malim podjetjem in mikropodjetjem, zagotovljen jasen pregled pravil in postopkov, ki jih je treba upoštevati, vsem ustreznim deležnikom pa uravnoteženo in učinkovito sodelovanje v postopku standardizacije.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ UL C 110, 22.3.2019, str. 41.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Učinki kampanj na udeležbo v političnem odločanju**(raziskovalno mnenje na zaprosilo hrvaškega predsedstva)**

(2020/C 311/03)

Poročevalka: **Marina ŠKRABALO**Soporočevalka: **Cinzia DEL RIO**

Zaprosilo	dopis, 10. 9. 2019
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	3. 3. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	209/2/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja pobudo hrvaškega predsedstva, da zaprosi za mnenje o učinkih kampanj na udeležbo v političnem odločanju, ki naj bi prispevalo k pravočasni politični razpravi v vseh ustreznih sestavah Sveta in pripravljalnih organih o glavnih področjih, na katerih bi bilo mogoče izboljšati volilni proces EU. Razprava bo temeljila na prihodnjem poročilu, ki ga Evropska komisija pripravi po volitvah. Politična razprava bo državam članicam omogočila pravočasen prispevek k agendi za akcijski načrt Evropske komisije za demokracijo in h konferenci o prihodnosti Evrope, ki se bo začela med hrvaškim predsedovanjem. Čas je za nova, usklajena prizadevanja za zaščito in krepitev evropske demokracije med celotnim novim političnim ciklom institucij EU. S tega vidika želi EESO spodbuditi hrvaško predsedstvo, naj bo pobudnik tesnega sodelovanja med vsemi institucijami EU, predvsem Evropskim parlamentom in Komisijo, vendar tudi EESO, Odborom regij, Evropskim varuhom človekovih pravic ter Agencijo za temeljne pravice.

1.2 Sodelovanje javnosti EU pri političnem odločanju v EU, predvsem z glasovanjem na volitvah, pa tudi v okviru političnih razprav in posvetovanj, je ključno za oživitev evropske demokracije in zagotovitev legitimnosti institucij in instrumentov EU. EESO poziva institucije EU, naj gradijo na izkušnjah, pridobljenih med volitvami leta 2019, in naj pravočasno politično ukrepajo ter si usklajeno prizadevajo za izboljšanje sedanjega volilnega procesa EU, da bo volilna udeležba na evropskih volitvah leta 2024, pa tudi pozneje, čim bolj zadovoljiva.

1.3 Zgodovinska težnja, da volilna udeležba na evropskih volitvah upada, je še vedno prisotna, saj je bila sorazmerno visoka udeležba leta 2019 še vedno nižja kot v obdobju med letoma 1979 in 1994⁽¹⁾. Zato se je treba učiti iz zadnjih volitev, da se spodbudi sodelovanje dobro obveščene javnosti pri naslednjem ciklu evropskih volitev in tudi dolgoročno. Pomembno je upoštevati, da je udeležba na evropskih volitvah v primerjavi z nacionalnimi volitvami bistveno manjša, kar je stalna težnja⁽²⁾, udeležba mladih in izobraženih volivcev na volitvah leta 2019 pa je bila višja, kar je morebiti nova, pozitivna težnja.

(¹) <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>. Udeležba evropskih državljanov na volitvah od začetka 90-ih let upada; v t. i. novih državah članicah se je zmanjšala za 20 %, v starih pa za 10 %.

(²) Volitev v Evropski parlament se je leta 2004 udeležilo 45 % volivcev, leta 2009 43 %, leta 2014 pa 42,6 %. Leta 2019 se je volilna udeležba povečala na 50,66 %. To je bilo prvič od leta 1979, da se je število volivcev v primerjavi s preteklimi volitvami povečalo. Vir: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4 Po mnenju EESO morajo institucije EU, če želijo sprejeti učinkovitejši pristop k evropski javnosti, spremeniti miselnost: pri vseh oblikah komuniciranja, zlasti v kampanjah, morajo stopiti v stik z javnostjo, civilno družbo in socialnimi partnerji ter si tako z racionalnimi kot čustvenimi argumenti prizadevati za njihovo sodelovanje. S tega vidika pozdravlja nov pristop Evropskega parlamenta k javnim informacijskim kampanjam, ki je usmerjen v volivce, in izrecno podpira njegov obsežen načrt, da nadaljuje uspeh zadnje volilne kampanje. Poziva, naj se Parlamentu za to delo dodelijo primerna proračunska sredstva in kadrovske viri, da bo lahko poglobil in razširil svojo bogato mrežo predstavnikov civilne družbe, prostovoljcev in oblikovalcev mnenj, v naslednjih petih letih izvedel vrsto tematskih kampanj in pripravil dinamično volilno kampanjo za leto 2024.

1.5 EESO poziva k še tesnejšemu sodelovanju med Parlamentom, Komisijo in državami članicami ter tudi z EESO, Odborom regij in vsemi ustreznimi akterji pri prihodnjih informacijskih kampanjah o vprašanjih EU in naslednjih evropskih volitvah, ki morajo biti dobro premišljene in se izvajati tako decentralizirano kot centralizirano, da bo mogoče z njimi učinkoviteje doseči veliko večino Evropejcev, jih obveščati in pritegniti k sodelovanju.

1.6 Po mnenju EESO dezinformacije neposredno ogrožajo ne le sposobnost ljudi, da sprejemajo utemeljene politične odločitve, temveč tudi projekt evropskega povezovanja in s tem enotnost, blaginjo in globalni vpliv Evropske unije. Slabitev sposobnosti EU za demokratično odločanje je v interesu cele vrste zunanjih sil in skupin skrajnežev, ki nasprotujejo evropskemu sodelovanju in močnejši koheziji⁽³⁾. EESO trdno podpira sedanja prizadevanja EU za boj proti dezinformacijam⁽⁴⁾, tako zunanjim kot notranjim, in Komisijo poziva, naj poskrbi za popolno skladnost s kodeksom ravnanja glede dezinformacij ter posledične zakonodajne ukrepe, za nadaljnji razvoj pred kratkim uvedenega sistema zgodnjega opozarjanja in obveščevalnih enot StratCom ter za razširitev ukrepov Evropske službe za zunanje delovanje, namenjenih boju proti dezinformacijam.

1.7 EESO poziva Evropsko komisijo in Parlament k nadaljnjim ukrepom za zagotovitev ustreznih proračunskih sredstev, ki so potrebna za povečanje odpornosti družbe na dezinformacije, razširitev spremljanja na širši spekter zunanjih in notranjih akterjev, ki pomenijo grožnjo, ter za okrepitev izmenjave informacij med institucijami in državami članicami ter na mednarodni ravni.

1.8 EESO odločno podpira predlog Evropske komisije o pripravi akcijskega načrta za evropsko demokracijo, ki bi moral biti obsežen in daljnosežen ter sprožiti spremembe. Zanj je treba zagotoviti finančno podporo in ga usklajevati na medinstitucionalni ravni. S tem načrtom in z njim povezanimi prihodnjimi pobudami bi bilo treba storiti veliko več za zagotavljanje svobodnih in pluralnih medijev, kakovostnega neodvisnega novinarstva in učinkovite ureditve družbenih medijev, zlasti za boj proti dezinformacijam in vključno z ureditvijo spletnega političnega oglaševanja ter odgovornosti za vsebine. Prizadevati bi si bilo treba tudi za posodobitev volilnih procesov in vključevanje oseb, ki jim je bila odvzeta volilna pravica, zlasti invalidov, ter obsežno državljansko vzgojo o Evropski uniji in njenih demokratičnih procesih v vseh državah članicah. EESO želi spomniti na svoj predlog o ambiciozni strategiji EU za komuniciranje, izobraževanje in ozaveščanje javnosti o temeljnih pravicah, pravni državi in demokraciji⁽⁵⁾.

1.9 EESO poziva institucije EU in hrvaško predsedstvo, naj v okviru proračunskih pogajanj EU ves čas namenijo pozornost dodelitvam za izobraževanje o vrednotah EU, institucionalnih zadevah in državljanstvu, saj so gonilna sila evropske demokracije. Ustrezno financiranje bi bilo treba zagotoviti za vsa prizadevanja EU na področju izobraževanja, pa tudi za ukrepe, predvidene v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo. Poleg tega bi bilo treba bolje uskladiti različne proračunske elemente. Za uspešen program Erasmus bi moralo biti tudi v prihodnje na voljo več sredstev, pri čemer bi mu bilo treba nameniti večji delež financiranja iz drugih programov EU in Evropskega socialnega sklada.

⁽³⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽⁴⁾ Akcijski načrt EU proti dezinformacijam, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf.

⁽⁵⁾ UL C 282, 20.8.2019, str. 39, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Svetu: Nadaljnja krepitev pravne države v Uniji – Trenutno stanje in možni naslednji koraki, 3. april 2019.

1.10 Za spodbuditev dodatne politične podpore boljši državljanski vzgoji o EU EESO poziva institucije EU (in hrvaško predsedstvo), naj podprejo njegov predlog, da se na evropski ravni oblikuje skupina strokovnjakov na visoki ravni za poučevanje o Evropi. Skupino bi sestavljali predstavniki držav članic in vodilni strokovnjaki na področju izobraževanja. Skupina bi lahko pripravljala politične predloge in priporočila, o katerih bi razpravljali ministri za izobraževanje, Svet pa bi na njihovi podlagi lahko sprejemal sklepe. Kot je predlagal EESO, bi skupina lahko uvajala tudi operativne izboljšave, kot je centralna spletna platforma s popisom vsega gradiva za poučevanje, ki je bilo pripravljeno v okviru projektov, financiranih s sredstvi EU, ter nacionalnih učnih načrtov.

1.11 EESO poziva Svet in Komisijo, naj posebno pozornost namenita perečemu vprašanju vključevanja invalidov, etničnih manjšin, migrantov, revnejših prebivalcev podeželja in drugih prikrajšanih skupin v družbi, ki so na evropskih volitvah v vseh državah članicah kronično premalo zastopani. Komisiji predlaga, naj v okviru akcijskega načrta za evropsko demokracijo pripravi (1) zakonodajni predlog o minimalnih standardih dostopnosti volilnega procesa EU za invalide ter (2) načrt EU za bolj vključujoč volilni proces, skupaj s predlogom financiranja za podporo državam članicam v prizadevanjih za posodobitev volilnih postopkov in za socialno vključevanje.

1.12 Nova Komisija bi morala čim prej dodatno posodobiti pravila EU o volilnih kampanjah in volilni proces, pri čemer naj izhaja iz ukrepov, ki jih je sprejela prejšnja Komisija ⁽⁶⁾. V zvezi s tem EESO izrecno podpira: (1) nenehno aktivno delo mrež za usklajevanje volitev z nacionalnimi informacijskimi točkami, ki bi morale delovati kot pobudnice hitrih sprememb; (2) okrepljen regulativni nadzor nad evropskimi političnimi strankami z vidika preglednosti kampanj in strankarskega financiranja, skladnosti s pravili o varstvu podatkov in spoštovanja vrednot EU; (3) dodatne spodbude za evropske politične stranke, da povečajo politično skladnost in udeležbo javnosti znotraj in tudi zunaj nacionalnih strank članic, ter (4) ukrepe, ki bi zagotovili polno udeležbo vseh marginaliziranih družbenih skupin in ljudi, ki jim je bila vzeta volilna pravica, v demokratičnem procesu. Komisija bi morala tudi izboljšati izvrševanje pravil o deljeni pristojnosti za pridobivanje medijske pismenosti, ki bi jo morale imeti ne le EU, nacionalne institucije in civilna družba, temveč tudi družbeni mediji, podjetja, ki upravljajo spletne platforme, in politični akterji.

2. Možnosti za povečanje udeležbe dobro obveščenih Evropejcev na volitvah

2.1 Učinkovitejše javne informacijske kampanje

2.1.1 Sodelovanje EU z javnostjo v obliki informacijskih kampanj in kampanj komuniciranja se je v zadnjih letih precej izboljšalo. EU si opazno prizadeva, da bi svoje politike povezala s konkretnimi področji, ki vplivajo na vsakodnevno življenje. S stališči „navadnih“ ljudi poskuša prikazati učinek svojih pobud in uporabljati novo tehnologijo za razširjanje informacij. Institucije EU imajo na voljo ogromne možnosti za obveščanje javnosti – preko informacijskih pisarn v državah članicah, na svojih spletnih mestih in v družbenih medijih, preko stikov z novinarji in z medijskim delom, preko agencij EU in številnih mrež strokovnjakov ter zainteresiranih strani, pa tudi v okviru storitev za obiskovalce.

2.1.2 Institucije EU in nacionalne vlade bi si morale še naprej in še bolj prizadevati za širjenje točnih informacij o zakonodaji, politikah in pobudah EU, delo na tem področju bolje usklajevati in več sodelovati s civilno družbo, socialnimi partnerji in predstavništvu institucij EU v državah članicah, s čimer bi ljudem in organizacijam omogočile, da se seznanijo z zadevami EU, izrazijo zanimanje zanje in pri njih sodelujejo. Institucije in države članice EU bi morale vlagati več v krepitev zmogljivosti in odgovornosti predstavnških organizacij civilne družbe ter socialnih partnerjev, ki z lastnimi kampanjami, s katerimi od spodaj navzgor ozaveščajo o evropskih vrednotah, spodbujajo evropsko idejo. Izkoristiti bi jih morale kot partnerje in gonilno silo za dialog z javnostjo.

2.1.3 Institucije EU imajo obsežne proračune za obveščanje javnosti, kamor sodijo tudi kampanje, čeprav so ti brez dvoma majhni v primerjavi s proračuni, ki jih imajo v ta namen na voljo vlade držav članic (ali lokalne in regionalne vlade držav članic). Poleg tega nekateri generalni direktorati Evropske komisije na več načinov podpirajo prizadevanja civilne

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_18_5681.

družbe in socialnih partnerjev za obveščanje in vključevanje Evropejcev v razpravo o konkretnih področjih politike EU. Pozitivno vlogo, ki jo morajo imeti institucije EU, pa tudi evropska in nacionalna civilna družba, socialni partnerji in neodvisni mediji, bi bilo treba razširiti in ustrezno upoštevati v novem proračunu EU.

2.1.4 Evropski parlament si še posebej dejavno prizadeva spodbujati zanimanje za evropske volitve in volilno udeležbo. V kampanji za volitve leta 2019 je poskušal pritegniti volivce s čustveno obarvanimi sporočili, prilagojenimi njihovim specifičnim skrbem. Poleg tega si je prizadeval za veliko dejavnejše sodelovanje civilne družbe in sindikatov ter je vodil decentralizirano, veliko manj institucionalizirano kampanjo z veliko večjimi multiplikacijskimi učinki. Potekala je pod geslom *Tokrat grem volit*, v njej pa so organizacije civilne družbe dobile priložnost (in finančna sredstva) za izvajanje lastnih dejavnosti in komuniciranja, da bi javnost pritegnile k volitvam ter oblikovale lastne zamisli in vizijo za prihodnost Evrope. Poleg tega je široko paleto družbenih akterjev, tudi poslovne skupnosti, spodbudila, da so se priključili kampanjam za volitve. Raziskava, ki jo je Evropski parlament opravil po volitvah⁽⁷⁾, je pokazala, da je ta obsežna in interaktivna kampanja po vsej verjetnosti prispevala k večji volilni udeležbi.

2.1.5 Pri prihodnjih ukrepih za povečanje politične udeležbe Evropejcev je treba upoštevati, da težnja pozitivne identifikacije z EU narašča. To je razvidno iz 11-odstotnega povečanja števila volivcev, ki so po lastnih besedah sodelovali na evropskih volitvah, ker je to njihova državljanska dolžnost. Za enak odstotek se je povečalo število volivcev, ki so volili zato, ker podpirajo EU, 6 % volivcev več pa je oddalo svoj glas zato, ker menijo, da lahko tako kaj spremenijo. Glavni dejavniki, ki verjetno najbolj vplivajo na večjo pripravljenost vprašanih, da se udeležijo naslednjih volitev v Evropski parlament, so boljša obveščenost o EU in njenem učinku na vsakdanje življenje (43 %), večje število mladih kandidatov (31 %) in večje število kandidatke (20 %). Evropejci so poleg tega jasno povedali, da so nujni bolj ozaveščena politična udeležba, bolj vključujoči volilni procesi, odgovornejše politično vodstvo in učinkovitejša institucionalna zaščita pred zlorabami volilnega procesa, ki so posledica politične korupcije, dezinformacij in kibernetičnih napadov⁽⁸⁾.

2.1.6 Institucije EU bi morale v prihodnjih informacijskih kampanjah dajati prednost temam, ki so za volivce posebnega pomena. Kampanje bi morale izvajati med celotnim političnim ciklom in tako že pred naslednjimi evropskimi volitvami ustvariti skupni temelj znanja in občutek povezanosti z zadevami EU. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti zagotavljanju, da kampanje prodrejo na vsa geografska območja in do vseh ravni družbe, zlasti do tistih, ki so, kar zadeva politično udeležbo in družbeno-gospodarski razvoj, odrinjeni na rob in so zaradi splošne družbene izključenosti verjetno še posebej dovzetni za zlonamerne dezinformacijske kampanje⁽⁹⁾. Za proaktivne dejavnosti obveščanja morajo institucije EU vzpostaviti globlji dialog z lokalnimi skupnostmi po vsej EU, tesneje sodelovati z lokalnimi mediji, lokalnimi skupinami civilne družbe in lokalnimi organi ter v okviru programov državljanske vzgoje.

2.2 Vlaganje v svobodo in pluralizem medijev ter novinarstvo

2.2.1 Svobodni in pluralistični mediji, ki Evropejcem zagotavljajo točne in nepristranske informacije, so ključni za tehtno razpravo o volitvah in političnem odločanju. So tudi odločilno orožje za boj proti dezinformacijam. Odgovorni morajo biti za svoje vsebine, njihovo lastništvo in ekonomski interesi pa morajo biti jasni.

2.2.2 Kljub zatonu „tradicionalnih“ medijev (tiskanih medijev ter radia in televizije), ki je posledica množične uporabe digitalnih in družbenih medijev, pa imajo radijske in televizijske postaje, časopisi in novinarji svoja spletna mesta in račune v družbenih medijih, ki so zelo obiskovani. Ljudje jih delijo po spletu in pišejo komentarje.

2.2.3 Evropske države v skladu s svetovnim indeksom svobode tiska za leto 2019⁽¹⁰⁾ zasedajo najvišja mesta, saj je devet držav članic EU med 15 državami z „veliko svobodo tiska“ in nobena ni v kategoriji držav, v katerih je stanje „zelo resno“. Stanje v dvanajstih državah članicah je bilo ocenjeno zgolj kot „zadovoljivo“, v šestih pa kot „problematično“. V eni državi članici EU je stanje „težavno“. Vse več nasilja in zastraševanja, s katerima se soočajo novinarji v državah članicah EU, pa je z vidika evropske demokracije zaskrbljujoča težnja. Enako velja za kakršno koli politično vmešavanje v delo medijev.

⁽⁷⁾ https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_-POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf.

⁽⁸⁾ Te ugotovitve izhajajo iz zgoraj že navedenega vira: raziskava EU po volitvah, junij 2019. V njej je sodelovalo 22 464 vprašanih.

⁽⁹⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 53.

⁽¹⁰⁾ <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4 Podatki, ki so bili leta 2017 zbrani z orodjem za spremljanje pluralnosti medijev⁽¹⁾, kažejo, da koncentracija na trgu povzroča srednje visoko ali visoko tveganje za pluralizem medijev v vseh državah EU, brez izjeme. Glede na finančne težave različnih tradicionalnih medijev je mogoče sklepati, da se koncentracija na trgu tudi v prihodnje zelo verjetno ne bo zmanjšala in da upadanje tržnega pluralizma ostaja vsepovsod prisoten element tveganja. EU mora sprejeti protimonopolne ukrepe za diverzifikacijo lastništva medijev in boj proti kopičenju lastništva ter monopolov v medijih.

2.2.5 Neodvisno novinarstvo je javna dobrina in neuspeh pri zagotavljanju raznolikosti ter pluralizma medijev je jasen znak za nedelovanje trga. Kakovost in raznolikost novinarstva zahtevata krepitev politične in gospodarske neodvisnosti ter kakovosti javnih medijev in njihovega dolgoročnega neodvisnega financiranja. V ta namen so potrebni novi ekonomski in poslovni modeli. EU bi morala storiti več za podporo javnim medijem in med drugim uvesti pobude za iskanje novih trajnostnih načinov financiranja. V zvezi s tem EESO podpira predlog, da se v proračunskem obdobju 2021–2027 uvede podpodročje programa Ustvarjalna Evropa in zanj namenijo 61 milijonov EUR, ki bi se uporabili za spodbujanje kakovostnega novinarstva, vključno s pluralizmom medijev in medijsko pismenostjo⁽²⁾. Hkrati poziva k veliko večjim in bolj strateškim javnim naložbam v strokovno novinarstvo in medije.

2.2.6 EU bi morala ravno tako storiti več za podporo neodvisnim medijem in preiskovalnemu novinarstvu, vključno z nadnacionalnimi sodelovalnimi platformami. Podpirati bi morala pobude za iskanje novih možnosti financiranja kakovostnega novinarstva, kamor sodijo tudi nepridobitni modeli ter novi socialno trajnostni in vključujoči ekonomski modeli.

2.2.7 Hkrati bi bilo treba okrečiti, spremljati in sistematično izvrševati nacionalne predpise in zakonodajo EU za preprečevanje medijskih monopolov in prevladujočih položajev na trgu. Še naprej bi bilo treba podpirati pobude EU za nadzor neodvisnosti in lastništva medijev v Evropi, kot je orodje za spremljanje pluralnosti medijev.

2.2.8 EU bi morala tudi v prihodnje spodbujati samoreglativne ukrepe in organe, kot so etični kodeksi in tiskovni sveti, da bi okrepila visoke standarde novinarstva, tudi v digitalnih in družbenih medijih. Spodbujati mora enak dostop vseh medijev do informacij in nasprotovati samovoljnim izključitvam novinarjev iz tiskovnih konferenc in drugih vladnih objav iz političnih razlogov.

3. Odziv na priložnosti in izzive, ki jih prinašajo digitalni in družbeni mediji

3.1 Digitalni in družbeni mediji večini ljudi omogočajo hitrejši dostop do širšega nabora informacij in stališč, ki so tudi hitreje na voljo, ter veliko lažje sodelovanje v demokratičnih razpravah, ki potekajo na družbenih omrežjih. Hkrati bi morali posameznikom omogočati, da sami odločajo o tem, do katerih informacij želijo dostopati. Leta 2019 je internet uporabljalo že 86 % državljanov v EU-27, dostop do interneta pa je imelo že 90 % gospodinjstev v EU-27, čeprav so med državami razlike: na Nizozemskem je imelo dostop 98 % gospodinjstev, v Bolgariji pa 75 %⁽³⁾, kar je še vedno precejšnje pokritje⁽⁴⁾.

3.2 Čeprav digitalni in družbeni mediji večjemu številu ljudi dajejo več priložnosti za udeležbo, pa je koncentracija lastništva pri platformah družbenih medijev še večja kot pri tradicionalnih tiskanih medijih ter radiu in televiziji. Poleg tega zapleteni skriti algoritmi, za katerimi tičijo komercialni interesi, močno filtrirajo informacije, ki jih ljudje lahko vidijo na

⁽¹⁾ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=en>.

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=en>.

svojih računih. Zato je lahko spekter informacij, ki dosežejo ljudi, dejansko ožji kot pri tradicionalnih tiskanih medijih in radioteleviziji. Pojav družbenih medijev je privedel do nebrzdanega širjenja dezinformacij – izmišljenih zgodb, ki se objavljajo iz različnih razlogov, med drugim z namenom vplivati na politično razpravo in rezultate volitev. Za mnogimi dezinformacijami se skrivajo lažni računi. Po trditvah raziskovalcev so dezinformacije med predsedniškimi volitvami v ZDA leta 2016 močno vplivale na odločitve volivcev.

3.3 Med pobudami, ki jih je pred zadnjimi evropskimi volitvami sprejela Evropska komisija, da bi omejila dezinformacije in zagotovila pregledno, pošteno in zaupanja vredno spletno kampanjo, je tudi samoregulativni kodeks ravnanja⁽¹⁵⁾, ki ga septembra 2018 podpisale spletne platforme, družbena omrežja in oglaševalska industrija (tudi Facebook in Twitter), da bi se borili proti širjenju dezinformacij in lažnih novic po spletu. Kodeks določa vrsto zavez, od preglednosti političnega oglaševanja do zaprtja lažnih računov in „demonetizacije“ virov dezinformacij⁽¹⁶⁾. Kodeks velja za pomemben steber akcijskega načrta Komisije proti dezinformacijam in obsega tudi dodatek s primeri najboljše prakse med podpisniki⁽¹⁷⁾.

3.4 Vse platforme so se pred evropskimi volitvami pripravile tako, da so označile politične oglase in javnosti omogočile dostop do njih z iskanjem v knjižnici oglasov⁽¹⁸⁾. V skladu s samoregulativno ureditvijo, ki jo je sprejel Facebook, so se lahko politični oglasi prikazovali le v državi, v kateri so imeli oglaševalci ustrezno pooblastilo. Ker je postalo jasno, da to pravilo negativno vpliva na možnost evropskih strank, da izvajajo volilno kampanjo po vsej EU, je bila sprejeta *ad hoc* odločitev o izvzetju teh strank iz pravila⁽¹⁹⁾.

3.5 Prva letna poročila o samoocenjevanju, ki so jih pripravili podpisniki kodeksa ravnanja iz oktobra 2019⁽²⁰⁾, in poročilo skupine evropskih regulatorjev za avdiovizualne medijske storitve (ERGA)⁽²¹⁾ iz junija 2019 pa kažejo, da vsi politični oglasi v arhivih platform za politično oglaševanje niso bili pravilno identificirani in da arhivi še vedno niso razkrili dovolj podatkov o mikrociljanju javnosti, da bi bilo mogoče preprečiti manipulacijo volivcev in zagotoviti večjo preglednost političnih kampanj in oglaševanja, vključno z viri financiranja in povezavami s posebnimi interesnimi skupinami. Poleg tega podpisniki kodeksa niso sprejeli skupnih standardov, v skladu s katerimi bi raziskovalci in novinarji lahko dostopali do osebnih podatkov, hkrati pa spoštovali pravice uporabnikov do zasebnosti in privolitve.

3.6 Glede na ugotovljene pomanjkljivosti pri samourejanju in sedanjo oceno kodeksa ravnanja, ki jo je izvedla Komisija, jo EESO poziva, naj sprejme zakonodajne ukrepe, če se bo izkazalo, da prostovoljni kodeks ni dovolj za bistveni napredek pri uresničevanju ciljev Komisije. Samoureditve na področju spletnih dezinformacij je treba močno izboljšati, hkrati pa sprejeti celovit pristop k regulaciji tega vprašanja. Čas je, da se v okviru novega volilnega svežnja Komisije in akcijskega načrta za evropsko demokracijo pripravi in predlaga ureditev družbenih medijev in digitalnih platform. Pri tem morajo biti v ospredju preglednost vseh vidikov političnega oglaševanja (pravila o financiranju, označevanju in razkritju) in dezinformacije.

3.7 Pri spodbujanju spletne odgovornosti se ne bi smeli osredotočiti le na ukrepe za preglednost, ki razkrivajo vire informacij, temveč bi bilo treba upoštevati tudi odgovornost akterjev v ekosistemu, ki imajo koristi od širjenja zavajajočih in senzacionalističnih vsebin. Dezinformacije so znak koncentriranih in neodgovornih digitalnih trgov, stalnega sledenja in nezakonite obravnave osebnih podatkov. Prevladujoča podjetja na področju družbenih medijev si zagotavljajo dobičke tako,

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_sl.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ Poročilo o napredku, objavljeno junija 2019, med drugim navaja, da je Facebook v prvem četrtletju 2019 zaprl 2,2 milijarde lažnih računov in sprejel posebne ukrepe v zvezi s 1 574 stranmi, skupinami in računi zunaj EU ter 168 stranmi, skupinami in računi v EU, ki so bili vpleteni v dvomljivo ravnanje zoper države članice EU. Twitter pa je poročal o zavrnitvi več kot 6 000 oglasov, uperjenih zoper EU, zaradi kršitve njenih pravil o nesprejemljivih poslovnih praksah v oglaševanju ter še približno 10 000 tovrstnih oglasov zaradi kršitve pravil EU o kakovosti oglaševanja.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

da s širjenjem vsebin, ki pritegujejo pozornost, ne glede na to, ali so resnične, ustvarjajo podatke, ki služijo za profiliranje. Zaradi takšne manipulacije s podatki je potrebno polno in pravilno izvrševanje Splošne uredbe o varstvu podatkov, da bodo podjetja imela manj spodbud za uporabo modela, ki temelji na senzacionalizmu in šokih. Če temeljni poslovni model platform že sam po sebi spodbuja ali razširja ta problem, ni dovolj, da se platforme zgolj spodbujajo k uporabi postopkov za odstranjevanje ali preverjanje informacij. Poleg tega je treba v zakonodaji držav članic in EU obravnavati prevladujoč tržni položaj podjetij v digitalnem gospodarstvu in na področju družbenih medijev ter razmisliti o uvedbi obvezne interoperabilnosti, tako da se pripravijo skupni protokoli, ki omogočajo pretok informacij med platformami.

3.8 Institucije EU, civilna družba, socialni partnerji, neodvisni mediji, družbeni mediji, spletne platforme in javnost morajo biti bolj in širše vključeni v boj proti dezinformacijam⁽²²⁾. EESO podpira pobudo Evropske komisije, ki jo je sprejel generalni direktorat CONNEXT, da vzpostavi evropsko opazovalnico digitalnih medijev (*European Digital Media Observatory*) – središče, kjer bi lahko preverjevalci dejstev, akademiki in raziskovalci medsebojno sodelovali in se aktivno povezovali z medijskimi organizacijami ter strokovnjaki za medijsko pismenost, oblikovalcem politike⁽²³⁾ pa zagotavljali podporo. EESO se zavzema za to, da se vložijo dodatna sredstva v krepitev in razvoj te opazovalnice.

4. Preprečevanje zlonamernega spletnega vmešavanja v volitve v EU

4.1 Še ena nevarnost, ki jo prinaša internet, je lažje vmešavanje v volitve z lažnimi računi, troli v družbenih medijih in državno vodenimi mediji. Čeprav se veliko pozornosti namenja zunanjemu vmešavanju, je resničnost veliko bolj zapletena: notranje dezinformacije so vsaj enako velik problem, lokalni posredniški strežniki, nove tehnologije ter drug razvoj (kot so zaprte skupine) pa otežujejo razlikovanje med tujimi in notranjimi dezinformacijami. Rusiji se na primer očita vplivanje na predsedniške volitve v ZDA leta 2016, na referendum o izstopu v Združenem kraljestvu, na nekaj zadnjih volitev v EU⁽²⁴⁾ ter na volitve v Evropski parlament maja 2019⁽²⁵⁾. Toda vmešavanje drugih notranjih in tujih akterjev je enako nevarno in zaskrbljujoče.

4.2 Evropska komisija v akcijskem načrtu proti dezinformacijami navaja, da „sodeč po poročilih več kot 30 držav uporablja dezinformacijske dejavnosti in dejavnosti vplivanja [...]“⁽²⁶⁾ Evropska služba za zunanje delovanje (ESZD) je ustanovila projektno skupino EU East StratCom, katere naloga je, da spremlja dezinformacije v korist Kremlja in jih razkriva na posebnem spletnem mestu⁽²⁷⁾. Poleg tega je ustanovila projektni skupini EU za strateško obveščanje Zahodni Balkan in Jug.

4.3 Pobuda ESZD, da uvede sistem hitrega opozarjanja – mrežo vladnih uradnikov držav članic, ki se ukvarjajo z dezinformacijami –, je dobrodošla in bi jo bilo treba okrepiti ter razširiti. Države članice bi bilo treba spodbujati k tesni izmenjavi informacij med sistemom hitrega opozarjanja in pred kratkim vzpostavljenimi nacionalnimi volilnimi mrežami, pri katerih bi morali načeloma sodelovati tudi specializirane organizacije civilne družbe in preverjevalci dejstev. V prihodnje bi bilo treba poskrbeti za redno izmenjavo informacij med sistemom hitrega opozarjanja in strukturami evropske opazovalnice digitalnih medijev v posameznih državah ter po vsej EU.

4.4 Glede na pomen mehanizmov za preprečevanje vmešavanja za evropsko demokracijo bi bilo treba razširiti in okrepiti pobude ESZD, namenjene boju proti dezinformacijam, da bi se lahko med drugim spremljale in preprečevale tudi dezinformacije iz drugih držav in regij, pa tudi zato, da se omogoči tesnejša izmenjava informacij z drugimi podobnimi mehanizmi preprečevanja, kot sta jih na primer uvedli Kanada in Avstrija. Obenem je treba precej pospešiti in razširiti ukrepe EU zoper notranje dezinformacije, da se omogoči pravočasno spremljanje, krepki strokovno novinarstvo in spodbuja medijska pismenost.

4.5 EESO poudarja, da je zaradi krize COVID-19, ki je izbruhnila po pripravi tega mnenja, še toliko bolj nujno, da Komisija sprejme nadaljnje ukrepe za boj proti dezinformacijam v zvezi z razlogi, širjenjem in zdravljenjem okužb, ki so lahko zelo škodljive za javno zdravje. Informacije v družbenih medijih o pandemiji lahko brez ustreznega spremljanja in

⁽²²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=CELEX:52018JC0036>.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁵⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=CELEX:52018JC0036>.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

usmerjanja vodijo do škodljivih oblik vedenja in širijo paniko, s tem pa ogrožajo zdravje skupnosti. EESO poziva Evropsko komisijo, naj bo pozorna in naj si skupaj z državami članicami ter socialnimi akterji prizadeva za obvladovanje resnih posledic tovrstnih dezinformacij, ki prihajajo tako iz notranjih kot zunanjih virov⁽²⁸⁾.

5. Izboljšanje medijske pismenosti in državljske vzgoje Evropejcev

5.1 Sistematično spodbujanje medijske pismenosti in aktivnega državljanstva med Evropejci je ključno za krepitev odpornosti EU na protidemokratske težnje in grožnje. EESO v novem političnem ciklu institucij EU poziva k novemu zagonu dejavnosti za izobraževanje ljudi o EU, kot je to navedel že v zadnjih mnenjih⁽²⁹⁾. EESO razume leta 2015 sprejeto pariško deklaracijo⁽³⁰⁾ in priporočilo Sveta⁽³¹⁾ iz leta 2018 kot jasno pooblastilo držav članic, da poučevanje in učenje o Evropski uniji postaneta stalnica na politični agendi, kar je podprl tudi Evropski parlament v resoluciji iz leta 2016⁽³²⁾.

5.2 EESO poudarja, da je nujno upoštevati prvo načelo evropskega stebra socialnih pravic, v skladu s katerim ima vsakdo v Evropi⁽³³⁾ pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja. Priporoča, naj se izobraževanje o EU in oblikovanje identitete EU vključita v strategijo Evropa 2030, v strateški okvir za izobraževanje in usposabljanje za leto 2030 ter v proces evropskega semestra (v ustrezna priporočila za posamezne države), pod pogojem, da so na voljo točni sistemski podatki⁽³⁴⁾.

5.3 Za spodbuditev nadaljnje politične podpore boljšemu izobraževanju o EU EESO poziva, naj se na evropski ravni oblikuje skupina strokovnjakov na visoki ravni za poučevanje o Evropi, ki bi jo sestavljali predstavniki držav članic in vodilni strokovnjaki na področju izobraževanja. Skupina bi lahko pripravljala politične predloge in priporočila, o katerih bi razpravljali ministri za izobraževanje, Svet pa bi na njihovi podlagi lahko sprejemal sklepe. Kot je predlagal EESO, bi skupina lahko uvajala tudi operativne izboljšave, kot je centralna spletna platforma s popisom vsega gradiva za poučevanje, ki je bilo pripravljeno v okviru projektov, financiranih s sredstvi EU, ter nacionalnih učnih načrtov.

5.4 Kot izhodišče za obsežnejše politično ukrepanje je po mnenju EESO nujno, da se na podlagi študije Učenje o Evropi v šolah iz leta 2013⁽³⁵⁾ opravi nova kritična raziskava sedanjega stanja v državah članicah v zvezi z izobraževanjem o EU v šolah, usposabljanjem učiteljev in stalnim strokovnim razvojem, pa tudi v zvezi z izobraževalnimi programi o EU, ki jih pripravijo civilna družba in socialni partnerji⁽³⁶⁾. Poleg tega je treba celovito pregledati izobraževalne zmogljivosti in vire financiranja, da bi odrasli v EU v skladu z revidiranim evropskim okvirjem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje lahko razvijali spretnosti, potrebne za aktivno državljanstvo⁽³⁷⁾.

5.5 Evropska civilna družba in socialni partnerji se izrecno zavzemajo za ustrezno financiranje državljske vzgoje o vprašanih, kulturi in državljanstvu EU, ki bi dopolnjevalo nacionalne vire. EU bi morala podpreti države članice v prizadevanjih, da bi bili ravnatelji šol, učitelji in drugi pedagoški delavci boljše pripravljene na spodbujanje kritičnega razmišljanja, demokratičnih vrednot, človekovih pravic, državljske udeležbe in odgovorne rabe novih tehnologij. Okrepiti in razširiti bi bilo treba programe mobilnosti, ki podpirajo izmenjavo učiteljev, akademikov in študentov ter jim omogočajo, da v drugih učnih okoljih in drugih državah članicah EU spoznavajo vrednote EU, kot so demokracija, svoboda in strpnost⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ UL C 353, 18.10.2019, str. 52; UL C 228, 5.7.2019, str. 68.

⁽³⁰⁾ Pariška deklaracija, 17. 3. 2015.

⁽³¹⁾ Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o spodbujanju skupnih vrednot, vključujočega izobraževanja in evropske razsežnosti poučevanja (UL C 195, 7.6.2018, str. 1).

⁽³²⁾ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. aprila 2016 o učenju o EU v šolah (2015/2138(INI)) (UL C 58, 15.2.2018, str. 57).

⁽³³⁾ UL C 228, 5.7.2019, str. 68.

⁽³⁴⁾ UL C 228, 5.7.2019, str. 68.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>.

⁽³⁶⁾ UL C 353, 18.10.2019, str. 52.

⁽³⁷⁾ Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (UL C 189, 4.6.2018, str. 1).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6 EU bi morala v vseh državah članicah odločno spodbujati in finančno podpirati ukrepe za medijsko pismenost vseh generacij v družbi in usposabljanje, ki ga izvajajo novinarji in ki je organizirano zanje. To bi morala izvajati sistematično in v tesnem sodelovanju z nacionalnimi izobraževalnimi institucijami ter neodvisnimi nacionalnimi agencijami, odgovornimi za zakonodajo o medijih. Glede na vse hujše grožnje, ki so posledica razširjenih in pogosto zlonamernih dezinformacij, je cilj storiti hiter in velik korak na poti do večje medijske pismenosti Evropejcev.

5.7 EU bi morala države članice pravočasno podpreti v njihovih prizadevanjih za izpolnitev novih obveznosti na področju medijev, tj. za spodbujanje in sprejemanje ukrepov za razvoj medijske pismenosti, vključno z novimi izobraževalnimi programi in učinkovitim nadzorom platform za izmenjavo videov, kot to določa pred kratkim revidirana direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah. V zvezi s tem EESO pričakuje jasne smernice strokovne skupine za medijsko pismenost, ki se bo 30. marca 2020, med drugim tednom medijske pismenosti, sestala v Zagrebu. Teden medijske pismenosti je nova pobuda za krepitev ozaveščenosti v vsej EU, ki se je začela lansko leto.

6. Za bolj vključujoče evropske volitve

6.1 Nevarnost, da bodo izključene iz volitev, v EU ogroža različne družbene skupine: invalide, etnične manjšine (predvsem Rome), delavce migrante iz drugih evropskih držav, priseljence, revne, brezposelne in neizobražene osebe ter prebivalce podeželja. Glede na to, da polovica Evropejcev še vedno ne glasuje na evropskih volitvah, je treba v prihodnjih političnih pobudah obravnavati strukturne neenakosti, ki vplivajo na obnašanje volivcev, da se okrepi evropska demokracija in zagotovi enaka obravnava vseh Evropejcev med naslednjimi evropskimi volitvami.

6.2 Kot je EESO ugotovil v izčrpnem informativnem poročilu iz marca 2019⁽³⁹⁾, se mnogi ljudje v vseh sedemindvajsetih državah članicah EU zaradi pravnih ali organizacijskih ovir, ki invalide oropajo njihovih političnih pravic, ne morejo udeležiti evropskih volitev. Približno 800 000 Evropejcev iz 16 držav članic v skladu z nacionalnimi pravili ne more glasovati na volitvah v Evropski parlament zaradi invalidnosti ali težav v duševnem zdravju, še milijon Evropejcev pa te možnosti nima zaradi organizacijskih ureditev (tehničnih ovir), ki ne upoštevajo potreb, povezanih z invalidnostjo.

6.3 EESO predlaga, da se v novem svežnju za reformo volilnega sistema in v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo predvidi načrt EU za vključujoč volilni proces, ki bi ga spremljal predlog financiranja, da bi države članice podprli pri nujni posodobitvi volilnih postopkov. Ta vključuje tehnološke prilagoditve in storitve podpore za prikrajšane skupine v družbi, ki so v posamičnih nacionalnih okvirih pogosto izključene iz volilnih postopkov, njihova raven politične udeležbe pa je nižja. Načrt bi moral temeljiti na poglobljeni evidenci ovir, s katerimi se srečujejo različne skupine v družbi, ki jim grozi izključenost iz volitev. Pripravit ga je treba v sodelovanju z nacionalnimi organi, pristojnimi za volitve, institucijami varuha človekovih pravic ter pristojnimi nacionalnimi organizacijami civilne družbe in njihovimi evropskimi mrežami.

6.4 V veljavni zakonodaji EU so številna vprašanja v zvezi z volitvami v Evropski parlament že obravnavana, zato ni formalnih ovir, da vanjo ne bi vključili tudi jamstev, ki bi invalidom zagotavljala možnosti glasovanja. Če bi se izvajala dobra praksa iz vseh držav, bi po mnenju EESO nastal popoln sistem, v katerem bi bilo vsem invalidom v EU v celoti omogočeno ne le glasovanje, ampak tudi izbira načina udeležbe na volitvah, ki jim najbolj ustreza.

6.5 Zato EESO predlaga, da se v prihodnji politični razpravi o reformi evropskega volilnega sistema in novem akcijskem načrtu za evropsko demokracijo razmisli o zakonodajni pobudi za določitev minimalnih standardov za udeležbo invalidov na volitvah, poleg obsežnejših ukrepov, ki so določeni v predlaganem načrtu EU za vključujoč volilni proces. Predlog bi bilo treba oblikovati na podlagi političnega dialoga z nacionalnimi organi, pristojnimi za volitve, strokovnjaki za socialno vključevanje in volitve ter organizacijami civilne družbe, ki zastopajo invalide.

⁽³⁹⁾ Informativno poročilo EESO o pravici invalidov do udeležbe na volitvah v Evropski parlament, 20. marec 2019.

7. Spodbujanje evropskih političnih strank k usmerjenosti v ljudi in odgovornosti

7.1 Pogodba iz Maastrichta iz leta 1992 navaja: „Politične stranke na evropski ravni so pomemben povezovalni dejavnik v okviru Unije. Prispevajo k oblikovanju evropske zavesti in izražanju politične volje državljanov Unije.“ Evropske politične stranke so se v zadnjem času postopoma razvile v nadnacionalne politične akterje z vključenimi strukturami upravljanja, ki lahko pripravljajo skladne politične agende in mobilizirajo volivce po vsej EU. Takšen razvoj pomeni strukturni izziv za politično udeležbo Evropejcev. Regulativni okvir za upravljanje in financiranje evropskih strank se razvija šele od Pogodbe iz Nice iz leta 2003 in je še vedno precej omejen, kar zadeva organizacijske zahteve in programsko skladnost, ki bi morale povečati možnosti evropskih strank, da oblikujejo in krepijo politično povezovanje EU na podlagi skupnih vrednot in vključevanja javnosti.

7.2 Z dodatno ureditvijo bi bilo treba spodbuditi evropske politične stranke, da bi aktivno seznanjale z vrednotami EU. Prav tako bi bilo treba podpreti njihovo politično skladnost na nadnacionalni ravni in njihove organizacijske sposobnosti, da k sodelovanju pritegnejo ljudi iz zelo različnih nacionalnih strank članic in zunaj njih v različnih delih EU.

7.3 S tega vidika EESO pozdravlja predlog Komisije o doslednejšem izvrševanju pravne zaveze evropskih strank in njihovih nacionalnih strank članic za spoštovanje temeljnih vrednot EU, ki jih določa člen 2 Pogodbe o Evropski uniji. To se nanaša na vrednote, ki jih zagovarjajo v svojih političnih programih in kampanjah ter na njihove notranje prakse v zvezi z enakostjo spolov in nediskriminacijo, pa tudi na njihovo spoštovanje pravne države in nekorupcije. Komisija bi lahko Organ za evropske politične stranke in evropske politične fundacije po potrebi zaprosila, da preveri skladnost z določbami Uredbe ⁽⁴⁰⁾.

7.4 Pri nadaljnjih regulativnih ukrepih bi bilo treba upoštevati sedanjo politično razpravo in politične predloge, tudi vrsto političnih zamisli glede razvoja evropskih strank, ki naj bodo bližje in bolj odgovorne evropski javnosti. To bi bilo mogoče doseči na primer z deklaracijami nacionalnih strank o tem, kateri evropski stranki se želijo pridružiti, z nadnacionalnimi strankarskimi listami, preglednim zbiranjem finančnih sredstev in preglednimi kampanjami, članstvom posameznikov, stiki s civilno družbo in socialnimi partnerji na lokalni ravni ter odgovornostjo za politične vsebine, ki vidno spodkopavajo skupne vrednote EU ⁽⁴¹⁾. Te teme bi bilo treba uvrstiti na dnevni red konference o prihodnosti Evrope, ki bo, upajmo, civilni družbi, socialnim partnerjem in evropski javnosti prinesla veliko priložnost za široko in dobro obveščeno sodelovanje pri demokratični reformi EU.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=SL>.

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>;
<https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Financiranje prehoda na nizkoogljično gospodarstvo in izzivi pri financiranju prilagajanja podnebnim spremembam**(raziskovalno mnenje)**

(2020/C 311/04)

Poročevalec: **Toni VIDAN**Soporočevalec: **Dimitris DIMITRIADIS**

Zaprosilo	hrvaško predsedstvo Sveta EU, 10. 9. 2019
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj pod-eželja in okolje
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	27. 5. 2020
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	11. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	227/0/2

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) toplo pozdravlja in močno podpira nedavne sklepe Evropskega sveta in napovedani evropski zeleni dogovor⁽¹⁾, katerih skupni cilj je preiti na nizkoogljično gospodarstvo in „do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost“.

1.2 Ob krizi zaradi pandemije COVID-19 je Odbor že pozval k doslej največji solidarnosti med državami članicami⁽²⁾ in k **celovitemu evropskemu načrtu za okrevanje gospodarstva**, da bi se lahko države članice EU ter njihovi državljani, podjetja in delavci kar najbolj učinkovito spoprijeli s posledicami pandemije ter vzpostavili bolj trajnostno in odporno evropsko gospodarstvo. Instrument EU za okrevanje v višini 750 milijard EUR ter namenske okrepitev dolgoročnega proračuna EU za obdobje 2021–2027 bodo skupno finančno zmogljivost proračuna EU povečale na 1,85 bilijona EUR. Poleg tega, da podpira okrevanje, je osredotočen na evropski zeleni dogovor in digitalizacijo za spodbujanje zaposlovanja in rasti, odpornosti naših družb in zdravja našega okolja.

1.3 EESO podpira resolucijo Evropskega parlamenta, ki je bila z veliko večino sprejeta 17. aprila 2020 in v kateri je poudarjeno, da bi moral biti zeleni dogovor v jedru svežnja za oživitev in obnovo, da bi „ponovno zagnali gospodarstvo, povečali njegovo odpornost in ustvarili delovna mesta, obenem pa pripomogli k ekološkemu prehodu in socialnemu razvoju“⁽³⁾.

1.4 EESO podpira naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor kot prvega od ključnih finančnih stebrov prehoda na nizkoogljično gospodarstvo kakor tudi mehanizem za pravični prehod⁽⁴⁾. Meni, da so te pobude prvi korak v pravo smer, in institucije EU poziva, naj vzpostavijo pregledne in participativne procese za pripravo nadaljnjih korakov ob učinkovitem vključevanju vseh ustreznih deležnikov ter v skladu z gospodarskim okrevanjem in pravičnim prehodom na ekonomijo blaginje⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/SL/COM-2019-640-F1-SL-MAIN-PART-1.PDF>

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/news-media/presentations/odziv-eu-na-izbruh-covid-19-potreba-po-doslej-najvecji-solidarnosti-med-drzavami-clanicami>

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_SL.pdf

⁽⁴⁾ *The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism Explained* (Na kratko o naložbenem načrtu za evropski zeleni dogovor in mehanizmu za pravičen prehod), Bruselj, 14. januar 2020.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/sustainable-economy-we-need-own-initiative-opinion>

1.5 EESO ob krizi brez primere, s katero se soočamo, poziva k ambicioznemu načrtu za obnovo v skladu s Pariškim sporazumom. Ključni del tega bi moral biti **proračun za podnebne ukrepe**, ki bi znašal vsaj toliko kot ugotovljena naložbena vrzel v višini približno 300 milijard EUR na leto, pri čemer bi bilo treba znatno prednost nameniti podpori decentraliziranim projektom za razogljičenje, ki bi jih sooblikovali in za katere bi bili soodgovorni državljani, MSP, energetske skupnosti ter lokalni in regionalni akterji.

1.6 EESO je prepričan, da morata biti prehod in obnova po pandemiji COVID-19 pravična in voditi v pravičnejšo in bolj trajnostno EU, saj sicer ne bosta uspela, kar bi močno ogrozilo evropski projekt kot celoto. Menimo, da je ključni element pravičnega prehoda politična, socialna in ekonomska vključenost državljanov, delavcev, skupnosti ter MSP, zlasti v manj razvitih podeželskih regijah EU, pri čemer se ne sme diskriminirati držav članic, ki trenutno niso članice euroobmočja. Pri tem je bistveno določiti sklop meril za pravičen prehod, v kar morajo biti vključeni vsi deležniki na vseh ravneh. EESO je k tej razpravi že prispeval ⁽⁶⁾.

1.7 EESO poudarja, da morata pravični prehod in obnova po pandemiji COVID-19 prispevati k temu, da bodo potrošniki in skupnosti postali aktivni „proizvajalci-odjemalci“ trajnostnih proizvodov in storitev v energetske in prometnem sektorju.

1.8 EESO poziva k nujni odpravi ovir, ki preprečujejo prerazporeditev javnih in zasebnih sredstev, zlasti v primeru obstoječih neposrednih in posrednih subvencij za sektor fosilnih goriv ter fiskalnih in davčnih ovir.

1.9 EESO se zavzema, da se Evropski komisiji podeli jasen mandat za pripravo nove strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam, ter poziva, naj se enaka pozornost nameni financiranju blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje. Meni, da bi se morala čim prej začeti vključujoča politična razprava o razvoju inovativnih finančnih mehanizmov za ukrepe prilagajanja in o vzpostavitvi posebnih **skladov za pravično prilagajanje**.

1.10 EESO poziva k znatnemu povečanju razpoložljivih sredstev, začetku izvajanja ciljnega mladinskega programa **evropska solidarnostna enota za podnebne ukrepe** ter zagotovitvi sredstev za sodelovanje med lokalnimi oblastmi in organizirano civilno družbo pri razvoju nizkoogljičnih energetskih in prometnih projektov, ki temeljijo na skupnosti in za katere je odgovorna skupnost.

1.11 EESO meni, da bi moral evropski zeleni dogovor prispevati k varnosti in mednarodni konkurenčnosti EU, zlasti MSP, ki se soočajo z vse večjo konkurenco gospodarstev v vzponu, ter podpira predloge za mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah.

2. Uvod in splošne ugotovitve

2.1 EESO pripravlja to mnenje na zaprosilo hrvaškega predsedstva Sveta EU, in ga veseli, da namerava predsedstvo na ravni EU spodbuditi razpravo o izboljšanju mehanizmov financiranja za izpolnjevanje vse večjih potreb v zvezi s prehodom na nizkoogljično gospodarstvo in olajšanje prilagajanja na podnebne spremembe. V sklepnem delu priprave tega mnenja je Svet in EU pretresla pandemija COVID-19, zato skušamo vanj vključiti nekaj začetnih odzivov na to novo realnost.

2.2 Soočamo se z vse večjo človeško katastrofo, izgubo življenj, močno razširjeno boleznijo, socialnimi stiskami in izgubami zaposlitev v obsegu, kakršnega še ni bilo. Ob nepravilnem ukrepanju tvegamo, da bodo posledice tako hude, kot so bile posledice velike depresije leta 1929. Ob pravilnem ukrepanju pa se lahko EU skozi to prebije skupaj, reši življenja in družbeno blaginjo, preoblikuje svoje socialno-ekonomske modele tako, da bodo osredotočeni na ljudi in naravo, ter spodbuja svetovno partnerstvo za trajnostni razvoj.

⁽⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/leaving-no-one-behind-when-implementing-2030-sustainable-development-agenda-own-initiative-opinion>

2.3 EESO toplo pozdravlja in močno podpira nedavne sklepe Evropskega sveta in napovedani evropski zeleni dogovor ⁽⁷⁾, katerih skupni cilj je preiti na nizkoogljično gospodarstvo in „do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost“. Prav tako podpira naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor kot prvega od ključnih finančnih stebrov, pa tudi mehanizem za pravični prehod, ki je namenjen podpori delavcem in državljanom v regijah, ki jih bo prehod najbolj prizadel ⁽⁸⁾.

2.4 Na voljo so neizpodbitni dokazi, da se soočamo s podnebno krizo, eksistencialno izgubo biotske raznovrstnosti, družbeno nesprejemljivim tveganjem za zdravje zaradi kemičnega onesaženja in onesaženosti zraka ter nedoumljivim obsegom onesaženosti naših oceanov s plastiko. Znanstvene raziskave ⁽⁹⁾ kažejo, da je pojav novih človeških boleznih tesno povezan s tistimi dejavniki okoljske krize, ki bi jih bilo treba obravnavati s prednostnimi okoljskimi ukrepi v okviru evropskega zelenega dogovora.

2.5 Poleg eksistencialnih okoljskih kriz se soočamo tudi z visokimi in naraščajočimi stopnjami neenakosti, demografskimi krizami, političnim radikalizmom ter upadanjem zaupanja v vlade, upravljanje in oblikovanje politik. Kriza zaradi COVID-19 je razkrila številne pomanjkljivosti v naših gospodarskih sistemih in sistemih upravljanja, vključno z omejitvami tržnega gospodarstva, ter poudarila pomen učinkovitih državnih institucij in močnih javnih zdravstvenih sistemov. Poleg tega je ljudem dala priložnost za razmislek o tem, kaj jim je res pomembno. Nujno je treba pregledati vpliv ravni proizvodnje in porabe ter se poglobiti v poštene plače za nujno delo (npr. javne storitve, kot je zdravstvo), davčne in plačne politike ter nove instrumente, kot je univerzalni temeljni dohodek, v skladu s pozivi iz prejšnjih mnenj EESO ⁽¹⁰⁾.

2.6 Poslovna skupnost EU prehod na nizkoogljično gospodarstvo in okrevanje po pandemiji COVID-19 vse bolj dojema kot razvojno priložnost in možnost za ponovno odpiranje produktivnih delovnih mest v Evropi. V svojem nedavnem dopisu ministrom in ministricam EU za okolje in podnebje ⁽¹¹⁾ je sedem vodilnih evropskih energetskih podjetij pozvalo EU, naj poveča cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za leto 2030 na vsaj 55 % glede na ravni iz leta 1990, da bi se uskladila s stroškovno učinkovitim scenarijem do leta 2050. Komisija za energetske prehode poziva vlade sveta, naj „gospodarno uporabljajo ekonomske spodbude in vlagajo v gospodarstvo prihodnosti“ ⁽¹²⁾.

3. Okrepitev podnebnih ambicij, novi finančni viri za pravični prehod, obnovo in prehod na nizkoogljično gospodarstvo ter izvajanje ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030

3.1 Da bi zagotovili ustrezno mobilizacijo novih finančnih sredstev za nujne podnebne ukrepe in izboljšali uporabo sedanjih sredstev, je nujno potreben ambiciozen politični program z okrepljenimi cilji za leti 2030 in 2050. EESO zato podpira poziv, naj se Evropska unija zaveže doseganju ogljične nevtralnosti do leta 2050 in naj v skladu s tem prilagodi svoj cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za leto 2030 na vsaj 55 % glede na ravni iz leta 1990.

3.2 EESO je prepričan, da morata biti prehod in obnova po pandemiji COVID-19 pravična in voditi v pravičnejšo EU, sicer ne bosta uspela, kar bi močno ogrozilo evropski projekt kot celoto. Menimo, da je ključni element pravičnega prehoda politična, socialna in ekonomska vključenost državljanov, delavcev, skupnosti ter MSP, zlasti v manj razvitih podeželskih regijah EU, pri čemer se ne sme diskriminirati držav članic, ki trenutno niso članice euroobmočja. Za doseganje te vključenosti je bistvenega pomena pravična porazdelitev finančnih virov iz prihodnjega proračuna za podnebne ukrepe. Zato moramo proaktivno preprečevati trende, pri katerih večino virov prejmejo močni deležniki z viri in zmogljivostmi za razvoj projektov, ki so zanimivi za vlagatelje.

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/SL/COM-2019-640-F1-SL-MAIN-PART-1.PDF>

⁽⁸⁾ *The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism Explained* (Na kratko o naložbenem načrtu za evropski zeleni dogovor in mehanizmu za pravičen prehod), Bruselj, 14. januar 2020.

⁽⁹⁾ <https://www.nature.com/articles/s41893-019-0293-3#ref-CR101>

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-framework-directive-minimum-income-own-initiative-opinion>

⁽¹¹⁾ <https://www.statkraft.com/media/news/2019/energy-companies-call-for-more-ambitious-EU-2030-climate-target/>

⁽¹²⁾ <http://www.energy-transitions.org/sites/default/files/COVID-Recovery-CoverLetter.pdf>

3.3 EESO poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi dejavno sodelovanje vseh deležnikov – lokalnih skupnosti, civilne družbe, socialnih partnerjev, gospodarstva, raziskovalnih inštitutov itd. – pri prihodnjem razvoju in izvajanju evropskega zelenega dogovora ter načrtu gospodarskega okrevanja in obnove po pandemiji COVID-19.

3.4 Po prvih korakih, ko sta bila predstavljena evropski zeleni dogovor in naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor, ter zaradi krize brez primere, s katero se soočamo, EESO pozdravlja dovolj velik sklad za oživitve gospodarstva in poziva k ambicioznemu načrtu za obnovo, ki bo v skladu s Pariškim sporazumom. Ključni del tega bi moral biti **proračun za podnebne ukrepe**, ki bi znašal vsaj toliko kot ugotovljena naložbena vrzel v višini približno 300 milijard EUR na leto, pri čemer bi bilo treba znatno prednost nameniti podpori decentraliziranim projektom za razogljčenje, za katere bi skupaj prevzemali odgovornost državljani, MSP, energetske skupnosti ter lokalni in regionalni akterji. EESO je predstavil predloge za mobilizacijo potrebnih virov že v mnenju Evropski finančno-podnebni pakt ⁽¹³⁾, v tem mnenju pa bo dodal še nekaj priporočil.

3.5 Hkrati s tem in za razvoj optimalne kombinacije mehanizmov za mobilizacijo prihodnjih finančnih sredstev za podnebne ukrepe EESO meni, da je potrebna zanesljiva in pregledna ocena finančnih virov, potrebnih za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030. Poleg tega bi bilo treba poskrbeti za vključujočo razpravo o trajnosti in pravičnem prehodu v okviru demografskih, tehnoloških in fiskalnih/javnih politik, h kateri bo pomembno prispevalo prihodnje poročilo Evropske agencije za okolje ⁽¹⁴⁾.

3.6 EESO se je že zavzel za **evropski finančno-podnebni pakt**, ki bi „kapital, ki bi lahko povzročil nov pok finančnega balona, znova usmeril v boj proti podnebnim spremembam in v realno gospodarstvo. Uporabiti pa ga je treba tudi za nova financiranja, zlasti za mala in srednje velika podjetja.“ V ta namen je predlagal različne vire financiranja:

- preusmeritev financiranja k trajnostnim naložbam (okolju prijazno dodeljevanje sredstev) in spodbujanje posojil Evropske investicijske banke z „zeleno oznako“,
- uporaba ukrepov kvantitativnega rahljanja Evropske centralne banke kot vira financiranja,
- opredelitev meril za trajnostne naložbe.

Na primer pakt za financiranje podnebnih sprememb je priložnost za sočasen odziv na podnebno krizo, pomanjkanje kakovostnih delovnih mest in pomisleke o evropskem projektu. Vključuje dve orodji: evropsko banko za podnebje in biotsko raznovrstnost ter evropski sklad za podnebje in biotsko raznovrstnost. Skupaj bi lahko postala evropska banka za podnebje.

3.7 EESO pozdravlja in podpira napoved EIB, da namerava v obdobju med letoma 2021 in 2030 podpreti naložbe v višini 1 bilijona EUR v podnebne ukrepe in okoljsko trajnost. Vendar ima lahko EIB v skladu s svojimi veljavnimi pravili večji letni portfelj posojil. Če bi EU ali ECB zagotovila več proračunskih jamstev za EIB, bi se letni portfelj lahko še povečal.

3.8 EESO poziva države članice in institucije EU, naj spremenijo pravila Pakta za stabilnost in rast, da bo zlato pravilo omogočalo večji obseg naložb za podnebne ukrepe na nacionalni ravni, ki bi bile kot del proračuna EU za podnebne ukrepe izključene iz izračuna proračunskega primanjkljaja, pri čemer je treba poskrbeti za ustrezne zaščitne ukrepe pred zlorabo ⁽¹⁵⁾. Prve možnosti so bile že omenjene v letnem poročilu Evropskega fiskalnega odbora za leto 2019 ⁽¹⁶⁾, zdaj pa bi jih bilo treba izpopolniti in začeti izvajati. EESO poziva države članice EU, naj med mirovanjem Pakta za stabilnost in rast zaradi krize COVID-19 v največji možni meri uporabijo razpoložljiva proračunska sredstva za povečanje naložb v podnebne ukrepe.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>

⁽¹⁴⁾ Poročilo Evropske agencije *The sustainability transition in Europe in an age of demographic and technological change*.

⁽¹⁵⁾ <https://www.bruegel.org/2019/12/the-european-green-deal-needs-a-reformed-fiscal-framework/>

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-efb-annual-report_en.pdf

3.9 EESO poziva ECB, naj prevzame pomembno vlogo pri neposrednem in posrednem financiranju podnebnih ukrepov. ECB lahko, poleg učinka svojega programa nakupa vrednostnih papirjev in izrednega programa nakupa vrednostnih papirjev ob pandemiji, s sprejetjem ustreznih pravil, izvajanjem svojih regulativnih pooblastil ter usklajevanjem s centralnimi bankami zunaj euroobmočja v okviru Evropskega sistema centralnih bank spodbudi centralne banke, da sledijo njenemu zgledu in tako pozitivno vplivajo na financiranje podnebnih ukrepov. Kapitalski količniki bi se lahko uporabljali tudi bolj proaktivno, tako da bi se uporabljali ugodni režimi za posojila in naložbe, ki se v taksonomiji EU štejejo za zelene. ECB bi „morala imeti možnost, da z nadaljnjimi nekonvencionalnimi ukrepi monetarne politike zagotovi [...] likvidnost“⁽¹⁷⁾, ta zagotovitev vsakršnega potrebnega zneska likvidnosti pa bi morala pozitivno vplivati na podnebne ukrepe.

3.10 Eden od načinov za okrepitev financiranja podnebnih ukrepov so zelene obveznice, ki jih izdajata javni in zasebni sektor, na podlagi trdnega regulativnega okvira in taksonomije EU za trajnostne naložbe. V ta namen so nujno potrebne podporne sheme. EIB bi lahko imela še večjo, dvojno vlogo: z odobravanjem posojil za projekte, ki prispevajo k podnebnim ukrepom, z ustreznim prevzemom obveznosti in s povečanjem izdaje zelenih obveznic. Evropska centralna banka bi nato lahko te obveznice kupovala prek svojega programa nakupa vrednostnih papirjev v precej večjem obsegu kot doslej.

3.11 Glede na to, da bodo nazadnje veliko večino naložb opravili državljani in zasebni sektor, EESO poudarja pomen okoljskih fiskalnih ukrepov in vseh vidikov oblikovanja cen ogljika kot ključnih orodij za zagotavljanje donosnosti trajnostnih naložb. Poleg tega poudarja, da kombinacija oblikovanja cen ogljika in zelenih obveznic izboljšuje okoljsko učinkovitost, akumulacijo kapitala in vzdržnost dolga ter zagotavlja večjo medgeneracijsko pravičnost⁽¹⁸⁾.

3.12 Drug potencialni vir financiranja bi lahko bila listinjenja, ki bi bila zavarovana na podlagi portfelja, sestavljenega iz kreditnih terjatev, tj. košarice finančnega premoženja za zavarovanje terjatev, ki bi lahko vključeval zelena in morebitna javna sredstva. Listinjenje bo zeleno, če bodo prihodki namenjeni financiranju zelenih projektov.

3.13 Po mnenju EESO je eden od glavnih izzivov v zvezi z uresničevanjem naložbenega načrta za evropski zeleni dogovor priprava nabora naložbenih projektov, s katerimi se bodo izpolnjevali strateški cilji EU. Razpoložljivost takih naložbenih projektov še ne ustreza povpraševanju. Tehnična pomoč in svetovalna podpora na vseh ravneh javne uprave bosta pomagali opredeliti in pripraviti trajnostne projekte ter nosilcem projektov omogočali krepitev zmogljivosti. Klasifikacijski sistem na ravni EU za trajnostne naložbe (taksonomija)⁽¹⁹⁾ bi bilo treba uporabiti kot podlago za opredelitev in razvoj takih projektov.

3.14 S financiranjem pravičnega prehoda na nizkoogljično gospodarstvo je treba zagotoviti, da se razvojna možnost novih tehnologij in novih podjetij dejavno podpira na način, ki potrošnikom in skupnostim, zlasti tistim, ki so trenutno izključeni iz ustreznih proizvodnih procesov, omogoča največje možno lastništvo novih proizvodnih zmogljivosti ter njihovo preobrazbo v dejavne proizvajalce-odjemalce trajnostnih proizvodov in storitev v energetskem in prometnem sektorju.

3.15 Ker je uporaba obnovljivih virov energije dejansko „privatizacija“ dragocenega naravnega vira, bi bilo treba pri javno financiranih projektih predvideti lastništvo lokalnih skupnosti, na primer z ustreznoudeležbo lokalnih skupnosti pri dobičku ali njihovo odgovornostjo za projekte.

3.16 EESO želi poudariti, da je treba nujno zagotoviti znatno finančno pomoč institucijam, ki bi lahko dejavno olajšale razvoj in povezovanje malih, decentraliziranih posameznih projektov državljanov, skupnosti ali MSP v večje projekte, ki so zanimivejši za vlagatelje. Ker civilna družba, kot je vidno, pripravlja številne tovrstne pobude, želi EESO prispevati k razvoju institucionalnega okvira ter smernic za podporo EU in dejavno sodelovanje pri teh pobudah.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/news-media/presentations/odziv-eu-na-izbruh-covid-19-potreba-po-doslej-najvecji-solidarnosti-med-drzavami-clanicami>

⁽¹⁸⁾ <http://documents.worldbank.org/curated/en/808771566321852359/pdf/Financing-Low-Carbon-Transitions-through-Carbon-Pricing-and-Green-Bonds.pdf>

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-teg-taxonomy_sl

4. Obstoječi finančni mehanizmi, ovire za javne in zasebne naložbe ter državno pomoč

4.1 V skladu s Pariškim sporazumom je treba finančne tokove uskladiti s potrebnim zmanjšanjem emisij in razvojem odpornosti proti podnebnim spremembam. Ob upoštevanju navedenega in ciljev evropskega zelenega dogovora EESO poziva, naj bodo vsi obstoječi finančni mehanizmi EU v skladu s Pariškim sporazumom ali podnebnimi ukrepi ter v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora in Agendo 2030.

4.2 EESO je glede na obstoječe finančne mehanizme že sprejel ⁽²⁰⁾ naslednja priporočila:

- delež sredstev iz Evropskega sklada za strateške naložbe, ki je namenjen boju proti podnebnim spremembam, bi bilo treba povečati na 40 %,
- EU mora pokazati raven ambicij, ki bo lahko kos izzivom boja proti podnebnim spremembam,
- temu cilju je treba nameniti okoli 40 % njenega celotnega proračuna (večletni finančni okvir 2021-2027) ter povečati deleža sredstev iz Kohezijskega sklada nad sedanjih 20 %.

4.3 Zaradi številnih velikih ovir ni mogoče zagotoviti ustrezne ravni javnega in zasebnega financiranja podnebnih ukrepov na ravni EU in držav članic, posledica pa je precej majhen in nezadosten obseg financiranja ukrepov za blažitev in prilagajanje ⁽²¹⁾. Izpostaviti velja tri od njih.

4.4 Prvič, fosilna goriva so še vedno v veliki meri neposredno in posredno subvencionirana; po nedavnih ocenah MDS ⁽²²⁾ so te subvencije leta 2015 v EU znašale 289 milijard USD. Posredne subvencije obstajajo na nacionalni ravni in ravni EU ter povzročajo ogromne okoljske, družbene in gospodarske (oportunitetne) stroške, ki izničujejo napredek, dosežen s podnebnimi ukrepi. Poleg tega te subvencije znižujejo cene ogljika, zato EESO meni, da jih je treba nujno odpraviti, nacionalni in podnebni načrti držav članic pa morajo vsebovati jasen časovni okvir za to.

4.5 Drugič, financiranje podnebnih ukrepov je še vedno omejeno, saj so fiskalne politike držav članic EU običajno omejene s Paktom za stabilnost in rast, pravila o državni pomoči pa državam onemogočajo, da bi imele pomembnejšo vlogo pri politikah preobrazbe. Sedanja uporaba splošne odstopne klavzule za prejšnji ⁽²³⁾ in začasni okvir za pravila o državni pomoči ⁽²⁴⁾ je izjema, za katero Odbor upa, da se bo v največji možni meri uporabljala za financiranje podnebnih ukrepov.

4.6 Tretjič, obstajajo ovire za financiranje zasebnega sektorja, zlasti za mala in srednja podjetja, ter za naložbe v raziskave in inovacije. EESO meni, da bi bilo treba vzporedno z evropskim zelenim dogovorom dokončati bančno unijo in unijo kapitalskih trgov, pri čemer se bi bilo treba posebej osredotočiti na univerzalen in preprost dostop MSP do bolj raznolikih in obsežnih možnosti financiranja za prehod na podnebno nevtralne tehnologije.

4.7 Poleg tega je sodelovanje pri upravljanju ključnih programov EU pogosto omejeno in tako ne more prinesiti vseh koristi resnične vključenosti deležnikov – demokratične participacije in nadzora ter porabe javnih sredstev za družbeno najbolj zaželen namen. Zato je treba v večjem obsegu vključevati deležnike iz vlad, pa tudi organizacije civilne družbe, socialne partnerje, univerze in podjetja.

⁽²⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>

⁽²¹⁾ Mnenje EESO *Lažji dostop nedržavnih akterjev do podnebnega financiranja* (UL C 110, 22.3.2019, str. 14).

⁽²²⁾ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509>

⁽²³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_20_496

4.8 Cene na trgu ogljika v EU strmo padajo zaradi zaustavitve gospodarstva, ki jo je povzročila kriza zaradi COVID-19, kar poudarja potrebo po krepitvi sistema, da bi bil bolj odporen za podobne pretrese. Tik pred krizo je bila cena v sistemu EU za trgovanje z emisijami 25 EUR na tona, kar je pripomoglo k postopnemu opuščanju premoga. Zaradi sedanjega padca cen se je donosnost termoelektrarn na lignit žal že izboljšala. Znižanje cen pomeni tudi zmanjšanje prihodkov držav članic od dražb pravic do emisije. Nižja cena ogljika pomeni manjšo izpostavljenost signalu cene ogljika, ki spodbuja zmanjšanje emisij. To je zlasti pomembno za velike industrijske sektorje, ki onesnažujejo okolje (jeklo, kemikalije, cement) in za letalski sektor. **Rezerva za stabilnost trga za EU ETS** od začetka leta 2019 absorbira presežne pravice na trgu, kar je glavni razlog za ceno 25 EUR. Presežke bo še naprej pobirala in ta dovoljenja pozneje preklicala. Rezerva za stabilnost trga je bila sicer zasnovana za obravnavanje pretekle prevelike ponudbe, ki se je nakopičila z leti, ni pa primerna za obravnavanje tekočih ali prihodnjih presežkov. Rezervo za stabilnost trga bo treba okrepiti⁽²⁵⁾ v okviru izvajanja zakonodaje EU na področju podnebnih sprememb in prihodnjega pregleda pravil EU o trgu ogljika.

4.9 EESO podpira predlog Evropske komisije, naj novi proračun EU za obdobje 2021–2027 državam z visokimi stroški kapitala v Evropi ponudi možnost razvoja projektov za obnovljive vire energije s finančno podporo iz mehanizma proračunskega jamstva EU. Z zmanjšanjem stroškov kapitala bi se izravnani stroški električne energije za kopenske vetrne elektrarne v Grčiji⁽²⁶⁾ zmanjšali za 20 % v primerjavi s scenarijem brez ukrepov za zmanjšanje tveganja (s 5,7 centa/kWh na 4,6 centa/kWh).

4.10 EESO meni, da bi bolj razumljiva in pregledna **pravila o državni pomoči** tako državnim kot nedržavnim akterjem zagotovila jasnost glede tega, katere politike in sektorje bi bilo treba financirati ter kako. Poleg tega poziva k strožjemu presojanju nacionalnih shem državne pomoči, ko gre za ravnovesje med financiranjem onesnaževalcev in podporo prehodu na nizkoogljico gospodarstvo.

4.11 EESO opozarja, da je treba revidirani različici uredbe o splošnih skupinskih izjemah in smernic o državni pomoči za varstvo okolja in energijo⁽²⁷⁾ oblikovati jasno, da bi izkoristili njihov potencial za oblikovanje energetskega prehoda. Pri tem bi bilo treba navesti primere projektov ali akterjev (npr. skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov), ki bi jih države članice lahko podprle. Poleg tega bi bilo treba organizacijam civilne družbe, ki delujejo na področju varstva okolja, priznati status „zainteresirane stranke“ v skladu s členom 1(h) postopkovne uredbe⁽²⁸⁾,⁽²⁹⁾.

5. Izzivi v zvezi s financiranjem prilagajanja podnebnim spremembam

5.1 Pariški sporazum o podnebnih spremembah poziva k ukrepanju v zvezi z vzroki podnebnih sprememb in njihovimi posledicami. Vzroke podnebnih sprememb je treba odpravljati z občutnim zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov (tj. blaženjem), njihove posledice pa z dajanjem enakega poudarka naložbam v odpornost na podnebne spremembe (tj. prilagajanju).

5.2 Iz nedavne študije je razvidno, da razmerja med stroški in koristmi programov prilagajanja, kot so sistemi zgodnjega opozarjanja, vzpostavljanje infrastrukture, odporne na podnebne spremembe, izboljšanje kmetijstva na sušnih območjih ali gospodarjenje z vodnimi viri, segajo od 5:1 do 10:1⁽³⁰⁾. Ista študija kaže, da bi se lahko s prilagajanjem ustvarila trojna dodatna korist, ki zajema preprečene izgube zaradi podnebnih sprememb, gospodarske koristi naložbenih programov ter socialne in okoljske koristi.

⁽²⁵⁾ <https://carbonmarketwatch.org/publications/avoiding-a-carbon-crash-how-to-phase-out-coal-and-strengthen-the-eu-ets/>

⁽²⁶⁾ https://www.agora-energiawende.de/fileadmin2/Projekte/2019/De-risking_SEE/161_Unlocking_SEE_EN_WEB.pdf

⁽²⁷⁾ Glej tudi prispevek organizacije ClientEarth k javnemu posvetovanju o preverjanju ustreznosti smernic o državni pomoči za varstvo okolja in energijo, julij 2019: <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/clientearths-response-to-the-targeted-consultation-for-the-evaluation-of-the-guidelines-on-state-aid-for-environmental-protection-and-energy-2014-2020/>.

⁽²⁸⁾ Uredba Sveta (ES) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL L 248, 24.9.2015, str. 9).

⁽²⁹⁾ Glej mnenji EESO *Konstruktivnejša vloga civilne družbe pri izvajanju okoljske zakonodaje* (UL C 47, 11.2.2020, str. 50), točka 2.1.13, ter *Ukrepi EU za izboljšanje okoljske skladnosti in upravljanja* (UL C 283, 10.8.2018, str. 83), točki 3.5.8. in 3.5.9.

⁽³⁰⁾ Svetovna komisija za prilaganje, Svetovni inštitut za vire, september 2019.

5.3 EESO se zavzema za jasno naročilo, da se pripravi nova strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam, in poudarja, da je nujno treba razviti strokoven in verodostojen postopek odločanja na ravni EU in držav članic, da bi se „enak poudarek“ v zvezi s financiranjem blaženja in prilagajanja prenesel v optimalno porazdelitev razpoložljivih in prihodnjih sredstev med ti prednostni nalogi. Enako pomembno je, da se začne razprava o možnostih inovativne mobilizacije finančnih sredstev za prilagajanje.

5.4 EESO meni, da bi lahko ukrepi prilagajanja pomembno prispevali k zagotavljanju, da prehod in obnova po pandemiji COVID-19 potekata pravičneje. Skupnostim in regijam, ki jih neugodni vplivi podnebnih sprememb prizadenejo bolj od povprečja, bi bilo treba pomagati pri odzivanju na te vplive in zaznana tveganja. To velja zlasti za skupnosti in regije, katerih sedanje in pretekle emisije toplogrednih plinov so pod povprečjem.

5.5 Da bi zagotovili pravičen dostop do finančnih sredstev za ukrepe prilagajanja, EESO poziva, naj se zagotovi tehnična in organizacijska pomoč za prizadete regije ter vzpostavijo posebni **skladi za pravično prilagajanje**, po možnosti na ravni EU in držav članic ter na regionalni ravni.

5.6 Medtem ko so cilji blažitve podnebnih sprememb jasni (npr. omejitev segrevanja zemeljskega ozračja pod 1,5 °C ali zmanjšanje emisij v določenem obsegu glede na izhodiščno leto), pa je cilje prilagajanja nanje težko določiti. Vendar so potrebni za doseganje učinkovitega procesa prilagajanja. EESO podpira uvedbo indeksov ranljivosti, ki bodo služili kot izhodišče za pripravo strategije prilagajanja in določitev ciljev prilagajanja. Indekse ranljivosti bi bilo treba razviti v treh razsežnostih: geografska ali regionalna ranljivost; ranljivost sektorja ali gospodarstva; socialna ranljivost.

6. Nova finančna sredstva za podnebne ukrepe nedržavnih akterjev

6.1 Organizacije civilne družbe ter nacionalne, regionalne in lokalne oblasti ne potrebujejo le dostopa do finančnih instrumentov, temveč morajo tudi dejavno sodelovati pri zasnovi in izvajanju projektov, pobud in dejavnosti, ki prispevajo k zmanjšanju emisij ter krepijo odpornost skupnosti na podnebne spremembe ⁽³¹⁾.

6.2 EESO podpira program evropske solidarnostne enote, ki „združuje mlade pri prizadevanjih za bolj vključujočo družbo, pri pomoči najbolj ranljivim osebam in reševanju družbenih izzivov“ ⁽³²⁾. EESO glede na podnebno krizo in jasno motiviranost mladih iz vse EU predlaga, naj se znatno povečajo razpoložljiva sredstva in začne izvajati ciljni podprogram **evropska solidarnostna enota za podnebne ukrepe**, ki bi vsem zainteresiranim mladim in organizacijam gostiteljicam omogočal, da prispevajo k pobudam skupnosti po vsej EU na področju nujnih podnebnih ukrepov.

6.3 EESO poziva k znatnemu povečanju razpoložljivega financiranja EU in držav članic, zlasti za sodelovanje med lokalnimi oblastmi in organizirano civilno družbo pri razvoju nizkoogljičnih energetske in prometnih projektov, ki temeljijo na skupnosti in za katere je odgovorna skupnost. EESO ugotavlja, da je lahko financiranje podnebnih ukrepov v obdobju okrevanja po COVID-19 še bolj zahtevno, saj se bo razpoložljivost javnih in zasebnih virov verjetno zmanjšala, medtem ko se bodo potrebe po financiranju še naprej povečevale.

6.4 EESO na splošno meni, da mora EU začeti vlagati v odpornost našega socialno-ekonomskega sistema na krize, in sicer s postavljanjem temeljev za zeleno, krožno gospodarstvo, ki temelji na naravnih rešitvah in je usmerjeno v dobro počutje ljudi. Prišel je čas za začetek sistemskih gospodarskih sprememb, dobro pa je, da imamo načrt, ki je kombinacija Agende 2030 ZN (17 ciljev trajnostnega razvoja) in evropskega zelenega dogovora.

⁽³¹⁾ Mnenje EESO *Lažji dostop nedržavnih akterjev do podnebnega financiranja* (UL C 110, 22.3.2019, str. 14), in študija *Toolbox for multi-stakeholder climate partnerships. A policy framework to stimulate bottom-up climate actions* (Zbirka orodij za večstranska partnerstva na področju podnebja – politični okvir za spodbujanje podnebnih ukrepov od spodaj navzgor).

⁽³²⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_sl

7. Svetovni in geopolitični vidik

7.1 Kriza COVID-19 nas opozarja na nepogrešljivo vlogo električne energije v našem življenju in poudarja ključen pomen elektroenergetske infrastrukture ter strokovnega znanja in izkušenj. Kriza omogoča uvid v to, kako bi se ta vloga v prihodnosti lahko širila in razvijala. Kako lahko čisti energetske prehode pomagajo zagnati gospodarstva? Oblikujejo lahko ambiciozen načrt za ustvarjanje delovnih mest in doseganje ciljev glede podnebnih sprememb: posodobitev energetskega sistema lahko na primer prispeva k ustvarjanju delovnih mest in gospodarski rasti, hkrati pa varuje podnebje. Vlade neposredno ali posredno spodbujajo več kot 70 % svetovnih naložb v energijo. V času krize so njihovi ukrepi pomembni bolj kot kdaj koli prej. Oblikovanje politik lahko dejavno usmerja naložbe, povezane z energijo, na bolj trajnostno pot. Programe spodbud v energetskih panogah bi bilo treba prednostno razvrstiti, da bi podprli obstoječo delovno silo, ustvarili nova delovna mesta in zmanjšali emisije.

7.2 Svetovni naftni trgi so se znašli v položaju brez primere; bo prišlo do hitenja ali do zamude na področju obnovljivih virov? Na splošno nizke (negativne) cene nafte zmanjšujejo konkurenčnost zelene energije, vendar pa za izvoznike nafte znižana cena pomeni močnejšo ekonomsko spodbudo za naložbe v obnovljive vire energije. Vlagatelji bi si lahko takšen razvoj tolmačili kot signal, da bodo marže pri nafti nizke, kar bi jih spodbudilo, da več kapitala vložijo v obnovljive vire.

7.3 EESO meni, da bi moral evropski zeleni dogovor obvarovati mednarodno konkurenčnost EU, zlasti MSP, ki se soočajo z vse večjo konkurenco iz gospodarstev v vzponu, pred tveganji, povezanimi s politikami za doseganje prehoda na podnebno nevtralnost, ki pa lahko negativno vplivajo na mednarodno konkurenčnost.

7.4 Jasno je, da bo izvajanje evropskega zelenega dogovora ogrozilo interese uvoznikov fosilnih goriv v EU, tako podjetij kot tudi držav. EESO meni, da mora EU nujno razviti odpornost na morebitna interesna pogojena prizadevanja tretjih držav, da se upočasnijo izvajanje evropskega zelenega dogovora, ter razviti močnejše mehanizme za prepoznavanje tovrstnih sedanjih poskusov in odzivanje nanje.

7.5 EESO poziva k vključevanju Pariškega sporazuma kot ene od temeljnih določb v vse prihodnje trgovinske sporazume EU in k dejavni podnebni diplomaciji EU v sodelovanju z državami članicami, katere cilji so boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam na svetovni ravni ter prilagajanje nanje. EU bi morala obravnavati vprašanja v zvezi s povečanjem stroškov zavarovanja zaradi vse večjih fizičnih tveganj podnebnih sprememb, uporabo člena 6 Pariškega sporazuma in doseganjem svetovne cene ogljika s povezovanjem trgov ogljika na svetovni ravni.

7.6 EESO podpira predloge za mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah in poziva k sprejetju ukrepov za odpravo ovir za energijsko učinkovite in nizke emisije toplogrednih plinov ter spodbujanje naložb v obnovljive vire energije v trgovinskih sporazumih.

V Bruslju, 11. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

552. PLENARNO ZASEDANJE EESO (+ VIDEOKONFERENCA – INTERACTIO), 10. 6. 2020–11. 6. 2020

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Letni program dela Unije za evropsko standardizacijo za leto 2020

(COM(2019) 486 final)

(2020/C 311/05)

Poročevalec: **Gerardo LARGHI**

Soporočevalka: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Zaprosilo	Evropska komisija, 19. 12. 2019
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	2. 3. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	206/0/7

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor se strinja s Komisijo, da je standardizacija ključni del strategije za enotni trg in da jo je treba stalno posodablјati.

1.2 EESO meni, da je treba nujno posodobiti evropski sistem za standardizacijo, da bi z inovativnim procesom sodelovanja obvladovali svetovne izzive ter v hitro spreminjajočem se tehnološkem okolju pravočasno razvijali standarde.

1.3 EESO meni, da mora biti novi modularni pristop, ki temelji na prečnih potrebah (kot so varstvo okolja, zeleni dogovor in krožno gospodarstvo), medsektorski.

1.4 EESO ugotavlja, da so v letnem delovnem programu za leto 2020 ne le razvite in upoštevane predhodno opredeljene prednostne naloge, temveč so v njem opredeljeni tudi novi cilji.

1.5 Po mnenju EESO se mora standardizacijski proces začeti s fazo raziskav in razvoja, in sicer ob podpori industrije, predstavnikov MSP in socialnega gospodarstva, potrošnikov, socialnih partnerjev, okoljevarstvenikov in zainteresiranih akterjev civilne družbe.

1.6 EESO meni, da je treba oblikovati večletni finančni okvir za izvajanje načrtovanih ukrepov ter finančno in organizacijsko podpreti vključujoče sodelovanje šibkejših in slabše opremljenih organizacij in predstavniških organov.

1.7 Odbor se strinja, da je umetna inteligenca pomembna za enotni trg, in meni, da bi bilo treba veljavne predpise o varnosti posodobiti. Natančneje, standardizacija na področju tehnološke varnosti bi morala vključevati etične smernice za zaupanja vredno umetno inteligenco iz leta 2019, ki podpirajo umetno inteligenco, osredotočeno na človeka.

1.8 Odbor poziva, naj minimalna okoljska merila pri javnih naročilih postanejo obvezna in naj se uporaba sekundarnih surovin vključi med merila, ki jih je treba spodbujati.

1.9 EESO pozdravlja možnost nove zahteve za standardizacijo, ki bi se nanašala na internet stvari, in pravil o kibernetiki varnosti, s čimer bi zaščitili varnost, zasebnost in povezljivost.

1.10 Odbor glede „evropske oblike izmenjave elektronskih zdravstvenih zapisov“ upa, da bo z razvojem najnovejših standardov zagotovljena varnost omrežja in informacijskih sistemov.

1.11 EESO ugotavlja, da je treba zaradi morebitnih okvar sistema samovozečih vozil, varnosti podatkov, kibernetičnih napadov, obveščanja in etičnih vprašanj oblikovati posebne standarde.

1.12 Odbor pozdravlja zahtevo Komisije po razvoju ali reviziji harmoniziranih standardov na ključnih področjih, kot so varstvo okolja, socialna vključenost in enotni trg blaga. Podpira predlog za razvoj standardov za recikliranje in ponovno uporabo plastičnega ribolovnega orodja, varnost pirotehničnih izdelkov, mejne vrednosti migracije omejenih kemikalij, ki se uporabljajo v izdelkih za potrošnike, energijsko učinkovitost elektromotorjev in gospodinjskih aparatov, gnojila in gradbeništvo. Zlasti pomembna je odločitev o vlaganju sredstev v usklajevanje tehnologij na področju proizvodnje jekla.

1.13 Odbor se zavzema za vključujoč pristop k standardizaciji, ki bi obsegal cilje s področja zaposljivosti, socialnih pravic ter varstva biotske raznovrstnosti in okolja. EESO meni, da bi s tem lažje prešli od skladnosti k združljivosti, kar bi spodbudilo konkurenčnost evropskega sistema.

1.14 EESO meni, da bi bilo treba z zakoni in standardizacijo odpraviti staro prakso načrtovanega zastaranja izdelkov.

1.15 Odbor podpira razvoj standardov, s katerimi bi za invalide in digitalno nepismene osebe izboljšali dostop do izdelkov in storitev na enotnem trgu.

1.16 Odbor podpira politični dialog z mednarodnimi organi za standardizacijo in dvostranska pogajanja z državami nečlanici EU.

1.17 Odbor pozdravlja ukrepe, ki jih je sprejela Komisija za podpiranje vključevanja zainteresiranih strani v standardizacijske dejavnosti.

1.18 Odbor poziva vse udeležene strani, naj vzpostavijo *ad hoc* forum o vključevnosti evropskega sistema za standardizacijo, ki bi bil odgovoren za organizacijo vsakoletnega javnega posvetovanja, na katerem bi ocenili napredek na tem področju.

1.19 Odbor se strinja s Komisijo, da je treba pripraviti akcijski načrt za standardizacijo v obrambnem in vesoljskem sektorju ter razviti standarde v sektorjih krožnega gospodarstva in socialne ekonomije.

1.20 EESO poziva, naj se evropski standardi oblikujejo v jeziku, ki ga končni uporabniki, kot so MSP in potrošniki, zlahka razumejo.

2. Predlogi Evropske komisije

2.1 Komisija je v skladu z Uredbo (EU) št. 1025/2012 objavila sporočilo, v katerem je določila letni delovni program EU za evropsko standardizacijo za leto 2020. V tem programu so opisani ukrepi, ki jih Komisija namerava začeti izvajati v letu 2020, da bi izboljšala upravljanje, vključevalnost in mednarodni vpliv evropskega sistema za standardizacijo.

2.2 V skladu s tem programom strateške prednostne naloge evropske standardizacije, s katerimi se podpirajo zakonodaja in politike Unije, zajemajo naslednje ukrepe:

- ukrepe v zvezi z recikliranjem in ponovno uporabo plastičnega ribolovnega orodja ⁽¹⁾,
- ukrepe v zvezi z okoljsko primerno zasnovo v podporo izvedbenim pravnim aktom ⁽²⁾, povezanim s posebnimi kategorijami proizvodov,
- ukrepe v zvezi s pirotehničnimi izdelki in najnovejšim tehnološkim razvojem v tem sektorju ⁽³⁾,
- ukrepe v zvezi z zasnovo, proizvodnjo, namestitvijo, uporabo in preverjanjem učinkovitosti radionuklidnih kalibratorjev ⁽⁴⁾,
- ukrepe v zvezi z opremo in zaščitnimi sistemi, namenjenimi za uporabo v potencialno eksplozivnih atmosferah, da bi se upoštevale tehnološke posodobitve ⁽⁵⁾,
- ukrepe v zvezi z gnojili ⁽⁶⁾,
- ukrepe v zvezi z opredelitvijo mejnih vrednosti migracije omejenih snovi (policikličnih aromatskih ogljikovodikov) v materialih iz gume in plastike, ki se uporabljajo v izdelkih za potrošnike ⁽⁷⁾,
- ukrepe v zvezi s tehničnim jezikom za gradbene proizvode ⁽⁸⁾,
- ukrepe v zvezi z akreditacijo in ugotavljanjem skladnosti ⁽⁹⁾,
- ukrepe v zvezi s skladnostjo z zahtevami glede dostopnosti za proizvode in storitve ⁽¹⁰⁾,
- ukrepe v zvezi z umetno inteligenco ⁽¹¹⁾, internetom stvari in kibernetško varnostjo ⁽¹²⁾,
- ukrepe v zvezi z izmenjavo elektronskih zdravstvenih zapisov v Evropi,
- ukrepe v zvezi z interoperabilnostjo sistemov sodelovanja, ki zajemajo vse razrede vozil,
- ukrepe v zvezi z digitalizacijo, avtomatizacijo in kibernetško varnostjo, ki so ključnega pomena za železniški sektor ⁽¹³⁾,
- ukrepe v zvezi z evropskim programom za razvoj obrambne industrije ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Glej ukrepe v zvezi z ribolovnim orodjem v Evropski strategiji za plastiko v krožnem gospodarstvu (COM(2018) 28 final) in ukrep 13 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽²⁾ Glej podrobnosti ukrepov 1 do 3 v Prilogi k obravnavanemu sporočilu.

⁽³⁾ Glej ukrep 7 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁴⁾ Glej ukrep 8 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁵⁾ Glej ukrep 6 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁶⁾ Glej ukrep 5 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁷⁾ Glej ukrep 4 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁸⁾ Glej ukrep 9 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽⁹⁾ Glej ukrep 11 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽¹⁰⁾ Glej ukrep 12 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 237 final.

⁽¹²⁾ COM(2017) 477 final.

⁽¹³⁾ Glej ukrep 10 iz Priloge k obravnavanemu sporočilu.

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) 2018/1092.

2.2.1 Poleg tega bo Komisija:

- nadaljevala sodelovanje z mednarodnimi organi za standardizacijo,
- sodelovala na področju standardov, saj jih je treba prednostno obravnavati v trgovinskih sporazumih (s Kitajsko, Singapurjem, Avstralijo, Novo Zelandijo, Indonezijo, Mercosurjem itd.), da se poveča obseg trgovine ter okrepijo konkurenčnost, zaposlovanje in rast v Evropi,
- še naprej podpirala postopek upravljanja z vsemi ustreznimi sredstvi, ki so ji na voljo, tj. prek odbora za standarde, platforme več zainteresiranih strani o standardizaciji IKT in strukturnih dialogov z evropskimi organizacijami za standardizacijo,
- še naprej podpirala vključevanje zainteresiranih strani, ki predstavljajo MSP, potrošnike, okoljske interese in sindikate, v postopek standardizacije (tj. organizacije ⁽¹⁵⁾ iz Priloge III ⁽¹⁶⁾),
- ocenjevala učinek „programa za enotni trg“ ⁽¹⁷⁾ z vmesnimi in končnimi ocenami ter stalnim spremljanjem sklopa ključnih kazalnikov uspešnosti na visoki ravni,
- v letu 2019 začela študijo o nalogah in učinkih evropskih standardov in standardizacije v EU. Rezultati študije bodo na voljo do leta 2021.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor se strinja s Komisijo, da je standardizacija ključni del strategije za enotni trg.

3.2 EESO meni, da bi bilo treba tehnične varnostne standarde in ustrezno zakonodajo stalno posodabljeni, zlasti glede na tveganja, ki so morda povezana z vodilnimi tehnologijami.

3.3 EESO meni, da bi moral biti poudarek poleg zahteve po skladnosti, ki vključuje koncept skladnosti s standardi in uspešnost (učinkovitost, trajnost itd.), tudi na modularnem pristopu, ki temelji na prečnih zahtevah (kot so varstvo okolja, zeleni dogovor in krožno gospodarstvo). Komisija je zatorej ustrezno posodobila svoj pristop, kar se odraža v zelenem dogovoru in delovnem programu Komisije za leto 2020.

3.4 EESO ponovno ⁽¹⁸⁾ izraža strinjanje s tem, da je nujna uspešna in učinkovita posodobitev sistema za evropsko standardizacijo, ter meni, da so potrebni nova skupna vizija in praktični ukrepi, da bi se lahko, čeprav še vedno prostovoljno, spoprijemali z globalnimi izzivi standardizacije z inovativnim procesom sodelovanja, ki bi temeljil na soglasju za pravočasen razvoj standardov v hitro razvijajočem se tehnološkem okolju.

3.5 EESO ugotavlja, da so v letnem delovnem programu za leto 2020 predstavljeni novi cilji, poleg tega pa so v njem razvite in upoštevane zgoraj navedene prednostne naloge, da bi lahko sistem za evropsko standardizacijo prilagodili nenehno spreminjajočim se mednarodnim razmeram in izzivom svetovnega trga.

3.6 Po mnenju EESO se mora standardizacijski proces začeti s fazo raziskav in razvoja, in sicer z ukrepi skupne standardizacije in predhodne standardizacije ter s krepitevijo mehanizmov za prenos evropskih standardov na mednarodno raven, vendar le ob podpori industrije, predstavnikov MSP in socialne ekonomije, potrošnikov, socialnih partnerjev, okoljevarstvenikov in akterjev civilne družbe.

⁽¹⁵⁾ Standardi za mala podjetja (SBS), Evropski glas potrošnikov pri standardizaciji (ANEC), Evropska konfederacija sindikatov (ETUC) in Evropska organizacija državljanov za standardizacijo na področju varovanja okolja (ECOS).

⁽¹⁶⁾ Priloga III k Uredbi (EU) št. 1025/2012 o evropski standardizaciji.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 441 final.

⁽¹⁸⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 69.

3.7 EESO poziva, naj si vsi partnerji prizadevajo za hitro in učinkovito usklajevanje različnih evropskih sistemov načrtovanja, oblikovanja in spremljanja na tem področju.

3.8 Oblikovati je treba primeren večletni finančni okvir za izvajanje načrtovanih ukrepov⁽¹⁹⁾ ter finančno in organizacijsko podpreti vključujoče sodelovanje šibkejših in slabše opremljenih organizacij in predstavniških organov z dejavnostmi razvoja tehnično-normativnih standardov, ozaveščanja, izobraževanja in razumevanja ter evropske vključenosti in mednarodne razsežnosti.

3.9 Odbor podpira razvoj standardov v sektorju krožnega gospodarstva, da bi lahko odločilno prispevali k trajnostni proizvodnji in posledično k ohranjanju naravnih virov⁽²⁰⁾ ter vseh vrst biotske raznovrstnosti.

3.10 Odbor poleg tega poziva k razvoju standardov v sektorju socialne ekonomije, da bi razširjali dobro prakso ter utrdili družbeni in gospodarski potencial tako pomembnega sektorja našega gospodarstva.

3.11 Odbor poziva, naj minimalna okoljska merila pri javnem naročanju postanejo obvezna in naj se uporaba sekundarnih surovin vključi med merila, ki jih je treba spodbujati.

3.12 Odbor se strinja, da je umetna inteligenca pomembna za enotni trg, ter meni, da bi se bilo treba na nova tveganja, ki jih prinaša, odzvati s posodobitvijo sedanjih standardov in predpisov o varnosti. Prav tako bi bilo treba vključiti etične smernice za zaupanja vredno umetno inteligenco iz leta 2019, ki podpirajo umetno inteligenco, osredotočeno na človeka.

3.13 EESO pozdravlja možnost nove zahteve za standardizacijo, ki bi se nanašala na internet stvari in kibernetsko varnost, s čimer bi zaščitili varnost, zasebnost in povezljivost.

3.14 Odbor glede „evropske oblike izmenjave elektronskih zdravstvenih zapisov“ upa, da bo z razvojem najnovejših standardov zagotovljena varnost omrežja in informacijskih sistemov.

3.15 Tudi samovozeča vozila se uvrščajo med izdelke z velikim tveganjem, zato je zanje treba razviti posebne standarde.

3.16 EESO v skladu z odločitvijo za podporo novemu zelenemu dogovoru pozdravlja zahtevo Komisije po razvoju ali reviziji harmoniziranih standardov v ključnih sektorjih, kot so enotni trg, tehnologije za proizvodnjo jekla, obrambni in vesoljski sektor, varstvo okolja in socialna vključenost. Odbor podpira predlog za razvoj standardov za recikliranje in ponovno uporabo plastičnega ribolovnega orodja; varnost pirotehničnih izdelkov; mejne vrednosti migracije omejenih kemikalij, ki se uporabljajo v izdelkih za potrošnike; energijsko učinkovitost elektromotorjev in gospodinjskih aparatov, gnojila in gradbeništvo.

3.17 EESO poudarja, da načrtovano zastaranje izdelkov potrošnike vsako leto stane približno 100 milijard EUR. To prakso je treba zakonsko prepovedati in odpraviti s standardizacijo.

3.18 Odbor podpira razvoj standardov, ki invalidom omogočajo boljši dostop do izdelkov in storitev na enotnem trgu. Odbor poudarja, da bi morala posebna standardizacija za invalide zajemati tudi standarde glede zaposlovanja in socialne vključenosti.

3.19 Odbor podpira politični dialog z mednarodnimi organi za standardizacijo in dvostranska pogajanja z državami nečlanicami EU.

⁽¹⁹⁾ Glej Prilogo k skupni pobudi za standardizacijo v okviru strategije za enotni trg, na voljo na spletnem mestu <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/SL/3-2016-3211-SL-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽²⁰⁾ UL C 264, 20.7.2016, str. 98; UL C 367, 10.10.2018, str. 97; UL C 283, 10.8.2018, str. 61 in UL C 62, 15.2.2019, str. 207.

3.20 Odbor ponovno poziva k spremljanju prizadevanj glavnih akterjev na področju standardizacije, da bi v evropski sistem za standardizacijo vključili kar najširši nabor akterjev. EESO zlasti predlaga, da se spodbujajo vsi ukrepi za razširjanje informacij o problematiki standardov ter za usklajevanje in boljše poznavanje tega področja, morda tudi z vzpostavitvijo *ad hoc* foruma o vključevalnosti evropskega sistema za standardizacijo, na katerem bi vsako leto ocenili napredek na tem področju.

3.21 Odbor opozarja Komisijo na vpliv, ki bi ga lahko imele odločitve v zvezi s standardizacijo na družbeno življenje, npr. mobilnost, kot je razvidno iz razprav med Komisijo in deležniki. Zato poziva k nadaljevanju dialoga o tem občutljivem vidiku ter sodelovanja z vsemi evropskimi organi in deležniki.

3.22 Odbor opozarja, da se je treba zavedati učinka, ki bi ga lahko imela dostopnost standardov na dele prebivalstva, ki so manj pripravljeni sprejemati novosti, kot so nekateri starejši ljudje in digitalno nepismene osebe, pa tudi gospodarskih posledic tega pojava za MSP.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Kar zadeva „okoljsko primerno zasnovano“⁽²¹⁾, je treba razviti ustrezne referenčne prakse, s katerimi bodo opredeljene tehnične zahteve in ki jih bo mogoče hitro uporabiti kot začetne neobvezne smernice o novih temah, za katere še ne obstajajo tehnični standardi.

4.2 Komisija je v okviru delovnega načrta za obdobje 2016–2019⁽²²⁾ o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti⁽²³⁾ izdala več uredb⁽²⁴⁾. V zvezi z vsemi temi izdelki poteka več kot 40 postopkov za pripravo pooblastil za standardizacijo.

4.3 Komisija je izdala priporočilo⁽²⁵⁾, v katerem so določene smernice za industrijo pri iskanju prostovoljnih sporazumov, ki služijo kot alternativa ali podpora urejanju, priporočilo pa vsebuje tudi določila o pregledu. Med pregledom je treba zagotoviti, da so vključeni vidiki v zvezi s krožnim gospodarstvom, učinkovito rabo virov, popravljivostjo, možnostjo recikliranja in trajanjem.

4.4 **Vključevalnost.** EESO ponovno poudarja, „da je treba MSP in družbenim akterjem [...] olajšati dostop do postopka standardizacije“ ter „naj se podrobno spremljajo prizadevanja glavnih akterjev na področju standardizacije, da se okrepi vidik vključenosti v ESS [evropski sistem za standardizacijo]“⁽²⁶⁾. Odbor meni, da je dogodek, posvečen vključevalnosti evropskega sistema za standardizacijo, ki je bil organiziran 5. novembra 2019 v EESO, lahko zgled sodelovanja in konstruktivnega dialoga med institucijami in deležniki.

4.5 **Podpiranje evropskih standardov na svetovni ravni.** Potrebne so večja prodornost, reprezentativnost, strokovnost in doslednost, predvsem pri ISO/IEC/ITU in zlasti v povezavi z malimi podjetji, potrošniki in okoljem, pa tudi na multilateralnih forumih in pri sporazumih o prosti trgovini.

4.5.1 EESO v skladu s svojimi smernicami o krožnem gospodarstvu meni, da je tudi odločitev o uskladitvi politik o mobilnosti pomemben korak k trajnostni mobilnosti za Evropo⁽²⁷⁾.

4.6 EESO meni, da je ključno vprašanje, kako hitro se odzivamo na standardizacijske potrebe evropskega proizvodnega sistema. Pri tem je pomembno, da se nadaljujejo prizadevanja za odpravo strukturnih zaostankov, ki so nastali v zvezi z novimi delovnimi metodami.

⁽²¹⁾ Točke 1 do 3 Priloge k dokumentu COM(2019) 486 final; kot je določeno v Direktivi 2005/32/ES, ki je bila razveljavljena z Direktivo 2009/125/ES.

⁽²²⁾ COM(2016) 773 final.

⁽²³⁾ Na podlagi Direktive 2009/125/ES.

⁽²⁴⁾ Delegirane uredbe Komisije (EU) 2019/2013, (EU) 2019/2014, (EU) 2019/2015, (EU) 2019/2016, (EU) 2019/2017, (EU) 2019/2018, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023, (EU) 2019/2024 (UL L 315, 5.12.2019).

⁽²⁵⁾ C(2016) 7770.

⁽²⁶⁾ UL C 303, 19.8.2016, str. 81.

⁽²⁷⁾ UL C 62, 15.2.2019, str. 254.

4.7 Odbor se strinja s strateškimi področji, ki jih je opredelila Komisija: umetna inteligenca; internet stvari; blokovne verige; kibernetna varnost, zlasti za ključno infrastrukturo, kot so komunikacijska in prometna omrežja; dostopnost in pomoč pri vzpostavljanju varnih sistemov za digitalno izmenjavo v zdravstvenem sektorju na evropski ravni (e-zdravje).

4.8 EESO kot že večkrat doslej poudarja, da so nujno potrebna stalna pogajanja z mednarodnimi konkurenti. Sklenitev trgovinskega sporazuma z Japonsko ter načrtovano nadaljevanje pogajanj z ZDA in Kitajsko, pa tudi sporazumi o prosti trgovini z Avstralijo, Novo Zelandijo, Indonezijo in državami Mercosurja morajo biti ključni vidiki dela Komisije v letu 2020 in prihodnjih letih.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru nabave in posedovanja orožja (kodificirano besedilo)*(COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))**(2020/C 311/06)*

Zaprosilo	Evropski parlament, 9. 3. 2020 Svet, 27. 2. 2020
Pravna podlaga	člen 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	210/0/4

Odbor se strinja z vsebino predloga, poleg tega je to vprašanje že obravnaval v svojih prejšnjih mnenjih CES 1166/1987 ⁽¹⁾, CESE 1157/2006 ⁽²⁾ in CESE 6789/2015 ⁽³⁾, zato je na 552. plenarnem zasedanju 10. in 11. junija 2020 (seja z dne 10. junija) z 210 glasovi za in 4 vzdržanimi glasovi sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje in zavzeti enako stališče kot v navedenih dokumentih.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁾ UL C 35, 8.2.1988, str. 5.

⁽²⁾ UL C 318, 23.12.2006 str. 83.

⁽³⁾ UL C 264, 20.7.2016, str. 77.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2016/1628 glede prehodnih določb za obravnavo posledic krize zaradi COVID-19

(COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))

(2020/C 311/07)

Poročevalec: **Gerardo LARGHI**

Zaprosilo	Svet Evropske unije, 8. 6. 2020
	Evropski parlament, 17. 6. 2020
Pravna podlaga	člen 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Sklep predsedstva	9. 6. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	11. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	226/0/2

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja predlog uredbe kot ustrezen in sorazmeren odziv na posledice krize zaradi COVID-19.

1.2 Predlog je skladen z dvema ciljema: zagotavljanjem pravilnega delovanja notranjega trga, kakor tudi visoke ravni javne varnosti in varstva okolja.

2. Vsebina predloga Komisije

2.1 Uredba (EU) 2016/1628 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ določa nove mejne vrednosti emisij, imenovane „stopnja V“, katerih namen je zmanjšati sedanje emisije onesnaževal zraka iz motorjev za necestno mobilno mehanizacijo, ter daje nekaj časa za izvedbo tega prehoda.

2.2 Pandemija COVID-19 je povzročila hude motnje v dobavni verigi, zato proizvajalci necestne mobilne mehanizacije ne bodo mogli izpolniti določenih rokov, predpisanih v Uredbi.

2.3 Namen predloga je, da se datumi za proizvodnjo in dajanje na trg necestne mobilne mehanizacije in traktorjev, opremljenih s prehodnimi motorji, odložijo za dvanajst mesecev, kar bi proizvajalcem pomagalo pri obvladovanju motenj, ki jih ni bilo mogoče predvideti.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO ponovno izraža prepričanje, da je zmanjšanje škodljivih emisij ogljikovega monoksida, dušikovih oksidov, ogljikovodikov in trdnih delcev iz motorjev za kmetijske in gozdarske traktorje nepogrešljiv del prizadevanj za to, da EU doseže predvideno raven kakovosti zraka.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2016/1628 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. septembra 2016 o zahtevah v zvezi z mejnimi vrednostmi emisij plinastih in trdnih onesnaževal in homologacijo za motorje z notranjim izgorevanjem za necestno mobilno mehanizacijo, o spremembi uredb (EU) št. 1024/2012 in (EU) št. 167/2013 ter o spremembi in razveljavitvi Direktive 97/68/ES (UL L 252, 16.9.2016, str. 53); mnenje EESO (UL C 251, 31.7.2015, str. 31).

3.2 EESO je v svojem mnenju ⁽²⁾ o Uredbi (EU) 2016/1628 priporočil hitro sprejetje nove uredbe zaradi resnih pomislekov glede javnega zdravja, povezanih z nanodelci, ki nastajajo pri izgorevanju, in ker je z uvedbo predlagane stopnje V za motorje necestne mobilne mehanizacije mogoče doseči visoko raven zaščite.

3.3 EESO se vsekakor zaveda, da je kriza zaradi COVID-19 povzročila izredne razmere, ki vplivajo na mnoga področja. Kriza je povzročila zlasti popolno prekinitve dobave delov in sestavnih delov, tako da so proizvajalcem ostale zaloge motorjev in nedokončani izdelki.

3.4 Zato številni proizvajalci motorjev in mehanizacije ne bodo mogli izpolniti rokov, določenih v Uredbi, ne da bi utrpeli hudo gospodarsko škodo.

3.5 Poleg tega se EESO zaveda, da kriza ni bila in ni mogla biti predvidena.

3.6 EESO zato podpira predlagani enoletni odlog, ki je po njegovem mnenju razumen in sorazmeren ukrep za zagotovitev pravilnega delovanja notranjega trga ter visoke ravni javne varnosti in varstva okolja.

V Bruslju, 11. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽²⁾ UL C 251, 31.7.2015, str. 31.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za pravični prehod

(COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD))

in Spremenjeni predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume

(COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))

(2020/C 311/08)

Poročevalka: **Ester VITALE**

Soporočevalec: **Petr ZAHRADNÍK**

Zaprosilo	Svet Evropske unije, 23. 1. 2020 Evropski parlament, 29. 1. 2020
Pravna podlaga	tretji odstavek člena 175 in člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	13. 5. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	210/1/5

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je trdno prepričan, da je Sklad za pravični prehod prvi oprijemljiv instrument za prispevanje k zelo ambicioznemu cilju ogljične nevtralnosti do leta 2050 in je v skladu z evropskim zelenim dogovorom.

1.2 EESO je zaskrbljen nad dejstvom, da predvidene naložbe za pravični prehod ne ustrezajo ambicioznemu zelenemu dogovoru Evropske komisije, in meni, da bi bilo treba poiskati dodatne vire s povečanjem večletnega finančnega okvira, bodisi z določitvijo novih lastnih sredstev bodisi z zvišanjem prispevkov držav članic. EU mora pokazati raven ambicij, ki bo ustrezala izzivom boja proti podnebnim spremembam; temu cilju je treba nameniti v povprečju 40 % njenega celotnega proračuna (večletni finančni okvir 2021–2027).

1.3 EESO priporoča, naj se natančneje določi finančni okvir Sklada za pravični prehod, saj je v predlogu zajamčenih zgolj 30 milijard EUR, preostanek pa je prepuščen prostovoljni odločitvi držav članic. EESO ni prepričan, da finančni okvir temelji na preudarnem pristopu in predpogojih.

1.4 EESO se zaveda, da je uspeh Sklada za pravični prehod (in celotnega naložbenega načrta za trajnostno Evropo) odvisen od novega partnerstva med zasebnim in javnim sektorjem glede financiranja in deljenih odgovornosti. Potreben je nov pakt javnega in zasebnega sektorja, ki bo vključeval vse akterje z gospodarskega, socialnega in okoljskega področja ter opredelil financiranje in skupne pristojnosti. Ker so za evropski zeleni dogovor potrebna zelo velika finančna sredstva, skupni proračunski viri EU pa so precej omejeni, bo imel zasebni sektor pomembno vlogo. Nevladne organizacije bi morale biti ključne pri usmerjanju uporabe Sklada za pravični prehod, tako da bodo v celoti vključene vse družbene skupine in bo izboljšana tudi dostopnost za invalide in starejše.

1.5 EESO se strinja s celostnim pristopom, pri katerem se upoštevajo gospodarska, družbena, industrijska in tehnološka razsežnost prehoda na nevtralno gospodarstvo ter pri katerem sodelujejo lokalni akterji, socialni partnerji in nevladne organizacije. Socialni partnerji morajo biti udeleženi pri razvoju in izvajanju politik in strategij za pravični prehod. Sindikati bi morali biti vključeni v vse faze procesa pravičnega prehoda, da bi ščitili interese delavcev na različnih ravneh.

1.6 EESO upa, da bodo v dialogu med Evropsko komisijo in državami članicami v zvezi z evropskim semestrom dejavno in zares sodelovali socialni partnerji in nevladne organizacije.

1.7 EESO izraža zadovoljstvo, da bodo območnim načrtom in morebitnim posebnim programom sledili odbori za spremljanje, za katere se bodo uporabljala enaka pravila, kot so predvidena v uredbi o skupnih določbah o evropskih strukturnih in investicijskih skladih.

1.8 EESO priporoča, naj se v območne načrte in morebitne posebne programe Sklada za pravični prehod v celoti in zares vključijo socialni partnerji in nevladne organizacije.

1.9 EESO toplo pozdravlja prožnost pravil o državni pomoči in pričakovane implicitne posledice, ki bi morale odražati tudi pomen zelenega dogovora zlasti v premogovno in ogljično intenzivnih državah članicah in regijah. Državna pomoč, zlasti zelena državna pomoč, bi morala pomagati pri prehodu na okolju prijaznejše in bolj vključujoče gospodarstvo, še naprej in v večji meri pa bi morali dopuščati tudi uporabo državne pomoči za spodbujanje zaposlovanja posameznikov, ki so pogosto izključeni z odprtega trga dela, kot so invalidi.

1.10 Ker trajnostni razvoj in podnebni ukrepi pozitivno vplivajo na javno porabo ter odpravljajo več negativnih zunanjih dejavnikov (zdravje, sanacija, obnova itd.), morajo biti javne naložbe v varstvo okolja in prilagajanje podnebnim spremembam izvzete iz omejitev, ki jih nalaga pakt za stabilnost. Zaradi sedanje krize brez primere to še nikoli ni bilo tako pomembno. COVID-19 ima lahko močan vpliv na državljanke EU, njihovo zdravje in gospodarstvo na splošno.

1.11 Pandemija COVID-19 je zdaj glavna prioriteta, saj slabi naše družbeno in gospodarsko življenje ter vpliva na sedanjo in prihodnjo fiskalno politiko EU. Hkrati ustvarja negotovost brez primere, zaradi katere se utegne znatno spremeniti usmeritev in razdelitev proračuna EU. Komisija v najnovejših dokumentih predlaga in priporoča, da se preostala sredstva, ki so še na voljo v proračunu EU za obdobje 2014–2020, uporabijo predvsem za ublažitev posledic pandemije. EESO bo spoštoval vse potrebne razumne spremembe v pogajanjih za naslednji večletni finančni okvir, ki bi lahko pomagale odpraviti te kritične razmere.

1.12 EESO podpira predlog Evropske komisije „Next Generation EU“ za okrepitev mehanizma za prehod v odziv na krizo in njen novi predlog za naslednji dolgoročni proračun EU.

1.13 EESO podpira možnost, da države članice vzpostavijo poseben program Sklada za pravični prehod. EESO upošteva in podpira pomembno vlogo regij v procesu načrtovanja programov, upravljanja in izvajanja Sklada za pravični prehod v skladu z načelom subsidiarnosti. EESO poleg tega priporoča, naj se upoštevajo dejstvo, da so države članice in posamezne regije različno pripravljene na prehod na ogljično nevtralnost, ter različne možnosti za proizvodnjo čiste energije v EU. Upoštevati je treba tudi različne poglede državljanov v državah članicah in regijah v zvezi z dejavnim prispevanjem k varstvu podnebja.

1.14 EESO bi zelo cenil objavo seznama trajnostnih projektov, da bi bilo mogoče izmenjati primere najboljše prakse. Objaviti bi bilo treba tudi podporo posebnih organov upravljanja, kar bi prispevalo k ustvarjanju ugodnih pogojev za naložbe. To bo povečalo preglednost in preprečilo tveganje nepopolnega obveščanja.

1.15 EESO poudarja, da je treba zagotoviti dopolnjevanje med ukrepi, ki se financirajo iz Sklada za pravični prehod, in ukrepi, ki se sofinancirajo iz programa InvestEU (drugi steber) ter z instrumentom za posojila v javnem sektorju (tretji steber) v okviru mehanizma za pravični prehod.

1.16 EESO opozarja, da je treba najti pravo ravnovesje med ukrepi za gospodarsko prestrukturiranje in ukrepi za zaščito in prekvalifikacijo delavcev, ki jih bodo prizadeli procesi prehoda.

1.17 Sistem izobraževanja in usposabljanja je ključen za podpiranje procesov prehoda. EESO priporoča, naj se povečajo sredstva za kohezijsko politiko in s tem za krepitev in nov zagon sistema srednješolskega in univerzitetnega izobraževanja s ciljnimi znanstvenimi in tehnološkimi smernicami, usmerjenimi v sedanje potrebe.

1.18 EESO upa, da bo velik del sredstev Sklada za pravični prehod namenjen ustvarjanju naložb, potrebnih za podpiranje delavcev pri njihovem prehodu z enega na drugi poklic. Zagotoviti pa bi bilo treba ravnovesje med vlaganjem v preusposabljanje delavcev, ki bodo zasedli nove oblike okolju bolj prijaznih delovnih mest, in usposabljanjem posameznikov v prizadetih skupnostih, ki na novo vstopajo na trg dela, da bodo imeli znanja in spretnosti, ki so potrebni za nove oblike dela. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti podpori zaposlovanja oseb, ki so najbolj oddaljene od trga dela, kot so mladi in invalidi.

2. Uvod

2.1 Evropska komisija je predstavila strateško dolgoročno vizijo za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo do leta 2050. Kot je navedeno v sporočilu o evropskem zelenem dogovoru, Komisija predlaga mehanizem za pravični prehod, ki dopolnjuje že predložene zakonodajne in proračunske predloge za obdobje 2021–2027. Za celotni mehanizem za pravični prehod bo med letoma 2021 in 2027 na voljo sveženj v višini 100 milijard EUR, namenjen podpiranju in olajševanju preoblikovanja dejavnosti, ki ustvarjajo škodljive emisije, zmanjšanju porabe premoga, spodbujanju energijske učinkovitosti in prehodu na manj onesnažujoče tehnologije v vseh proizvodnih sektorjih. Sredstva Sklada za pravični prehod, ki bodo na začetku znašala 7,5 milijarde EUR, naj bi prek nacionalnega sofinanciranja, finančne veje programa InvestEU in Evropske investicijske banke predvidoma narasla na 100 milijard EUR.

2.2 Mehanizem za pravični prehod sestavljajo trije stebri:

- Sklad za pravični prehod, ki se bo izvajal v okviru kohezijske politike. Vzpostavljen je s posebno uredbo, ki določa njegov specifični cilj, njegov geografski obseg, način dodeljevanja finančnih sredstev in vsebino območnih načrtov za pravični prehod, ki so potrebni za podporo načrtovanju. Sklad bo regijam predvsem zagotavljal nepovratna sredstva za podpiranje delavcev – da se jim na primer pomaga pridobiti znanja, spretnosti in kompetence, ki jih bo mogoče uporabljati na trgu dela v prihodnosti –, malih in srednjih podjetij, zagonskih podjetij in podjetniških inkubatorjev, ki si prizadevajo ustvariti nove gospodarske priložnosti v teh regijah. Podpiral bo tudi naložbe v prehod na čisto energijo, vključno z naložbami v energijsko učinkovitost,
- namenski program v okviru InvestEU, ki bo zajemal projekte energetske in prometne infrastrukture, vključno s plinsko infrastrukturo in daljinskim ogrevanjem, pa tudi projekte za razogljčenje,
- instrument za posojila v javnem sektorju pri Evropski investicijski banki (EIB), namenjen zagotavljanju finančnih sredstev lokalnim oblastem za zadevne regije. Financiranje iz proračuna EU bi se lahko dopolnilo z olajšavami za obresti ali nepovratnimi sredstvi za naložbe, združenimi s posojili, ki jih bo odobrila EIB.

2.3 Sproščena bodo dodatna javna in zasebna sredstva, predvidena pa so tudi sektorska pravila o državni pomoči, da se olajša uporaba nacionalnih sredstev za projekte, ki so v skladu s cilji pravičnega prehoda.

2.4 Sestavni del mehanizma za pravični prehod bosta svetovalna podpora in tehnična pomoč za regije.

2.5 Sklad za pravični razvoj, ki se bo izvajal z deljenim upravljanjem, bo na voljo vsem državam članicam. Pri dodeljevanju bodo upoštevani izzivi, ki jih prehod prinaša regijam z najvišjimi emisijami ogljika, in socialni izzivi zaradi morebitnih izgub delovnih mest.

2.6 Države članice bodo dodeljena sredstva iz Sklada za pravični prehod dopolnjevale s svojimi sredstvi v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega socialnega sklada plus (ESS+). Ti prenosni sredstev bodo najmanj 1,5- in največ 3-kratnik sredstev, dodeljenih iz Sklada za pravični prehod. Nobena država članica ne bi smela uporabiti več kot 20 % svojih začetnih dodelitev iz ESRR in začetnih dodelitev iz ESS, pri čemer bodo morale države članice taka dodatna sredstva utemeljiti. Države članice bodo prispevale tudi lastna sredstva.

2.7 Postopek načrtovanja programov, vključno z opredelitvijo območij, bo dogovorjen med Komisijo in posameznimi državami članicami, usmerjal pa ga bo proces evropskega semestra. Države članice so pozvane, da predložijo svoje območne načrte, v katerih bodo predstavile proces prehoda do leta 2030. V tem okviru bodo za vsako od teh območij opredelile gospodarske, socialne in okoljske izzive ter potrebe glede prekvalificiranja delavcev in sanacije okolja. Podpora Sklada bo v glavnem osredotočena na območja, ki ustrezajo regijam na ravni NUTS 3.

2.8 Odobritev območnih načrtov bo omogočila podporo iz Sklada za pravični prehod ter sprožila mehanizma za uporabo programa InvestEU in EIB. V zvezi s tako podprtimi programi se bo izvajal vmesni pregled na enak način kot pri vseh programih kohezijske politike.

2.9 Sklad za pravični prehod bo dopolnjeval sklade kohezijske politike, zato je treba spremeniti predlog uredbe o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, Skladu za azil in migracije, Skladu za notranjo varnost in Instrumentu za upravljanje meja in vizume, da bi Sklad za pravični prehod vključili kot nov sklad kohezijske politike.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO podpira strategijo EU za dolgoročno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in njen cilj, da EU do leta 2050 postane podnebno nevtravno gospodarstvo. EESO izraža zadovoljstvo, da zeleni cilj predstavlja eno od ključnih prednostnih nalog prihodnje kohezijske politike in da je temu dodeljenih vsaj 30 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in 37 % sredstev Kohezijskega sklada. Kljub temu je EESO zaskrbljen zaradi dejstva, da naložbe, načrtovane za pravični prehod, ne ustrezajo ambicioznemu zelenemu dogovoru Evropske komisije. Če želimo pravično doseči podnebno nevtralnost do leta 2050, bi morali znesek, predlagan za obdobje desetih let, zagotavljati na letni ravni. EESO meni, da bi bilo treba povečati predvidene odhodke večletnega finančnega okvira. Če res želimo doseči ambiciozne cilje iz zelenega dogovora, je treba proračun EU povečati bodisi z določitvijo novih lastnih sredstev bodisi z zvišanjem prispevkov držav članic.

3.2 EESO ceni prizadevanja za prilagajanje večletnega finančnega okvira EU za obdobje 2021–2027 podnebnim potrebam in izzivom prek Sklada za pravični prehod in v širšem okviru prek celotnega naložbenega načrta za trajnostno Evropo, katerega najpomembnejši del je ta sklad. Čeprav je Sklad za pravični prehod prvi konkreten korak za obravnavo tega vprašanja z vidika financiranja in naložb, EESO ugotavlja in poudarja, da je treba v praksi izvajati tudi druge naloge, predvidene v evropskem zelenem dogovoru. V nasprotnem primeru bi bila učinkovitost Sklada za pravični prehod omejena.

3.3 Kot je EESO že poudaril v svojih mnenjih ⁽¹⁾, se strinja, da bi bilo treba v okviru kohezijske politike prek mehanizma za pravični prehod zagotavljati ciljno usmerjeno financiranje. Pri tem pa bi moralo financiranje izhajati iz ustreznih *ad hoc* odobritev proračunskih sredstev, da bi se izognili nadaljnjemu zmanjšanju razpoložljivosti skladov kohezijske politike.

3.4 Pri Evropskem socialnem skladu plus bi obvezni prenos sredstev lahko povzročil tudi neželena nasprotja interesov. Pojavila bi se lahko na primer vprašanja, kot npr. ali podpreti osebe, ki jim grozi revščina, ali industrijske delavce, ki jim grozi izguba službe. Taka nasprotja interesov bi lahko negativno vplivala na sprejemanje podnebne politike kot celote. Širitev področja uporabe Evropskega socialnega sklada plus mora vsekakor spremljati povečanje sredstev.

3.5 Ker trajnostni razvoj in podnebni ukrepi pozitivno vplivajo na javno porabo ter odpravljajo več negativnih zunanjih dejavnikov (zdravje, sanacija, obnova itd.), morajo biti javne naložbe v varstvo okolja in prilagajanje podnebnim spremembam izvzete iz omejitev, ki jih nalaga pakt za stabilnost. Zaradi sedanje krize brez primere to še nikoli ni bilo tako pomembno. COVID-19 ima lahko močan vpliv na državljanke EU, njihovo zdravje in gospodarstvo na splošno.

⁽¹⁾ Glej mnenje EESO o uredbi o skupnih določbah za obdobje 2021–2027 (UL C 62, 15.2.2019, str. 83).

3.6 EESO je prepričan, da je med možnimi rešitvami za krizo zaradi pandemije in izzivi v okviru zelenega dogovora veliko skupnih interesov in ciljev. Vendar se zdi primerno ponovno opredeliti uresničevanje nekaterih ciljev v okviru zelenega dogovora, zlasti njihov časovni okvir. Zelo priporočljiva bi bila neke vrste prožnost (primerljiva s prožnostjo pri fiskalnih pravilih in pravilih o državni pomoči).

3.7 Večjih naložb v boj proti podnebnim spremembam in v ekološki prehod si ni mogoče predstavljati, če ne bodo odpravljene omejitve primanjkljaja. To seveda ne pomeni opuščanja običajne zahteve za stabilizacijo javnih financ, pomeni pa, da moramo izbrati eno od dveh možnosti: bodisi resnično želimo obrniti proces globalnega segrevanja in moramo zato zagotoviti velikanske vsote denarja za naložbe bodisi želimo narediti le majhne popravke, da bi imeli čisto vest in urejene javne finance.

3.8 EESO meni, da bi bilo treba za to, da bi bil prehod gospodarsko trdnejši in politično bolj verodostojen, čim prej sprejeti ukrepe za odpravo sistema neposrednih in posrednih subvencij za sektor fosilnih goriv, ki je odgovoren za ogromne okoljske, družbene in gospodarske stroške, ki bi lahko izničili napredek, dosežen s podnebnimi ukrepi.

3.9 S postopnim opuščanjem subvencioniranja energije iz fosilnih virov, spodbujanjem nastajajočega sektorja, kot so obnovljivi viri energije, ter ustvarjanjem enakih konkurenčnih pogojev, bodo obnovljivi viri koristili potrošnikom v smislu cenovne dostopnosti, gospodarske blaginje in podnebne trajnosti.

3.10 Mehanizem za pravični prehod predstavlja uravnoteženo simbiozo med nepovratnimi sredstvi in finančnimi instrumenti, med usklajenim pristopom in pristopom, ki se upravlja na centralni ravni. Potreben je nov pakt javnega in zasebnega sektorja, ki bo vključeval vse akterje z gospodarskega, socialnega in okoljskega področja ter opredelil financiranje in skupne pristojnosti. Za njegovo uspešno uporabo pa bo treba zagotoviti nove zmožljivosti upravljanja in vodenja. EESO pozdravlja dejstvo, da bo Evropska komisija javnim organom in nosilcem trajnostnih projektov pomagala v vseh fazah takih projektov, od načrtovanja do izvajanja.

3.11 Da bi bil ta pristop uspešen, je bistveno spodbujati vstop zasebnega kapitala v sistem. Oblikovati bo treba novo partnerstvo med javnim in zasebnim sektorjem na podlagi načela koristnosti za vse.

3.12 EESO se strinja s celostnim pristopom, pri katerem se upoštevajo gospodarska, družbena, industrijska in tehnološka razsežnost prehoda na nevtrarno gospodarstvo ter pri katerem sodelujejo lokalni akterji, socialni partnerji in nevladne organizacije. Trajnostni razvoj, ki ga je treba dosledno obravnavati na vseh področjih politike, mora biti usmerjen v model, ki je skupen vsem državam članicam. EESO priporoča, naj se zagotovi, da vsi deležniki dejansko sodelujejo na vseh ravneh ter da se učinki na zaposlovanje, ki jih povzročijo sprememba gospodarskega modela, obravnavajo in upravljajo prek socialnega dialoga, ki povezuje nacionalno in evropsko raven.

3.13 EESO meni, da je proces preoblikovanja v ogljično nevtrarno gospodarstvo odvisen tudi od naložb v dostopne in trajnostne sisteme javnega prevoza in grajeno okolje. Skupaj z Evropskim skladom za regionalni razvoj bi bilo treba Sklad za pravični prehod uporabiti za spodbujanje ogljične nevtralnosti z naložbami na teh področjih, s katerimi bomo zagotovili, da bodo te sisteme in okolja lahko uporabljali vsi člani družbe, brez težav pa bodo dostopni tudi invalidom in starejšim.

3.14 EESO meni, da je socialno pravičen prehod bistven, da se pridobita podpora in zaupanje delavcev, podjetij in civilne družbe ter da se omogočijo velike gospodarske spremembe, ki so potrebne za reševanje planeta pred podnebnimi spremembami. Konec dobe fosilnih goriv v Evropi morajo spremljati naložbe, ki so nujne za zaščito evropskih delavcev, ustvarjanje novih delovnih mest in podporo lokalnemu razvoju. O procesih prehoda se je treba dogovoriti s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, biti morajo pregledni, v zvezi s njimi pa se morajo izvajati učinkovite politike komuniciranja.

3.15 EESO opozarja, da je treba najti pravo ravnovesje med ukrepi za gospodarsko prestrukturiranje in ukrepi za zaščito in prekvalifikacijo delavcev, ki jih bodo prizadeli procesi prehoda. Zagotoviti bi bilo treba tudi ravnovesje med vlaganjem v prekvalifikacijo delavcev, ki bodo zasedli nove oblike okolju bolj prijaznih delovnih mest, in usposabljanjem posameznikov v prizadetih skupnostih, ki na novo vstopajo na trg dela, da bodo imeli znanja in spretnosti, ki so potrebni za nove oblike dela. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti podpori zaposlovanja oseb, ki so najbolj oddaljene od trga dela, kot so mladi in invalidi.

3.16 EESO ceni, da je namen Sklada za pravični prehod odpraviti posledice upadanja premogovništva in podpreti sektorje težke industrije, da bi lahko svojo dejavnosti nadaljevali na trajnosten način, pa tudi obravnavati povezane socialne posledice, vendar ugotavlja, da ne bi smel biti omejen na financiranje procesov razogljčenja. EESO upa, da bo del sredstev Sklada za pravični prehod namenjen ustvarjanju naložb, ki jih delavci in skupnosti, na katere vpliva vrednostna veriga postopkov razogljčenja, potrebujejo pri prehodu z enega na drugi poklic.

3.17 Sistem izobraževanja in usposabljanja je ključen za podpiranje procesov prehoda. EESO priporoča, naj se povečajo sredstva za krepitev in nov zagon sistema srednješolskega in univerzitetnega izobraževanja s ciljnim znanstvenimi in tehnološkimi smernicami, usmerjenimi v sedanje potrebe, in sicer z uporabo vseh razpoložljivih virov v okviru kohezijske politike.

3.18 EESO podpira odločitev, da se spodbujajo in podpirajo inovativni in trajnostni patenti in zagonska podjetja. Podpora podjetjem, ki se ukvarjajo z odgovornimi in trajnostnimi dejavnostmi ter razvijajo ekološke rešitve za dobrobit družbe, mora biti priznana.

3.19 Načrtovanje sredstev Sklada za pravični prehod bo tesno povezano z okvirom evropskega semestra, kot je že predvideno v pravilih za sklade kohezijske politike za obdobje 2021–2027. EESO je prepričan, da se bo za spremljanje izvajanja Sklada za pravični prehod v državah članicah – poleg spremljanja, ki ga določajo pravila kohezijske politike – uporabljal okvir EU za ekonomsko upravljanje prek letnega strukturiranega dialoga med državami članicami in Evropsko komisijo. EESO zato upa, da bodo v ta dialog med Evropsko komisijo in državami članicami dejavno in zares vključeni socialni partnerji in nevladne organizacije.

3.20 EESO pozdravlja napoved, da bodo programi v okviru Sklada za pravični prehod načrtovani na podlagi enega ali več območnih načrtov za pravični prehod, v katerih bo predstavljen proces prehoda do leta 2030 v skladu z nacionalnimi energetske in podnebni načrti ter prehodom na podnebno nevtravno gospodarstvo. EESO podpira možnost, da države članice vzpostavijo poseben program Sklada za pravični prehod.

3.21 EESO priporoča, naj se v območne načrte in morebitne posebne programe Sklada za pravični prehod v celoti in zares vključijo socialni partnerji in nevladne organizacije.

3.22 EESO izraža zadovoljstvo, da bodo območnim načrtom in morebitnim posebnim programom sledili odbori za spremljanje, za katere se bodo uporabljala enaka pravila, kot so predvidena v uredbi o skupnih določbah o evropskih strukturnih in investicijskih skladih.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO je prepričan, da bi bilo primerno natančneje opredeliti finančni okvir ne le za Sklad za pravični prehod, temveč tudi za mehanizem za pravični prehod in naložbeni načrt za trajnostno Evropo v celoti. EESO dodaja, da mobilizacija sredstev nad 30 milijardami EUR ni zajamčena (prenosi, ki so v skupnem znesku večji od 1,5-kratnika sredstev, dodeljenih iz Sklada za pravični prehod, niso obvezni). Poleg tega še vedno ostajajo nerešena vprašanja glede posebne ureditve v okviru programa InvestEU in instrumenta za posojila EIB za javni sektor.

4.2 EESO je zaskrbljen, da bi lahko odločitev, da bo v naslednjih desetih letih za ekološki prehod dodeljenih približno 1 000 milijard EUR, med drugim z mobilizacijo javnih in zasebnih naložb prek programa InvestEU, pomenila zmanjšanje sredstev za druge sektorje, ki so uporabljali ta sklad. EESO zato poudarja, da je treba zagotoviti močno komplementarnost ukrepov, ki se financirajo iz Sklada za pravični prehod, in ukrepov, ki se sofinancirajo iz programa InvestEU (drugi steber) ter z instrumentom za posojila v javnem sektorju (tretji steber) v okviru mehanizma za pravični prehod.

4.3 Cilji zelenega dogovora se bodo poleg tega podpirali iz sredstev za skupno kmetijsko politiko, pri čemer bo 40 % njenega proračuna namenjenih podpiranju podnebnih ciljev. V zvezi s tem bo treba poskrbeti, da bodo nacionalne vlade in institucije EU še naprej v enaki meri zavezane vlaganju v kohezijo kot v preteklosti.

4.4 EESO zelo ceni postopke v zvezi s prožnejšo razlago pravil o državni pomoči in stalnim poenostavljanjem, ki jih je predlagala Komisija v širšem okviru politike, predstavljenem v sporočilu o naložbenem načrtu za trajnostno Evropo. Za omogočanje naložb, ki bi morale privedi do nove rasti, so potrebna drugačna pravila.

4.5 EESO razume sklop količinsko dobro opredeljenih meril za upravičenost do financiranja iz Sklada za pravični prehod in se z njimi strinja.

4.6 Zelena državna pomoč:

- za državno pomoč podjetjem v sektorjih z velikim ogljičnim odtisom in/ali porabo materialov veljajo zeleni pogoji,
- podobni zeleni pogoji veljajo za nova in podaljšana bančna posojila (z javnimi jamstvi ali brez njih) za te sektorje,
- državna pomoč se zavrne podjetjem in sektorjem, ki niso sposobni ali pripravljeni sprejeti krožnih in nizkoogljčnih tehnologij ter prekvalificirati svojih delavcev za novo zaposlitev,
- pospešijo se postopki načrtovanja za projekte in infrastrukturo, povezane z obnovljivimi viri energije, javnim prevozom in krožno gradnjo. Podjetja se borijo za preživetje in morajo hitro prejeti državno pomoč.

Da bi se zmanjšalo začetno upravno breme, se lahko vlade odločijo, da pri dodeljevanju državne pomoči uporabijo ohlapnejša zelena merila, naknadno pa upravičenost presodijo po strožjih zelenih merilih. Če podjetje prekrši dogovorjene zelene pogoje, mora državno pomoč delno ali v celoti povrniti, odvisno od resnosti kršitve. Predlaga se tudi, da se osredotočimo na ključne sektorje, ki so ogljično in materialno intenzivni, da se čim bolj zmanjša birokracija ⁽²⁾.

4.7 EESO pozdravlja tudi navedbo sektorjev, v zvezi s katerimi je mogoče dodeliti sredstva iz Sklada za pravični prehod, in področij, v zvezi s katerimi financiranja ni mogoče dodeliti. Metoda dodeljevanja bo pomagala zagotoviti, da so skladi dovolj osredotočeni na države članice, ki se srečujejo z najzahtevnejšimi izzivi, obenem pa ponudila precejšnjo podporo vsem državam članicam. Natančneje, države članice, katerih BND na prebivalca znaša manj kot 90 % povprečja EU, bi prejele približno dve tretjini sredstev iz Sklada za pravični prehod.

4.8 Glede na okoliščine EESO priporoča, naj se zagotovi več prostora za subjekte, ki niso mala in srednja podjetja, saj so najpomembnejše rudarske družbe in podjetja težke industrije, ki jih zadevajo podnebni ukrepi, običajno velika podjetja. Poleg tega zlasti ta podjetja pogosto zagotavljajo veliko dostojnih delovnih mest in so ključna za gospodarsko blaginjo regij. Preprečevanje brezposelnosti bi moralo postati glavni cilj območnih načrtov. Vključevati bi moralo ne le pomoč sedanjim delavcem pri prehodu na nove oblike zaposlitve, temveč tudi podpiranje mladih in ljudi, ki so izključeni z odprtega trga dela, kot so invalidi, pri iskanju dela v teh razvijajočih se sektorjih.

4.9 EESO ceni, da so bile lokalnim in regionalnim oblastem zagotovljene nove možnosti, da neposredno prevzamejo odgovornost za vodenje projektov in dejansko izvajajo lokalni pristop, saj so osnovne enote za območne načrte za pravični prehod regije na ravni NUTS 3.

4.10 Socialni partnerji in nevladne organizacije, ki delujejo na tem področju, bi morali sodelovati pri razvoju in izvajanju politik in strategij za ambiciozno zmanjšanje emisij, da bi dosegli pravični prehod, ki bi zagotavljal dostojna delovna mesta ter vzpostavil ravnovesje med sistemi čiste energije in trajnostno kakovostjo delovnih mest. Sindikati bi morali biti vključeni v vse faze procesa pravičnega prehoda, da bi ščitili interese delavcev na različnih ravneh.

⁽²⁾ Naslednji sektorji imajo razmeroma velik ogljični odtis in porabo materialov: (1) promet: za cestni in letalski promet ter promet po vodnih poteh se pretežno uporabljajo fosilna goriva; (2) proizvodnja: številni proizvajalci še vedno uporabljajo energijsko in materialno intenzivne tehnologije; (3) gradbeništvo: številna gradbena podjetja še vedno uporabljajo materiale, ki jih ni mogoče reciklirati in so energijsko intenzivni, kot je cement; (4) energetika: prehod s fosilnih goriv na obnovljive vire energije napreduje zelo počasi.

4.11 Da bi dosegli zelene rezultate, je Komisija glede upravičenosti območij izbrala omejevalen pristop, saj se lahko finančna sredstva dodelijo le državam, ki uporabljajo in so predložile območni načrt za pravični prehod. Zato EESO poziva vse države članice, naj čim prej pripravijo svoje načrte, da bi lahko podprli številne delavce po vsej Evropi v regijah, opredeljenih v načrtih.

4.12 EESO podpira prilagoditev uredbe o skupnih določbah, da bo nastala jasna in pregledna pravna podlaga za prihodnjo kohezijsko politiko EU in njeno podnebno usmeritev.

4.13 Zaradi velike negotovosti glede posledic prehoda za zaposlenost in njihove možne geografske porazdelitve EESO ugotavlja, da bi bilo bolje, če za sredstva Sklada za pravični prehod ne bi veljalo nobeno predhodno dodeljevanje na geografski osnovi. Drugi pomislek se nanaša na upravljanje tega sklada. Naloga določitve upravičenih območij in ravni dodelitve posameznim območjem bo v celoti zaupana nacionalnim vladam. Ker regionalnih dodelitev ne bo, obstaja tveganje, da bi to lahko povzročilo neravnovesja v porazdelitvi financiranja na podnacionalni ravni in da sredstev ne bodo prejela območja, ki so negativnim posledicam izvajanja ciljev glede podnebnih sprememb izpostavljena v manjši meri.

4.14 EESO ugotavlja, da bo treba pozorno spremljati namero, da se mobilizacija 45 milijard EUR oziroma 25–30 milijard EUR zaupa programu InvestEU in EIB, da ne bi imeli podobnih težav kot v primeru naložb EFSI⁽³⁾. Zagotoviti je treba, da so take naložbe v celoti usklajene s Pariškim sporazumom in da bo Evropa v skladu s cilji EU postala prva podnebno nevtralna celina.

4.15 EESO podpira predlog Evropske komisije „Next Generation EU“ za okrepitev mehanizma za prehod v odziv na krizo in njen novi predlog za naslednji dolgoročni proračun EU. EESO upa, da se je skupni proračun Sklada za pravični prehod povečal na 40 milijard EUR in da se bo režim za pravični prehod v okviru InvestEU okrepil. EESO odobrava tudi predlog Komisije za posojila v javnem sektorju, s katerim bo mogoče zbrati od 25 do 30 milijard EUR. Z mehanizmom za pravični prehod bo tako mogoče mobilizirati za vsaj 150 milijard EUR javnih in zasebnih naložb.

4.16 Ohranitev ambicioznega proračuna za kohezijsko politiko po letu 2020 mora ostati glavna prednostna naloga v boju proti podnebnim spremembam na regionalni ravni. Povedano drugače, vzpostavitev dodatnega sklada se ne sme uporabiti kot pretveza za upravičenje nadaljnjega zmanjšanja sredstev za kohezijsko politiko med pogajanja o večletnem finančnem okviru.

4.17 EESO ima nekatere pomisleke glede postopka načrtovanja programov, saj je treba pravno besedilo še sprejeti in spremeniti uredbo o skupnih določbah. Komisija pričakuje, da bodo območni načrti odobreni v drugi polovici leta 2020 in da bodo programi Sklada za pravični prehod sprejeti v letu 2021. To bi lahko povzročilo zamude pri izvajanju nekaterih programov kohezijske politike.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

(³) Posebno poročilo Računskega sodišča št. 3/2019. Včasih je podpora sklada EFSI preprosto nadomestila drugo financiranje EIB in EU; del financiranja je bil namenjen projektom, ki bi lahko pridobili druge vire javnih ali zasebnih finančnih sredstev. Ocene dodatnih naložb, ki naj bi jih privabil sklad EFSI, so bile včasih tudi previsoke, večina naložb pa je bila izvedena v nekaj večjih državah članicah EU-15, ki imajo dobro razvite nacionalne spodbujevalne banke.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Naložbeni načrt za trajnostno Evropo – Naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor

(COM(2020) 21 final)

(2020/C 311/09)

Poročevalec: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Soporočevalec: **Petr ZAHRADNÍK**

Zaprosilo	Evropska komisija, 6. 2. 2020
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	13. 5. 2020
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Št. plenarnega zasedanja	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	220/1/8

1. Sklepi in priporočila

1.1 V tem trenutku je zajezeitev pandemije koronavirusne bolezni glavna prednostna naloga Evrope. S pandemijo povezana negotovost bi lahko povzročila korenite spremembe v usmeritvi proračuna EU in porazdelitvi proračunskih sredstev. EESO močno priporoča okrepitev naslednjega večletnega proračunskega okvira in začasen dvig zgornje meje porabe na 2 %, s čimer bi se zagotovila potrebna proračunska sredstva in bi se lahko v okviru močnega načrta za okrevanje gospodarstva podprlo izdajanje skupnih evropskih obveznic.

1.2 Odbor pozdravlja nedavni dogovor Euroskupine ⁽¹⁾, ki je odobrila podporo v višini 540 milijard EUR za delavce, podjetja in države članice ter dopustila večjo prožnost pri izvajanju pravil evropskega fiskalnega pakta.

1.3 Svet EU bi moral pred poletnimi počitnicami v skladu s predlogom Evropske komisije z dne 27. maja doseči dogovor o skladu za okrevanje ⁽²⁾ in večletnem finančnem okviru, da bi utrli pot gospodarskemu okrevanju Evrope ter podprli zeleni in digitalni prehod, predviden v evropskem zelenem dogovoru.

1.4 Odbor izreka priznanje hitremu in usklajenemu solidarnostnemu odzivu vseh zadevnih institucij EU ⁽³⁾.

1.5 Pandemija COVID-19 bo imela hude posledice za doseganje ciljev trajnostnega razvoja in evropskega zelenega dogovora. Zato EESO vztraja, da se moramo čim prej soočiti s to resno grožnjo in naša prizadevanja za okrevanje brez nepotrebnega odlašanja osredotočiti na uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja in zelenega dogovora.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2020/04/09/report-on-the-comprehensive-economic-policy-response-to-the-covid-19-pandemic>

⁽²⁾ Next Generation EU v višini 750 milijard EUR.

⁽³⁾ Zlasti: predlogi Evropske komisije za optimalno, celovito, dostopno in prožno uporabo sedanjega proračuna, in sicer Solidarnostni sklad EU, naložbena pobuda v odziv na koronavirus (prvi in drugi sveženj) ter ponovna aktivacija instrumenta za zagotavljanje nujne pomoči v Uniji, evropski instrument za začasno podporo zmanjševanju tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE) in Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim; program Evropske centralne banke za odkup vrednostnih papirjev v luči izrednih razmer zaradi pandemije, z razširitvijo primernega finančnega premoženja in ukrepi za znižanje zahtev glede zavarovanja; vloga nadzornih organov pri pravočasni obravnavi regulativnih finančnih zahtev; pobuda Evropske investicijske banke (EIB) za vzpostavitev vseevropskega jamstvenega sklada s poudarkom na MSP; pobuda za odzivanje na krize Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo.

1.6 EESO meni, da sta poleg začasnih solidarnostnih ukrepov potrebna ponovna ožvitev evropske stabilizacijske funkcije za naložbe in takojšnja uporaba proračunskega instrumenta za konvergenco in konkurenčnost, katerega sredstva v večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027 je treba povečati.

1.7 Potreben je nov zeleni in družbeni dogovor, ki bo združeval državljane v vsej njihovi raznolikosti, pri čemer bodo nacionalni, regionalni in lokalni organi, socialni partnerji, organizirana civilna družba in gospodarstvo tesno sodelovali z institucijami in posvetovalnimi organi EU.

1.8 Naložbeni načrt za trajnostno Evropo je prvi celovit politični ukrep za izpolnitev zelo ambicioznih ciljev ogljične nevtralnosti do leta 2050 v skladu z zelenim dogovorom EU.

1.9 EESO pozdravlja ambiciozne cilje zelenega dogovora, hkrati pa obžaluje premajhno doslednost, saj v ta namen predvidena proračunska sredstva v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira še zdaleč ne dosegajo 1,3 % BND držav članic, kot sta želela Evropski parlament in EESO, da bi se lahko dosegel celotni potencial vsakega posameznega ukrepa, ne da bi se morali odpovedati drugim ukrepom.

1.10 EESO prav tako dvomi o učinkovitosti vključevanja podnebnih ukrepov v vse programe EU in poziva države članice, naj se skupaj z organizacijami civilne družbe zavzemajo za to, da bo poraba sredstev EU skladna s podnebnimi cilji. Še zlasti pomembna je vključitev okoljskih skupin in skupin za državljanske pravice v pripravo nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov ter nacionalnih reformnih programov.

1.11 EESO pozdravlja mehanizem za pravični prehod, vendar obžaluje, da je zanj v proračunu predvideno odločno premalo sredstev (7,5 milijarde EUR za mobilizacijo sredstev v višini 100 milijard EUR). To bo treba dopolniti s prerazporeditvijo sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada plus ter sofinanciranjem držav članic, pa tudi s pričakovanimi obsežnimi zasebnimi naložbami in instrumentom Evropske investicijske banke (EIB) za posojila javnemu sektorju.

1.12 Uspeh je odvisen od povezovanja zasebnega in javnega sektorja (cilj trajnostnega razvoja ZN št. 17: *partnerstva za doseganje ciljev*) pri financiranju in deljeni odgovornosti, kot se odraža v razcvetu trga zelenih obveznic.

1.13 EESO podpira celostni pristop in toplo pozdravlja spodbude za javne in zasebne naložbe ter financiranje, zlasti spodbujanje zelenih javnih naročil in pričakovano podporo v smislu prožnejših pravil o državni pomoči.

1.14 EESO podpira tudi izboljšanje fiskalnega upravljanja EU ob upoštevanju tveganj glede trajnosti, in sicer na podlagi ugotovitev pregleda dobre prakse v zvezi s pripravo zelenih proračunov in načrtov proračunov. Politiko spodbud bi morali zaokrožiti z ustrezno davčno obravnavo vlagateljev množičnega financiranja in donatorjev.

1.15 Poleg tega je za razvoj učinkovite in povezane unije kapitalskih trgov in bančne unije, ki zajema vse države članice in je usmerjena v nadaljnjo harmonizacijo, treba dokončati evropsko ekonomsko in monetarno unijo (sprememba Pogodbe o ustanovitvi evropskega mehanizma za stabilnost ter proračunskega instrumenta za konvergenco in konkurenčnost in evropskega sistema jamstva za vloge).

1.16 EESO poziva k izboljšanju postopka evropskega semestra, povezanega z zelenim dogovorom, tako da bi cilje trajnostnega razvoja umestili v središče oblikovanja politik EU, pa tudi k celovitejši taksonomiji EU, ki bi zajemala socialno razsežnost.

1.17 EESO meni, da bi morala javni in zasebni sektor uporabljati enake standarde, ne le v smislu taksonomije, ampak tudi glede razkrivanja nefinančnih informacij. EESO pozdravlja naslednji pregled direktive o razkritju nefinančnih informacij, ki bi moral biti dovolj temeljit, da bi podjetja spodbudili k razumevanju dejanskih učinkov svojih dejavnosti. To bi moralo biti povezano z uporabo standardiziranih okoljskih in socialnih klavzul v javnih naročilih.

1.18 EESO poziva k večji in boljši uporabi javnih virov statističnih podatkov ter okrepitvi vloge Eurostata in javnih registrov, da se zagotovijo zanesljivi podatki o uspešnosti na področju trajnosti.

1.19 EESO poudarja, da je treba vsem potencialnim uporabnikom zagotoviti točne, lahko dostopne informacije, s čimer bi se dodatno olajšala prilagojena svetovalna in tehnična pomoč. Nihče ne sme biti zapostavljen.

1.20 Prava znanja in spretnosti za zelena delovna mesta so pogoj za prehod na okolju prijaznejše in pravično gospodarstvo. EESO se zavzema za jasne strategije za predvidevanje potreb po znanjih in spretnostih ter za poklicno usposabljanje in ustrezne načrte razvoja znanj in spretnosti, da bi bila delovna sila pripravljena na prihodnje potrebe v vseh sektorjih.

1.21 EESO predlaga, naj države članice EU okrepijo programe finančnega izobraževanja, tako da vanje vključijo trajnostno financiranje, in naj javne uprave na vseh ravneh spodbujajo k uvedbi davčnih spodbud za podjetja in posameznike, da se podprejo naložbe v zelene pobude s socialnim učinkom.

2. Ozadje

2.1 Naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor oziroma z drugim imenom Naložbeni načrt za trajnostno Evropo je prvi konkretni odziv politike, v katerem se upoštevajo zelo ambiciozni cilji glede ogljične nevtralnosti, ki jih opredeljuje evropski zeleni dogovor. Kot tak je naložbeni steber evropskega zelenega dogovora, v okviru katerega bodo med letoma 2020 in 2030 po predvidevanjih letno izvedene dodatne naložbe v višini 260 milijard EUR, kar je približno 1,5 % BDP leta 2018, in sicer zlasti v energetske in prometni sektor ter povezano infrastrukturo.

2.2 Za uspeh tega koncepta je bistveno, da se vanj vključijo viri zasebnega kapitala. Gre pravzaprav za novo vrsto družbene pogodbe med zasebnim in javnim sektorjem o financiranju izjemno pomembnih projektov, ki so v javnem interesu.

2.3 V večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027 se skupaj 25 % sredstev namenja vključevanju podnebnih ukrepov v vse programe EU. Ne smemo izgubiti zagona za resnično in poglobljeno izvajanje evropskega zelenega dogovora, ki mora obravnavati ta ogromen izziv planetarnih razsežnosti z ambicioznimi političnimi cilji in visoko stopnjo tehnične učinkovitosti. Evropski zeleni dogovor pravzaprav lahko razumemo kot temelj prihodnje gospodarske strukture EU, saj lahko pomeni začetek korenitih sprememb in prelomnico. Lahko bi bil simbol za skupno evropsko dodano vrednost in vodilno vlogo EU v svetu.

2.4 Finančna sredstva in ustrezne instrumente je treba združiti in uskladiti z državami članicami, njihovimi regijami in mesti ter razširiti na mednarodno okolje. V ta namen načrt zelenega dogovora vsebuje ključne ukrepe na področju podnebja, energije, mobilnosti, industrijske strategije za čisto in krožno gospodarstvo, kmetijske politike, biotske raznovrstnosti in digitalizacije. Z naložbenim načrtom za evropski zeleni dogovor in prenovljeno strategijo za trajnostno financiranje je poskrbljeno za upoštevanje trajnosti v vseh politikah. Načrt je temeljni element mehanizma, katerega cilj je mobilizirati 1 bilijon EUR zasebnih in javnih trajnostnih naložb do leta 2030 ter ublažiti morebitne družbene posledice.

2.5 Mehanizem za pravični prehod, ki kot dopolnilo k predlogu Komisije za naslednji večletni finančni okvir vključuje Sklad za pravični prehod^(*), naj bi v obdobju 2021–2027 spodbudil naložbe v višini 100 milijard EUR. Prispeval naj bi k ublažitvi ekonomsko-socialnih in okoljskih posledic ter posledic za trg dela, ki jih bo prehod Unije na podnebno nevtralnost povzročil na regionalni ravni.

2.6 Prehod EU na podnebno nevtralnost bosta podprla tudi sklada za inovacije in modernizacijo, ki bosta dodatno financirana z delom prihodkov od trgovanja z emisijskimi pravicami (vsaj 25 milijard EUR v naslednjem desetletju); vendar pa bo sklad za modernizacijo na voljo le desetim državam članicam EU.

^(*) COM(2020) 22 final.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropa se zaradi pandemije koronavirusne bolezni trenutno sooča z izrednimi zdravstvenimi in gospodarskimi razmerami. Nanje se morajo s časovno ustrezno odmerjenimi ukrepi usklajeno odzvati vse evropske institucije.

3.2 EESO pozdravlja, da so bila za soočanje z zdravstveno in gospodarsko krizo zagotovljena znatna sredstva, ki so državam članicam pomagala okrepiti sredstva za naložbe, zagotoviti likvidnost podjetij⁽⁵⁾, ohraniti delovna mesta in zaščititi brezposelne. Tem pomembnim ukrepom bi moralo slediti sprejetje evropskega sistema pozavarovanja za primer brezposelnosti.

3.3 Uspeh na tem področju je odvisen od 20 milijonov evropskih podjetij, vendar mora obseg mobiliziranih naložb ustrezati obsegu izzivov. Pri tem je izjemno pomembno, da so države članice in institucije EU pripravljene preseči razhajanja.

3.4 Medtem je treba financiranje EU strukturirati tako, da bi se v skladu s predlogi Komisije izognili podvajanju in prekrivanju⁽⁶⁾.

3.5 EESO dvomi, da je mogoče z večletnim finančnim okvirom za obdobje 2021–2027, kot ga je predlagala Evropska komisija, dejansko izpolniti zahteve naložbenega načrta za evropski zeleni dogovor. Ob upoštevanju ugotovitve, da je do leta 2030 potrebnih 2,6 bilijona EUR „dodatnih naložb“, je 1 bilijon EUR, ki jih načrt želi mobilizirati, še daleč od zastavljenega cilja. Ker so nekateri predvideni mehanizmi in programi premalo natančni, je dejanski obseg težko oceniti.

3.6 EESO priporoča, da se zagotovi več podrobnosti o finančnem okviru naložbenega načrta za trajnostno Evropo. Vsi trije glavni stebri mehanizma za pravični prehod so na primer odvisni od zelo ambicioznih zahtev, in sicer Sklada za pravični prehod in pričakovanega učinka vzvoda, ki naj bi ga imel instrument EIB za posojila javnemu sektorju.

3.7 EESO poziva k natančnejšemu opisu posebne sheme zelenega dogovora, predlagane za program InvestEU.

3.8 EESO zelo ceni uvedbo dodatnih pogojev in poenostavitev postopkov, zlasti za zelene obveznice, za mobilizacijo obsežnejših zasebnih naložb. Empirična analiza jasno kaže, da so v zadnjih letih obveznice resnično vse bolj zelene. Njihova uporaba povečuje ugled izdajatelja (ozaveščenost o podnebnih vprašanjih in zavezanost trajnosti). Postale so priljubljene pri številnih vlagateljih, domačih in mednarodnih, pa tudi pri vlagateljih, ki upoštevajo okoljska in socialna merila ter merila upravljanja. Zanimanje za izdajo zelenih obveznic se je povečalo tudi v velikih investicijskih bankah, ki tako prispevajo k širitvi okoljske miselnosti.

3.9 EESO pozdravlja prožen sklop pravil o državni pomoči v zvezi z naložbami, saj prispevajo k doseganju ciljev zelenega dogovora, in se zavzema za večji manevrski prostor MSP pri prehodu na krožno gospodarstvo. Med okrevanjem po krizi zaradi koronavirusa bi morala EU razmisliti tudi o začasnem instrumentu, ki bi ga lahko poimenovali „socialno in zeleno zlato pravilo“, v skladu s katerim bi bile naložbe, ki so neposredno namenjene blažitvi posledic podnebnih sprememb in zmanjšanju družbenih neenakosti in revščine (ki od finančne krize večinoma še niso bile obravnavane) izvzete iz fiskalnih pravil. To bi pripomoglo k spodbuditi zelo potrebnih naložb v okrevanje gospodarstva po pandemiji COVID-19 ter blažitvi posledic podnebnih sprememb in krejitvi socialne kohezije v EU.

3.10 Treba je podpreti zavezo Komisije, da si bo prizadevala za zelene finance in naložbe, hkrati pa zagotovila pravičen prehod za prizadete sektorje in regije; ta zaveza bi morala prinašati koristi vsem vrstam podjetij, lokalne oblasti pa bi jo morale izkoristiti kot priložnost za sklepanje partnerstev s pobudami skupnosti, kot so zadruga za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.

⁽⁵⁾ Prilagoditve bonitetnih pravil, da se čim bolj poveča zmožnost kreditnih institucij za kreditiranje in pokrivanje izgub, hkrati pa še naprej zagotavlja njihova odpornost.

⁽⁶⁾ Mnenje EESO z dne 19. septembra 2018 o večletnem finančnem okviru po letu 2020 (UL C 440, 6.12.2018, str. 106).

3.11 Okoljska ambicija časovnega načrta evropskega zelenega dogovora, da se tretje države spodbudi k ukrepanju z zagotavljanjem primerljivosti ukrepov, bi morala voditi v koalicijo držav za podnebje, ki v skladu s priporočili Nobelovih nagrajencev Tirola (2017) in Nordhausa (2018) razvršča države glede na emisije toplogrednih plinov, ki jih proizvajajo, da bi tako pritiskali na Svetovno trgovinsko organizacijo, da bi podprla uvedbo uvozne dajatve glede na emisije ogljika. Mehanizem „najnižje cene ogljika“ bi se lahko izvajal v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami ali direktive o obdavčitvi energije, ki bo pregledana v okviru evropskega zelenega dogovora.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Zagotavljanje proračunske učinkovitosti

4.1.1 EESO ceni vse predlagane ukrepe za ublažitev posledic pandemije COVID-19, s katerimi se zagotavlja likvidnostna podpora sektorjem in podjetjem z jamstvenimi instrumenti EIB, ki bi lahko tudi spodbudili preoblikovanje EIB v podnebno banko EU.

4.1.2 Izredna človeška in gospodarska kriza, ki jo je povzročila pandemija koronavirusne bolezni, je v prvi vrsti med drugim pokazala, da potrebujemo okrepljeno evropsko stabilizacijsko funkcijo za naložbe, ki se je sposobna z ustreznimi javnimi naložbami odzvati na specifične izzive posameznih držav. Potrebni so tudi ukrepi, ki bodo državam članicam omogočili okrepljeno uporabo lastnih davčnih sistemov in spodbud v okviru javnih politik (?) za oživitve gospodarstva.

4.1.3 Poleg tega EESO poudarja, da bi morala biti načrtovana reforma Pogodbe o ustanovitvi evropskega mehanizma za stabilnost (EMS) usklajena s proračunskim instrumentom za konvergenco in konkurenčnost ter evropskim sistemom jamstva za vloge. Veliko truda je bilo vložena že v smislu zmanjšanja tveganja v bančnem sektorju (zmanjšanje obsega slabih posojil, minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti, postopki v primeru insolventnosti itd.).

4.1.4 EESO se zelo strinja z vlogo Evropske investicijske banke (EIB) kot podnebne banke Unije in s pomenom sodelovanja z drugimi finančnimi institucijami. V skladu z načelom sorazmernosti je treba zagotoviti zadostno likvidnost vseh bank, ki bi bile lahko vključene v financiranje zelenega dogovora.

4.2 Optimizacija uspešnosti načrtovanih instrumentov in orodij, ki preusmerjajo proces evropskega semestra z umestitvijo ciljev trajnostnega razvoja v središče oblikovanja politik in ukrepanja EU

4.2.1 Potrebna je zanesljiva in ambicioznejša taksonomija trajnostnih dejavnosti, ki bo zajemala socialne vidike ter z ustreznim vključevanjem ciljev trajnostnega razvoja v evropski semester ustvarjala sinergije in omogočala sovpadanje z napredkom, doseženim na ravni Združenih narodov. Odločitve o tem, kako porabiti sredstva EU za okrevanje, bi morale temeljiti na taksonomiji EU za zeleno financiranje, katere namen je nagrajevanje naložb v čiste tehnologije.

4.2.2 EESO poziva k večji in boljši uporabi javnih virov statističnih podatkov ter okrepitvi vloge Eurostata pri zagotavljanju zanesljivih podatkov o uspešnosti na področju trajnosti. Okrepiti bi bilo treba povezavo s kazalniki uspešnosti, ki se uporabljajo za cilje trajnostnega razvoja ZN, in merili EIB.

4.2.3 Potrebne so tehnološke rešitve, ki bodo omogočale pridobivanje podrobnih podatkov iz različnih virov (tudi geoprostorskih podatkov) in primerljivost držav. Hkrati bi pregled direktive o razkritju nefinančnih informacij (2014/95/EU) lahko prispeval k razkritju standardiziranih kakovostnih informacij, ki so zaradi usklajene metodologije bolj popolne, relevantne in primerljive⁽⁸⁾; pri tem je treba upoštevati priporočila projektne skupine za finančna razkritja v zvezi s podnebjem.

(?) Za spodbujanje pozitivnih zunanjih učinkov.

(8) Mnenje EESO z dne 17. oktobra 2018 o sporočilu Komisije – Akcijski načrt: financiranje trajnostne rasti (UL C 62, 15.2.2019, str. 73).

4.2.3.1 MSP bi morala imeti možnost razkritja nefinančnih informacij. Prejeti bi morala tehnično pomoč za zajetje pomembnih podatkov, ki jih je mogoče enostavno pridobiti (za razvoj ključnih kazalnikov uspešnosti⁽⁹⁾).

4.2.4 Dinamična taksonomija trajnostnih dejavnosti: tržne prakse, ki spremljajo močne kazalnike učinka, bi bilo treba ovrednotiti in integrirati. EESO poudarja pomen tržnih preizkusov pri izbiri ustreznih projektov⁽¹⁰⁾.

4.2.4.1 EESO poudarja, da je treba uporabljati natančnejše metode, kadar so na voljo, da se oblikuje sistem točkovanja, ki temelji na zanesljivih informacijah, ki jih predložijo podjetja, da bi izpolnili zahteve vseh standardov za finančne produkte (oznake, zelene obveznice in referenčne vrednosti za trajnost), zasnovane v akcijskem načrtu za trajnostno financiranje.

4.2.4.2 Potrebne so povratne informacije o postopku pregleda izračunov učinka, ki jih izvajajo različne redakcijske skupine Združenih narodov (zlasti v zvezi z uvozno datatvijo glede na emisije ogljika in trgovanjem z emisijami ogljika, ki je ključni vidik za zanesljive trajnostne referenčne vrednosti).

4.2.5 EESO pozdravlja načrt, da se po oceni učinka zastavijo ambicioznejši cilji glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v EU do leta 2030, ki naj bi bil objavljen do poletja 2020 skupaj z analizo potreb po naložbah. Poleg tega poziva k opredelitvi učinka, povezanega z napredkom pri izvajanju Agende ZN do leta 2030 in evropskega stebra socialnih pravic.

4.2.6 Pri spremljanju socialnih učinkov navedenih ciljev zmanjšanja bi morale imeti dopolnilno vlogo revizijske institucije in drugi javni nadzorni organi, kot je Evropsko računsko sodišče.

4.2.7 EESO poudarja potencial velepodatkov in umetne inteligence pri usklajevanju želja vlagateljev z namembnostjo naložb. Preučiti bi bilo treba tudi rešitve strojnega učenja, da bi se naložbeni tokovi preusmerili v določene sektorje ali dejavnosti, ki upoštevajo okoljska, socialna in upravljavska načela.

4.3 Tehnična pomoč

4.3.1 Predhodna vzpostavitev zmogljivosti Evropske komisije in Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe je dobra podlaga za oblikovanje niza trajnostnih projektov, vendar je treba uporabiti zanesljivejše metode, ki omogočajo resnično preusmeritev finančnih tokov v zeleno gospodarstvo.

4.3.2 EESO podpira vzpostavitev enotne vstopne točke za lažji dostop do financiranja prek javnih in zasebnih nosilcev projektov ter finančnih posrednikov. V zvezi z MSP podpira strukturno sodelovanje z njihovimi predstavniškimi organizacijami.

4.4 Finančno izobraževanje (v povezavi s tehnično pomočjo)

4.4.1 Za državljane, od predšolskega obdobja: evropski državljani si vse bolj prizadevajo povezati svoje prihranke in naložbe s socialnimi in okoljskimi cilji. Finančna pismenost (boljše razumevanje delovanja finančnega sistema) lahko pripomore h krepitvi vloge državljanov in jim ustrezno približa vprašanja, povezana s trajnostnim financiranjem, vključno z boljšim razumevanjem vloge financiranja v družbi.

4.4.2 To je pomembno za vse tehnične organe, vključene v proces zelenega dogovora, in ustrezne organizacije civilne družbe.

⁽⁹⁾ Ključni kazalniki uspešnosti.

⁽¹⁰⁾ Mnenje EESO z dne 17. oktobra 2018 – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa InvestEU (UL C 62, 15.2.2019, str. 131).

4.5 Trajnost znanj in spretnosti za gospodarstvo

4.5.1 EESO poudarja, da so za uvedbo in razširjanje čistih tehnologij potrebni znanja in spretnosti s področja uporabe, prilagajanja in vzdrževanja tehnologije. Znanja in spretnosti so bistvenega pomena tudi za gospodarstva in podjetja, delavce in podjetnike, da se lahko hitro prilagodijo spremembam, ki jih prinašajo okoljske politike ali podnebne spremembe. Prava znanja in spretnosti za zelena delovna mesta so pogoj za prehod na okolju prijaznejše gospodarstvo.

4.5.2 EESO poudarja, da je ključni cilj za prilagajanje spreminjajočim se delovnim mestom in pogojem za zaposlitev stalno usposabljanje delavcev, ki tako pridobivajo znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo v zelenem gospodarstvu. Potrebujemo jasno strategijo za predvidevanje potreb po znanjih in spretnostih ter načrt za razvoj znanj in spretnosti, da bi bila delovna sila pripravljena na prihodnje potrebe gospodarstva. Zato bi morala biti vlaganje v izobraževanje in usposabljanje ter krepitev kulture vseživljenjskega učenja temelja pravičnega prehoda na regionalni ravni.

4.6 Družbeno odgovorno javno naročanje

4.6.1 Družbeno odgovorno javno naročanje je osnova za prehod organov javne uprave na okolju prijazno poslovanje in boj proti korupciji, ki poleg tega spodbuja odgovorno ravnanje ponudnikov storitev.

4.6.2 EESO podpira minimalna obvezna zelena merila ali cilje za javna naročila v sektorskih pobudah, financiranju EU ali zakonodaji za posamezne izdelke z uporabo okoljskih kazalnikov ob upoštevanju napredka pri razvoju taksonomije EU. V zvezi s tem so potrebne bolj celostne, pregledne in racionalizirane okoljske oznake in sistemi informiranja, ki označujejo skladnost s strogimi trajnostnimi cilji.

4.7 Mehanizem za pravični prehod

4.7.1 EESO pozdravlja mehanizem za pravični prehod, ki lahko bistveno olajša zeleni prehod v določenih sektorjih in regijah. Opozarja, da se mehanizem ne sme uporabljati samo za financiranje razogljčenja in se mora izvajati vzporedno z *ad hoc* stabilizacijskimi mehanizmi, ki koristijo drugim sektorjem in regijam, ki se soočajo z neugodnimi gospodarskimi razmerami in potrebujejo strukturne reforme.

4.7.2 Mehanizem za pravični prehod predstavlja uravnoteženo kombinacijo subvencij in finančnih instrumentov med programi, ki se upravljajo na centralni ali skupni podlagi, med različnimi vrstami finančnih virov ter pristojnostmi in odgovornostmi na več ravneh (Unija, nacionalna, regionalna in občinska raven). Ta izvirna kombinacija bo zato zahtevala novo vrsto upravljanja in vodenja.

4.7.3 Mehanizem za pravični prehod bi moral prispevati k ustvarjanju novih kakovostnih delovnih mest v prizadetih regijah. EESO poudarja, da je Mednarodna organizacija dela že priznala vrzeli v znanjih in spretnostih kot zlasti problematično ozko grlo v številnih sektorjih, kot so energija iz obnovljivih virov, energijska učinkovitost in učinkovita raba virov, energijska obnova stavb, gradnja stavb z ničelno porabo energije, okoljske storitve in proizvodnja.

4.7.4 EESO poziva k tesni usklajenosti akcijskega načrta za socialno gospodarstvo, napovedanega za leto 2021, in naložbenega načrta za evropski zeleni dogovor, da se naložbe v socialno gospodarstvo vključijo v izvajanje mehanizma za pravični prehod.

4.7.5 Pri mehanizmu za pravični prehod se morajo upoštevati tudi prizadevanja posameznih držav in njihovih regij ⁽¹¹⁾ za razogljčenje od leta 1990, da bodo lahko imele dostop do sredstev in ne bodo kaznovane za to, da so že prej opravile to delo. Eurostat bi moral v ta namen izboljšati objavo regionalnih konvergenčnih kazalnikov in kazalnikov odstopanja (vključno s krčenjem in staranjem prebivalstva), da bi lahko od tega mehanizma imele koristi tudi te regije.

⁽¹¹⁾ Območja, ki jih je prizadelo zaprtje premogovnikov v skladu s Sklepom Sveta 2010/787/EU.

4.8 Globalna prizadevanja v okviru mednarodnega sodelovanja

4.8.1 EESO pozdravlja nedavno vzpostavitev mednarodne platforme za trajnostno financiranje ⁽¹²⁾, ki bo mobilizirala zasebni kapital za okoljsko trajnostno financiranje na svetovni ravni. Ta forum bi bilo treba uporabiti tudi za spodbujanje uporabe sistema za trgovanje z emisijami po svetu.

4.8.2 EESO poudarja tudi potrebo po okoljskih in podnebnih naložbah v podporo ukrepom zunaj EU, zlasti v okviru strategije za Afriko.

4.8.3 EESO v okviru globalnega odziva na koronavirus močno podpira svetovni donatorski maraton, svetovna prizadevanja za zbiranje sredstev za diagnostiko, zdravljenje in cepiva v povezavi s koronavirusom.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ Mednarodno platformo za trajnostno financiranje so 18. oktobra 2019 vzpostavili javni organi iz Argentine, Kanade, Čila, Kitajske, Indije, Kenije, Maroka in Evropske unije. Gre za države, ki proizvedejo skoraj polovico svetovnih emisij toplogrednih plinov.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 575/2013 in (EU) 2019/876 glede prilagoditev zaradi pandemije COVID-19

(COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))

(2020/C 311/10)

Poročevalec: **Giuseppe GUERINI**

Zaprosilo	Svet Evropske unije, 6. 5. 2020 Evropski parlament, 13. 5. 2020
Pravna podlaga	člena 114 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Sklep predsedstva	30. 4. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	208/2/5

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja predlog Evropske komisije, da se spremenita uredbi (EU) št. 575/2013 in (EU) 2019/876 glede prilagoditev zaradi pandemije COVID-19.

1.2 EU se sooča s krizo brez primere, zato je potreben temu primerno izjemen odziv. Predlog je treba sprejeti čim prej, da bo mogoče s tem sproščena sredstva čim učinkoviteje porabiti za soočenje s sedanjimi in prihodnjimi posledicami COVID-19.

1.3 EESO se strinja z odločitvijo, da se preloži začetek izvajanja okvira Basel III, ki ga je sprejel Baselski odbor za bančni nadzor (BCBS) in potrdila Evropska komisija. Zagotoviti pa je treba, da preložitev ne bo pomenila potrditve sedanjih pravil. Predlog revizije direktiv in uredb je torej primeren.

1.4 EESO poleg tega predlaga, da se pred novim začetkom izvajanja skrbno ocenijo spremembe, ki bodo uvedene za ekonomske in finančne institucije v teh težkih časih, kar je izredno pomembno za prilagoditev evropskega regulativnega sistema. Morda bodo potrebne dodatne ocene učinka.

1.5 EESO je tudi zaskrbljen, da v tem trenutku morda ne bo mogoče upoštevati drugih predpisanih rokov glede na operativne izzive, s katerimi se soočajo banke (in organi oblasti). To očitno velja za novi okvir za obrestno tveganje v bančni knjigi (IRRBB), ki naj bi začel veljati z junijem 2021, izvedbeni predpisi pa še niso na voljo. Velja pa tudi za količnik neto stabilnih virov financiranja (NSFR), ki bi ga bilo treba začeti izvajati z junijem 2021.

1.6 Zato bi bilo za CRR II in CRD 5, pa tudi za smernice Evropskega bančnega organa (EBA) o nastanku in spremljanju posojil ter smernice za novo opredelitev neplačil primerno zagotoviti razumno preložitve ali, tako kot v primeru NSFR, triletno obdobje postopnega uvajanja (podobno kot za količnik likvidnostnega kritja, LCR), s čimer bi ohranili prvotno namero sozakonodajalcev, da se da bankam na voljo eno leto od dneva sprejetja novih predpisov, da jih začnejo izvajati.

1.7 Podobno velja tudi za izpolnjevanje obveznosti iz Direktive (EU) 2019/879 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe (EU) 2019/877 glede sposobnosti kreditnih institucij in investicijskih podjetij za pokrivanje izgub in dokapitalizacijo. Glede na pritisk na posojilno dejavnost in zahteve istih nadzornih organov, da uporabijo kapitalske rezerve za preprečitev kreditnega krča, bi bilo ustrezno pregledati in preložiti roke, določene v tej direktivi in uredbi, glede doseganja zavezujočih ciljev MREL.

1.8 EESO se strinja s predlogom Komisije za prilagoditev prehodnih ureditev, da bi kreditnim institucijam omogočili, da ublažijo učinek, ki bi jih na njihova sredstva imele rezervacije in prilagoditve zaradi pričakovanih kreditnih izgub (ECL) v skladu z MSRP 9. Kljub temu je po mnenju EESO ta predlog komaj prvi korak k cilju zmanjšanja učinka recesije, vendar ni niti učinkovito niti ustrezno sredstvo za ohranjanje enakih konkurenčnih pogojev med evropskimi posredniki. Zato meni, da bi predlog lahko dopolnili z naslednjimi ukrepi:

- razširitev „nove“ dinamične komponente, izmerjene 1. januarja 2020, na kredite, ki se jim je donosnost začela slabšati s 1. januarjem 2020 (ali od ustreznega dneva po tem datumu glede na začetek pandemije),
- nenadomestitev faktorja povečanja z enotno utežjo v višini 100 %, ki se uporablja za financiranje majhnih neprofesionalnih strank. S tem se ne upošteva različna stopnja tveganja tipičnih kategorij posojiljemalcev v primeru komercialnih bank in predvsem lokalnih bank, kar velja zlasti za gospodinjstva in MSP. Izpostavljenosti, povezane s to kategorijo posojiljemalcev, imajo posebno bonitetno obravnavo z vidika kapitalskih zahtev. Poleg tega bi nadomestitev faktorja povečanja z enotno utežjo v višini 100 % povzročila precejšnje ali celo nepremostljive težave bankam, ki uporabljajo standardno metodo in uradni postopek za namene poročanja. Alternativa predlogu Komisije in hkrati ukrep za učinkovito operativno poenostavitev bi bila lahko operacija, ki se nanaša na davek iz točke (a) odstavka 7, namesto da se črta točka (b),
- podaljšanje obdobja postopnega uvajanja tudi za statično komponento, izmerjeno 1. januarja 2018, z uvedbo novega računovodskega standarda MSRP 9, ki od bank zahteva, da posebno pozornost namenijo vplivu prve uporabe (FTA), kar vključuje učinke na način vrednotenja v scenariju prodaje tudi nedonosnih pozicij, ki so trenutno največji del celotnega zneska, vključenega v FTA.

1.9 EESO meni, da bi bilo dobro razširiti sedanjo obravnavo nedonosnih izpostavljenosti (NPE), za katere jamčijo ali jih zavarujejo uradne kreditne izvozne agencije (ECA), na NPE, ki so rezultat posledic pandemije COVID-19 in ki jih krijejo različne poroštvene sheme držav članic. Če pa je namen te spremembe priznati, da imajo javna jamstva enak učinek na blažitev tveganj, kot jih zagotavljajo kreditne izvozne agencije, bi bilo treba uskladiti tudi roke. Če je cilj doseči popolno uskladitev obravnave teh jamstev, bi bilo treba spremeniti sedemletni rok za njegovo izvedbo, ki ga predlaga Komisija.

1.10 Ker je treba storiti vse, kar je mogoče, da bi banke spodbudili, da čim bolj podprejo realno gospodarstvo, EESO podpira predlog, da se skrajšajo roki za začetek izvajanja nekaterih najboljših možnih ukrepov kalibracije absorpcije izgub s presežnim kapitalom, določenih v CRR, ki pa se še ne uporabljajo, kot so določbe o obravnavi določenih kreditov, zavarovanih s pokojninami ali plačami, faktor za podporo malim in srednjim podjetjem ter novi faktor za podporo financiranja infrastrukturnih projektov.

1.11 Naložbe v infrastrukturo bodo zdaj zelo pomembne. EESO meni, da bi bilo treba poenostaviti zapletena in obremenjujoča merila iz člena 501a CRR, ki se nanašajo na projekte, da bi jih lažje identificirali in jim namenili predlagano prednostno bonitetno obravnavo (na primer z odpravo zahtev iz točk 1(b), (d), (g), (i) in (l) ter 2(a).

1.12 V širšem okviru revizije evropskega večletnega proračuna je ključnega pomena nova strategija za oživitve gospodarstva, ki jo je Komisija predstavila 28. maja 2020 z načrtom #NextGenerationEu, v katerem je določila izjemne ukrepe kot odziv na krizo, ki je posledica pandemije. Ta strategija bi morala dopolnjevati naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor, ki je bil objavljen v prvem četrtletju leta 2020 v podporo prehodu na trajnostno evropsko gospodarstvo.

1.13 Kar zadeva faktorje za podporo iz CRR, EESO meni, da je treba uvesti zeleni in socialni faktor za podporo, ki bo zmanjšal absorpcijo izgub s presežnim kapitalom, za financiranje, ki ga banke zagotavljajo podjetjem socialne ekonomije in podjetjem, ki so resnično vključena v programe trajnostnega in vključujočega razvoja.

1.14 V zvezi z regulativnim okvirom za NPL je treba opozoriti, da bo COVID-19 na več načinov neizogibno vplival na trg NPL. Glede na to in ker bodo sedanje izredne razmere neizogibno vplivale na trg in upočasnile postopke prenosa, EESO poziva k začasni spremembi Uredbe (EU) 2019/630 Evropskega parlamenta in Sveta glede minimalnega kritja izgub za nedonosne izpostavljenosti.

1.15 Izredno pomembno je, da se ustanovijo zasebni trgi za NPL s čim več udeleženci in kupci, da bi se izognili vsakršnemu prenosu bogastva iz bančnega sektorja v sklade (za katere ne veljajo ista pravila) ter iz lokalnega, nacionalnega in evropskega gospodarstva na akterje, katerih sedež in davčni domicil sta drugje.

1.16 EESO meni, da je začasna uvedba t. i. bonitetnega filtra, ki je določen že v okviru Basel II, potrebna za odpravo nerealiziranih dobičkov ali izgub iz bilance stanja. Ena od posledic pandemije je tudi izrazito povečanje volatilnosti vrednostnih papirjev, ki so običajno manj občutljivi na šoke. V sedanjih tržnih razmerah in ob upoštevanju znatne podpore bank za javni dolg, bi bilo treba zmanjšati učinke volatilnosti na vrednostne papirje, ki niso vključeni v trgovanje, da bi se povečala stabilnost regulativnega kapitala.

1.17 Poleg predloga Komisije in v zvezi s tržnim tveganjem bi bilo treba v skladu s smernicami ECB z dne 16. aprila 2020 okvir stopnje 1 spremeniti, da se odpravijo obstoječe povezave med volatilnostjo in absorpcijo izgub bank s presežnim kapitalom (multiplikator VaR). To je potrebno, ker je trg zaradi COVID-19 že pokazal visoko stopnjo volatilnosti, kar je institucijam povzročilo znatno povečanje absorpcije izgub s presežnim kapitalom.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Pandemija COVID-19 bo imela resne posledice, zaradi česar je treba sprejeti nujne ukrepe v podporo evropskemu gospodarstvu in ponovni vzpostavitvi gospodarske aktivnosti v državah članicah EU. V teh razmerah je bistveno zagotoviti, da v odsotnosti ustreznih zakonskih varoval recesija ne bo še bolj zmanjšala že tako ogroženo raznolikost bančnega sektorja v EU. Predvsem bi bilo treba zavarovati in okrepiti posebno vlogo lokalnih bank, zlasti tistih z zelo raznoliko udeležbo, značilno za združne banke.

2.2 Evropska komisija je 28. aprila 2020 predstavila sveženj bančnih ukrepov za pomoč bankam pri spodbujanju financiranja podjetij in gospodinjstev, da se ublažijo znatne gospodarske posledice COVID-19. Sveženj potrjuje nedavne izjave o prožni uporabi računovodskih in bonitetnih standardov, ki so jih sprejeli mednarodni organi za standardizacijo in evropski bančni organi, ter nekatere spremembe bančnih pravil EU, ki jih je treba hitro sprejeti, da bi se izboljšala zmožnost bančnega sistema, da zagotovi posojila in absorbira izgube zaradi pandemije COVID-19, hkrati pa ohrani skladnost z bonitetnimi predpisi.

2.3 EESO pozdravlja prve sprejete ukrepe in prve smernice evropskih bančnih organov, tj. EBA, ESMA in ECB/SSM. Te odločitve in smernice za zagotovitev večje prožnosti v sedanjem regulativnem okviru gredo v pravo smer, da se bomo lahko spopadli s prvo fazo te krize. EESO se pridružuje želji Komisije, da se zagotovita enotna razlaga in izvajanje ukrepov, ki jih sprejemajo različni subjekti v okviru evropskega sistema nadzornih organov. Enotna razlaga in izvajanje prispevata k večji učinkovitosti ukrepov.

2.4 Kljub temu pa EESO meni, da predlagani ukrepi niso zadostni glede na pričakovano recesijo zaradi te pandemije. Kriza zaradi COVID-19 je izredna zaradi velikih gospodarskih in družbenih posledic. Vse evropske institucije se morajo odzvati, da se zmanjša učinek na realno gospodarstvo, med drugim s pogumnimi odločitvami glede prekinitev.

2.5 V zvezi s tem EESO ugotavlja, da je posebna pozornost namenjena uporabi ukrepov restrukturiranja in moratorija ter njihovega učinka na morebitno prerazvrstitev dolžnikov v skladu z bonitetnimi in računovodskimi standardi MSRP ter obravnavi javnih jamstev in NPL.

2.6 EESO poudarja, da vse evropske finančne institucije v odgovor na to krizo ponujajo različne instrumente za podporo realnemu gospodarstvu. Banke med drugim omogočajo moratorij, ukrepe restrukturiranja, denarni predujem za nadomestila za brezposelnost in drugo izredno pomoč kapitalskim družbam, podjetjem s srednje veliko tržno kapitalizacijo, malim in srednjim podjetjem ter gospodinjstvom. Takšna finančna pomoč temelji na nacionalnih odlokih ali pa je prostovoljne narave.

2.7 Kljub temu zgoraj navedeni ukrepi ne zadostujejo glede na hude posledice te pandemije, kakršnim še nismo bili priča.

2.8 Glede na vse to EESO pozdravlja predlog glede prilagoditev zaradi pandemije COVID-19, ki ga je Komisija objavila 28. aprila 2020.

2.9 EESO se strinja, da so poleg popolne uporabe prožnosti, ki je dovoljena v obstoječem okviru, potrebne nekatere spremembe, povezane s posebnimi vidiki CRR, da bi čim bolj povečali zmožnost kreditnih institucij, da podprejo gospodarstvo, hkrati pa absorbirajo izgube zaradi pandemije COVID-19, ter pri tem zagotovili njihovo nadaljnjo odpornost. Poleg tega se je na mednarodni ravni Baselski odbor za bančni nadzor (BCBS) dogovoril za enoletno preložitvev roka za izvedbo zadnjih elementov okvira Basel III, pri čemer so bili nekateri elementi že vključeni v CRR, pa tudi za večjo prožnost glede vpliva MSRP 9 na kapital. Te spremembe se morajo odražati v obstoječih pravilih.

2.10 Posledice pandemije bodo na trg NPL vplivale na več načinov. Sodni postopki so se za več tednov prekinili ali preložili, zaradi česar je prišlo do zamud v postopkih izterjave NPL. Poleg tega se bodo upočasnili tudi zunajsodni postopki izterjave.

2.11 Posledično bodo prizadeti tudi postopki odprodaje NPL, padec cen NPL pa bo trajal vsaj 24 mesecev. To bi lahko bila še ena prednost za specializirane nebančne kupce NPL, za katere ne veljajo evropske bonitetne zahteve, zaradi česar bi bile banke v EU v veliko slabšem položaju in kar bi vodilo do prenosa bogastva z bančnega sektorja na neregulirane subjekte, in sicer natanko v času, ko potrebujemo banke, da podprejo gospodarsko okrevanje, in ko se je zaustavilo izplačevanje dividend.

2.12 EESO zato in glede na to, da bodo sedanje izredne razmere neizogibno vplivale na trg in upočasnile postopke odsvojitve, poziva k začasni spremembi uredbe glede varovalnega mehanizma za NPL, kakor je opisano zgoraj.

2.13 Člen 473a CRR vsebuje prehodne določbe, ki institucijam omogočajo, da v svoj temeljni kapital ponovno vključijo delež učinka rezervacij zaradi uvedbe modela oslabitve pričakovanih kreditnih izgub (ECL) v skladu z MSRP 9. Nove določbe omogočajo, da se delno nevtralizira učinek uporabe novega modela oslabitve na izpostavljenostih in da se ublaži učinek dodatnega povečanja devalvacij v določenem obdobju.

2.14 Ta določba bo zagotovila približevanje cilju blažitve kritičnih učinkov recesije, vendar ne zadostuje za ohranitev enakih konkurenčnih pogojev za evropske kreditne institucije. Ena od glavnih posledic krize bo povečanje ravni zmanjševanja vrednosti, zato je treba blažitev posledic krize glede na izključno donosne izpostavljenosti razširiti na kredite, ki so postali nedonosni po pojavu pandemije v Evropi (januarja 2020).

2.15 Kot rečeno, bosta zaradi posledic pandemije za realno gospodarstvo v prihodnjih mesecih družbeni in gospodarski sistem v EU na hudi preizkušnji. Na novo bo treba razmisliti o celotni proizvodni strukturi Evrope. Po mnenju EESO bi bil lahko ta ogromen izziv velika priložnost za evropski gospodarski model, da bi bil okoljsko bolj trajnosten in socialno bolj vključujoč. Tako bi lokalne banke vseh pravnih oblik (kapitalske družbe, osebne družbe ali zadruge), ki so že po naravi

decentralizirane in razširjene po vsem ozemlju, lahko imele oziroma morale imeti ključno vlogo pri porazdelitvi spodbud, pri čemer bi morale v celoti prevzeti vlogo verige distribucije vrednosti od osrednjih institucij do najbolj oddaljenih lokalnih entitet. Zato bo treba priznati in okrepiti strateški pomen skupnostnih bank.

2.16 V tej pandemiji se je pokazalo, da je v primeru močne družbe z veliko organizacij socialne ekonomije solidarnost (tudi v obliki socialnih podjetij) ključno vplivala na odpornost, po drugi strani pa bo prisotnost organizacij socialne ekonomije zelo pomembna za ponovni zagon vključujočega in trajnostnega gospodarskega sistema, s čimer se bo zmanjšalo tveganje propada celotnih gospodarskih sektorjev. EESO zato meni, da je treba v CRR uvesti zeleni in socialni faktor za podporo, ki bo zmanjšal absorpcijo izgub s presežnim kapitalom, za financiranje, ki ga banke zagotavljajo podjetjem socialne ekonomije.

2.17 Člen 501c CRR 2 določa, da mora EBA do leta 2025 opraviti poglobljeno študijo, da se oceni upravičenost posebne bonitetne obravnave izpostavljenosti v zvezi s takšnimi sredstvi ali dejavnostmi.

2.18 EESO meni, da bi bilo ta podporni faktor dobro uvesti še pred letom 2025, saj bi bilo takrat lahko že prepozno in usodno, da se sprejme podporni ukrep, ki bi kreditnim institucijam omogočil, da zagotovijo več posojil in sredstev strateškim sektorjem, ki so trenutno v težavah.

2.19 V sedanji fazi izrednih razmer smo priča sposobnosti socialnih podjetij, da zagotovijo večjo odpornost skupnosti, ki ji zagotavljajo svoje storitve, v številnih primerih pa celo dopolnjujejo ali nadomeščajo javne službe, ki niso zmožne odgovoriti na vse potrebe, ki so se pojavile. EESO zato predlaga, da se znatno skrajša mandat, ki ga je od sozakonodajalcev prejela EBA, in pospeši postopek uvedbe „faktorja za podporo trajnosti“. Mikrobonitetna perspektiva bi morala biti ustrezno prilagojena in uravnotežena s sistemskega, makrobonitetnega in socialnega vidika.

2.20 EESO se strinja s Komisijo, da bi se s premikom datuma začetka uporabe obeh faktorjev za podporo (prednostno obravnavo nekatere programske opreme in prednostno obravnavo nekaterih kreditov, zavarovanih s pokojninami ali plačami) že na 1. julij 2020 sprostil kapital institucij, kar bi jim omogočilo, da okrepijo potrebno kreditiranje v času pandemije COVID-19 in po njej. Premik datuma začetka uporabe faktorjev za podporo ⁽¹⁾ za realno socialno ekonomijo in zeleno gospodarstvo na 1. januar 2021 bi bilo ravno tako očitno pozitivno.

2.21 Spremembe, ki jih je predlagala Komisija, ne bodo bistveno spremenile bonitetnega regulativnega okvira, olajšale pa bi skupna prizadevanja za ublažitev posledic pandemije in s tem hitro okrevanje. V zvezi s tem je treba opozoriti, da bi bilo treba trenutne krivulje rezervacij za NPL preložiti za 24 mesecev, da bi se odzvali na potrebo po zagotovitvi zadostnih tokov financiranja, ki lahko zamejijo učinek pandemije. Brez tovrstnih ukrepov bodo banke soočene z dvema vrstama kontradiktornih spodbud, ki jih prinašajo pravila: na eni strani z ukrepi, katerih namen je sprostitev kapitala bank za nove kredite ali vsaj izogibanje pretiranemu pritisku na isti kapital (kot je revizija prehodne ureditve za MSRP 9), na drugi strani pa s predpisi, ki bi v končni fazi lahko povzročili velik pritisk na kapital oziroma bi banke vsekakor odvrnili od zagotavljanja financiranja gospodarstvu v krizi, da bi se izognile negativnim posledicam za kapital. Bonitetni varovalni mehanizem bi bil lahko eden takih predpisov z odvratilnim učinkom v primeru ekonomsko stresnega položaja in recesije, če ne bo revidiran. Prilagoditve bi morale veljati tako za zavarovane kot nezavarovane NLP.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁾ Glej člen 501c: Bonitetna obravnava izpostavljenosti, povezanih z okoljskimi in/ali socialnimi cilji.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU zaradi nujne potrebe po odložitvi nekaterih rokov za predložitev in izmenjavo podatkov na področju obdavčevanja zaradi pandemije COVID-19

(COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS))

Predlog sklepa Sveta o spremembi direktiv (EU) 2017/2455 in (EU) 2019/1995 glede datumov prenosa in začetka uporabe zaradi krize, ki je posledica izbruha COVID-19

(COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS))

Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2017/2454 glede datumov začetka uporabe zaradi krize, ki jo je povzročil izbruh COVID-19

(COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))

(2020/C 311/11)

Glavni poročevalec: **Petru Sorin DANDEA**

Zaprosilo	Svet, 13. 5. 2020 in 15. 5. 2020
Pravna podlaga	člena 113 in 115 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Sklep predsednika EESO	14. 5. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	218/2/6

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zaradi krize, ki jo je povzročila pandemija COVID-19, in občutnih motenj v poslovnem okolju kot posledice izrednih ukrepov, ki so jih sprejele države članice, Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) podpira sveženj ukrepov, ki jih je predlagala Evropska komisija in katerih namen je podaljšati nekatere roke za uporabo direktive o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja in odložiti datum začetka uporabe svežnja o DDV pri čezmejnem e-trgovanju.

1.2 Po ocenah Komisije bodo predvidene odložitve datuma začetka uporabe sistema DDV pri čezmejnem e-trgovanju državam članicam povzročile skoraj 3 milijarde EUR izgub. Obenem pa Komisija dokazuje, da bo sistem dobro deloval šele takrat, ko bodo vse države članice pripravljene. EESO priporoča državam članicam, naj sprejmejo vse potrebne ukrepe, da bi sistem postal operativen takoj, ko bo sedanja kriza prebrodena.

1.3 Direktiva o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja in sveženj o DDV za čezmejno e-trgovanje sta del pravil EU na področju boja proti davčnim utajam in davčnim goljufijam. EESO priznava prizadevanja Komisije za boj proti tem negativnim pojavom, vendar opozarja na dejstvo, da bo le boljše sodelovanje med državami članicami omogočilo resnično občutne rezultate. EESO spodbuja države članice, naj si prizadevajo, da čim prej dosežejo čim večje soglasje, da bi se ti ukrepi lahko začeli uporabljati hitro.

1.4 EESO meni, da bi morala Evropska komisija zagotoviti pomoč za usposabljanje osebja za uporabo novega informacijskega sistema, ki je potreben za izvajanje novega sistema DDV za čezmejno e-trgovanje.

2. Ozadje predloga

2.1 Ko je Svetovna zdravstvena organizacija epidemijo COVID-19 razglasila za pandemijo, je več držav članic sporočilo Komisiji, da zaradi izrednih ukrepov, sprejetih na državni ravni, ne bodo mogle izvajati nekaterih določb direktive o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja niti prenesti določb paketa DDV za e-trgovanje.

2.2 Komisija je pripravila sklop predlogov za podporo državam članicam v teh zahtevnih razmerah. Namen predlogov⁽¹⁾ Evropske komisije je odložiti nekatere roke za izvajanje ali prenos določb direktive o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja in direktiv (EU) 2017/2455 in (EU) 2019/1995 ter Uredbe (EU) 2017/2454, ki ureja sistem DDV za čezmejno e-trgovanje.

2.3 Komisija v zvezi z direktivo o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja (DAC) predlaga, da se rok za Direktivo Sveta 2014/107/EU z dne 9. decembra 2014 o spremembi Direktive 2011/16/EU glede obvezne avtomatične izmenjave podatkov na področju obdavčenja (DAC2) in Direktive Sveta (EU) 2018/822 z dne 25. maja 2018 o spremembi Direktive 2011/16/EU glede obvezne avtomatične izmenjave informacij na področju obdavčenja v zvezi s čezmejnimi aranžmaji, o katerih se poroča (DAC6) preloži za tri mesece. Natančneje, izmenjava informacij na podlagi dveh direktiv, ki se nanašata na finančne račune, pri katerih so upravičenci davčni rezidenti druge države članice, in na čezmejne davčne aranžmaje, se bo začela po datumu, do katerega Komisija predlaga odlog. Če bodo države članice morale podaljšati obdobje izvajanja izrednih ukrepov, Komisija predlaga, da bi z odobritvijo delegiranega akta lahko podaljšali roke, določene v sedanjem svežnju.

2.4 Glede prenosa svežnja o DDV pri e-trgovanju Komisija predlaga, da se datum začetka uporabe odloži za šest mesecev. Sistem DDV pri e-trgovanju potrebuje povsem nov sistem IT, kajti gre za mehanizem „vse na enem mestu“ za uvoz.

2.5 Pobuda Komisije je skladna z drugimi dosedanjimi ukrepi in je odziv na utemeljene zahteve nekaterih držav članic, pa tudi podjetij na področju poštnih storitev in storitev hitre pošte, ki so se v razmerah, nastalih zaradi COVID-19, soočala s težavami pri prilagajanju svojih storitev novemu sistemu DDV pri čezmejnem e-trgovanju.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Zdravstvena kriza, povezana s COVID-19, je povzročila velike socialne in gospodarske motnje. Države članice se na številnih področjih soočajo z izzivi, kakršnih še ni bilo. Davčne uprave so poudarile, da v tem zapletenih okoliščinah določenih predpisov ne bodo mogle izvajati. Zakonodajni sveženj, ki ga predlaga Komisija, podaljšuje nekatere roke iz direktive o upravnem sodelovanju na področju obdavčenja, pa tudi rok za prenos sistema DDV za čezmejno e-trgovanje. EESO meni, da je podaljšanje rokov potrebno, in podpira ukrepe, ki jih je predlagala Komisija.

3.2 Glede na izgube prihodkov, ki jih bodo po ocenah Komisije imele države članice zaradi odlogov, predvidenih za sistem DDV pri čezmejnem e-trgovanju, EESO priporoča, da države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za izhod iz sedanje krize in čim hitrejšo ponovno vzpostavitev normalnega stanja.

3.3 Zaradi negotovosti, kdaj se bo življenje ljudi in poslovanje podjetij normaliziralo, se EESO strinja, da bi morala imeti Komisija možnost, da na podlagi delegiranih aktov podaljša roke, določene v svežnju.

3.4 Komisija državam članicam nudi tehnično pomoč za uvedbo informacijskega sistema, potrebnega za uporabo sistema DDV pri čezmejnem e-trgovanju. EESO meni, da bi morala Komisija nuditi tudi pomoč za usposabljanje osebja, ki bo uporabljalo novi sistem.

⁽¹⁾ COM(2020) 197 final – Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU zaradi nujne potrebe po odložitvi nekaterih rokov za predložitev in izmenjavo podatkov na področju obdavčevanja zaradi pandemije COVID-19.
COM(2020) 198 final – Predlog sklepa Sveta o spremembi direktiv (EU) 2017/2455 in (EU) 2019/1995 glede datumov prenosa in začetka uporabe zaradi krize, ki je posledica izbruha COVID-19.
COM(2020) 201 final – Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2017/2454 glede datumov začetka uporabe zaradi krize, ki jo je povzročil izbruh COVID-19.

3.5 Glavni cilj direktive o direktivi o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja in določb, ki urejajo sistem DDV pri čezmejnem e-trgovanju, je boj proti izogibanju davkom in davčnim utajam. EESO priznava prizadevanja Komisije za boj proti tem negativnim pojavom, vendar opozarja na dejstvo, da bo le boljše sodelovanje med državami članicami omogočilo resnično občutne rezultate. EESO spodbuja države članice, naj si prizadevajo, da čim prej dosežejo čim večje soglasje, da bi se ti ukrepi lahko začeli uporabljati hitro.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1305/2013 glede posebnih ukrepov za zagotovitev izredne začasne podpore v okviru EKSRP kot odziv na izbruh COVID-19

(COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))

(2020/C 311/12)

Samostojni poročevalec: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Zaprosilo	Svet Evropske unije, 12. 5. 2020 Evropski parlament, 13. 5. 2020
Pravna podlaga	člena 42 in 43(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	27. 5. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	208/1/4

1. Sklepi in priporočila

1.1 Pandemija COVID-19 ima velik negativen učinek na kmetijski in agroživilski sektor EU. EESO zato pozdravlja novi predlagani ukrep Evropske komisije, ki je po njegovem mnenju še kako potreben, in poziva evropske institucije, naj ga nemudoma sprejmejo.

1.2 Kriza je izpostavila geostrateško naravo agroživilskega sektorja in potrebo po ohranjanju prehranske samozadostnosti v Evropski uniji. Ukrepi za izboljšanje finančnega stanja kmetij in MSP v agroživilskem sektorju so nujni, da se v tem kriznem obdobju zagotovi njihovo gospodarsko preživetje, še zlasti na območjih z omejenimi možnostmi ali oddaljenih območjih, kot so otoške in gorske regije.

1.3 Ker pa so nekatere države EU že izčrpale svoja sredstva v okviru EKSRP oziroma so ta že vezana, EESO meni, da bi morala Evropska komisija vzpostaviti poseben sklad s sredstvi iz načrta za oživitev gospodarstva izven proračuna SKP, da bi lahko ta ukrep izvajali, ne da bi pri tem omejili sredstva EKSRP. Če temu ne bo tako, bi bilo treba po mnenju EESO z obravnavanim zakonodajnim predlogom znotraj EKSRP uvesti določeno prožnost. Odbor zato poziva Komisijo, Svet in Evropski parlament, naj upoštevajo splošne ugotovitve iz tega mnenja.

2. Povzetek predloga Komisije

2.1 Evropska komisija predlaga spremembo uredbe o EKSRP, da se organom upravljanja omogoči mobilizacija do 1 % proračuna za obdobje 2014–2020 za nov ukrep, imenovan „člen 39b“, in sicer gre za izredno začasno pomoč kmetom ter MSP, ki se ukvarjajo s predelavo, trženjem in/ali razvojem kmetijskih proizvodov ter jih je kriza zaradi COVID-19 še posebej prizadela.

2.2 Predlagani ukrep uvaja pavšalno pomoč do 5 000 EUR na kmetijo in 50 000 EUR na MSP, ki se v skladu z objektivnimi in nediskriminatornimi merili izplača do 31. decembra 2020.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO pozdravlja predlog uredbe in hitrost, s katero se je Evropska komisija odzvala, da bi olajšala finančni položaj podjetij, ki so se znašla v finančnih težavah zaradi pandemije COVID-19.

3.2 EESO se strinja s predlaganim ukrepom in meni, da je zelo pomembno, da ga evropske institucije čim prej sprejmejo.

3.3 EESO vendarle meni, da bi se lahko nekateri vidiki izboljšali.

3.3.1 Da ne bi omejili sredstev EKSRP, bi bilo treba za financiranje tega ukrepa predlagati dodaten posebni sklad s sredstvi iz prihodnjega načrta za oživitev gospodarstva.

3.3.2 V zadnjem letu večletnega finančnega okvira 2014–2020 se sredstva, ki so na voljo v okviru EKSRP, po državah članicah zelo razlikujejo. Predlagana zgornja meja v višini 1 % sredstev je potrebna in zagotavlja uskladitev na evropskih ravni, ki si jo je Odbor vedno prizadeval doseči.

3.3.3 Da pa bi države članice lahko to zgornjo mejo dosegle, mora ta odstopati od proračunskih omejitev iz Uredbe (EU) št. 1305/2013. Tako morajo imeti države članice možnost, da uporabijo razpoložljiva sredstva in jim je dovoljeno odstopati od člena 59(5) Uredbe (EU) št. 1305/2013 ne glede na izvor sredstev, pri čemer se je treba z usmerjenimi merili izogibati prekomernim nadomestilom.

V Bruslju, 11. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Sveta o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja (kodificirano besedilo)

(COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))

(2020/C 311/13)

Zaprosilo Sveta	25. 2. 2020
Pravna podlaga	člena 113 in 115 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Št. plenarnega zasedanja	552
Rezultat glasovanja	221/1/3
(za/proti/vzdržani)	

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga, poleg tega je svoje stališče o tem vprašanju že izrazil v mnenju o predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 904/2010 v zvezi z ukrepi za krepitev upravnega sodelovanja za boj proti goljufijam na področju DDV, sprejetem 15. maja 2019 ⁽¹⁾, mnenju o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU glede obvezne avtomatične izmenjave informacij na področju obdavčevanja v zvezi s čezmejnimi aranžmaji, o katerih se poroča, sprejetem 18. januarja 2018 ⁽²⁾, mnenju o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU glede obvezne avtomatične izmenjave podatkov na področju obdavčevanja in predlogu direktive Sveta o določitvi pravil proti praksam izogibanja davkom, ki neposredno vplivajo na delovanje notranjega trga, sprejetem 28. aprila 2016 ⁽³⁾, mnenju o dokončanju EMU in vlogi davčne politike, sprejetem 10. decembra 2014 ⁽⁴⁾, in mnenju o predlogu direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/16/EU glede obvezne avtomatične izmenjave podatkov na področju obdavčevanja, sprejetem 16. oktobra 2013 ⁽⁵⁾, zato je na 552. plenarnem zasedanju 10. in 11. junija 2020 (seja z dne 10. junija 2020) z 221 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje in zavzeti enako stališče kot v zgoraj navedenih dokumentih.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁾ UL C 240, 16.7.2019, str. 29.

⁽²⁾ UL C 197, 8.6.2018, str. 29.

⁽³⁾ UL C 264, 20.7.2016, str. 93.

⁽⁴⁾ UL C 230, 14.7.2015, str. 24.

⁽⁵⁾ UL C 67, 6.3.2014, str. 68.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 223/2014 glede uvedbe posebnih ukrepov za reševanje krize zaradi COVID-19

(COM(2020) 223 final – 2020/0105 (COD))

(2020/C 311/14)

Zaprosilo	Evropski parlament, 17. 6. 2020 Svet, 8. 6. 2020
Pravna podlaga	tretji odstavek člena 175 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	225/2/3

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga, poleg tega je svoje stališče o tem vprašanju že izrazil v dokumentu o stališču SOC/651 – *Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD)/kriza COVID-19* (EESC-2020-01741-00-01-PAC-TRA-SL), ki ga je Svetu in Evropskemu parlamentu poslal 15. aprila 2020, zato je na 552. plenarnem zasedanju 10. in 11. junija 2020 (seja z dne 10. junija) z 225 glasovi za, 2 glasovoma proti in 3 vzdržanimi glasovi sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje in zavzeti enako stališče kot v zgoraj navedenem dokumentu.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1303/2013 glede virov za posebno dodelitev za pobudo za zaposlovanje mladih

(COM(2020) 206 *final* – 2020/0086 (COD))

(2020/C 311/15)

Zaprosilo	Evropski parlament, 27. 5. 2020 Svet, 2. 6. 2020
Pravna podlaga	prvi odstavek člena 177 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	10. 6. 2020
Plenarno zasedanje št.	552
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	219/0/2

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga, zato je na 552. plenarnem zasedanju 10. in 11. junija 2020 (seja z dne 10. junija) z 219 glasovi za, brez glasov proti in 2 vzdržanima glasovoma sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje.

V Bruslju, 10. junija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije
Evropske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL